

Īpašais ziņojums

Oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas un inovatīvu atjaunojamo energoresursu demonstrējumi komerciālā mērogā Eiropas Savienībā: pēdējā desmitgadē plānotais progress nav panākts

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

REVĪZIJAS DARBA GRUPA

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamiem notikumiem, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica I revīzijas apakšpalāta, kuru vada ERP loceklis *Nikolaos Milionis* un kura revidē dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Revīziju vadīja ERP loceklis *Samo Jereb*, un revīzijas darbā piedalījās locekļa biroja atašejs *Jerneja Vrabič*, atbildīgais vadītājs *Helder Faria Viegas*, darbuzdevuma vadītājs *Stefan Den Engelsen* un revidenti *Oana Dumitrescu*, *Joachim Otto*, *Ernesto Roessing*, *Juan Antonio Vazquez Rivera* un *Anna Zalega*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Zuzanna Filipski*.

No kreisās uz labo: *Ernesto Roessing*, *Jerneja Vrabič*, *Stefan Den Engelsen*, *Samo Jereb*, *Helder Faria Viegas*, *Oana Dumitrescu*.

SATURS

	Punkti
Glosārijs	
Saīsinājumi	
Kopsavilkums	I–X
Ievads	1–14
ES atbalsts demonstrējumu projektiem mazoglekļa enerģijas nozarē	1–10
Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai (EEPEA)	4
<i>NER300</i>	5–8
Citas ES iniciatīvas mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektu atbalstam	9–10
Pastāvīga inovācijas nepieciešamība tīras enerģijas jomā	11–14
Revīzijas tvērumi un pieeja	15–18
Apsvērumi	19–107
EEPEA un NER300 noteikti vērienīgi mērķi attiecībā uz oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģiju un inovatīvu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ieviešanu	19–36
EEPEA īstenošanā netika sasniegti programmas mērķi attiecībā uz oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu, ...	20–22
... taču tā nodrošināja pozitīvu devumu ātri augošajai atkrastes vēja enerģijas nozarei	23–27
<i>NER300</i> nav nodrošinājusi neviena veiksmīga oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas projekta īstenošanu, ...	28–30
... kā arī netiks panākta tā plānotā ietekme inovatīvu atjaunojamo energoresursu jomā	31–36
EEPEA un NER300 projektus ietekmēja nelabvēlīgi ieguldījumu veikšanas apstākļi	37–55

Demonstrējumu projektu ieguldījumu vidi ietekmēja tiesiskā regulējuma un politikas nenoteiktība	41–48
CCS projektu īstenošanā būtiskākie šķēršļi bija oglekļa dioksīda emisiju cenas pazemināšanās tirgū un cita veida atbalsta un ienākumu trūkums	49–55
NER300 koncepcija ierobežoja Komisijas un dalībvalstu spēju reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem	56–85
Izvēlētais <i>NER300</i> finansēšanas modelis efektīvi nenovērsa demonstrējumu projektu risku	57–65
<i>NER300</i> projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras bija sarežģītas	66–79
Citi <i>NER300</i> koncepcijas aspekti palēnināja spēju reaģēt uz mainīgo situāciju	80–85
Ir jāuzlabo koordinēšanas un pārskatatbildības kārtība	86–107
Lai gan progress bija lēnāks nekā plānots, <i>SET</i> plāns nodrošina pamatu labākai koordinēšanai Eiropā	87–93
Komisijas dienestiem ir jāuzlabo mazoglekļa demonstrējumu projektiem sniegtā ES atbalsta iekšējā koordinēšana un saskaņotība	94–103
<i>NER300</i> pārskatatbildības kārtība nav pietiekami skaidri noteikta	104–107
Secinājumi un ieteikumi	108–127
I pielikums. Būtiskāko ar politikas īstenošanu un ekonomiku saistīto notikumu grafiks attiecībā pret revīzijas tvērumā iekļautajiem elementiem	
II pielikums. Pārskats par <i>NER300</i> īstenošanu (stāvoklis 2018. gada martā)	
III pielikums. Būtiskākie ekonomikas un regulatīvie aspekti, kas ietekmē <i>NER300</i> un EEPEA īstenošanas progresu	
IV pielikums. Piemēri par atlases procedūrām mazoglekļa energotehnoloģiju inovāciju programmu īstenošanā	
V pielikums. Eiropas Savienības mazoglekļa energotehnoloģiju inovāciju finansēšanas programmu satvara sarežģītība	
Komisijas atbildes	

GLOSĀRIJS

CCUS: oglekļa uztveršana, izmantošana un uzglabāšana. ES pētniecības programmas patlaban finansē pētniecību CCUS jomā. Uztvertā oglekļa kā izejvielas izmantošana rūpnieciskos vai ķīmiskos procesos var padarīt oglekli par tirgojamu preci un nodrošināt ieņēmumu plūsmu.

Finanšu instruments: finanšu instrumenti ir īstenošanas mehānisms finansiāla atbalsta sniegšanai no ES budžeta aizdevumu, garantiju un kapitālieguldījumu (vai kvazikapitāla ieguldījumu) veidā projektu īstenošanai¹. Saskaņā ar 32. starptautisko grāmatvedības standartu finanšu instruments ir "(..) jebkurš līgums, no kura veidojas finanšu aktīvs vienam uzņēmumam un finanšu saistības vai pašu kapitāla instruments citam uzņēmumam”.

Galīgais lēmums par ieguldījumu (GLI): uzņēmuma valde pieņem galīgo lēmumu par ieguldījumu enerģijas projektā pēc tam, kad tā veikusi inženiertehnisko priekšizpēti (*FEED*), ieguvusi visas nepieciešamās atļaujas un apstiprinājusi visus ieguldījumu projekta finansējuma avotus. Projektēšanu, iepirkumu un būvniecību projekta ietvaros var uzsākt tikai tad, kad valde ir pieņēmusi galīgo lēmumu par ieguldījumu.

Jaunu iekārtu rezerve: jaunu iekārtu rezerve ir kopienas mēroga rezerve 780 miljonu siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu apmērā, kas izveidota atbilstīgi ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai (ES ETS) 2013.–2020. gada periodam. Šajā laikposmā jauni ES ETS dalībnieki var pieteikties kvotām no šīs rezerves. Kvotas no rezerves piešķir rindas kārtībā. No šīs rezerves 2012. gadā 300 miljoni kvotu tika rezervēti *NER300* finansēšanai.

Klimata pārmaiņu komiteja: sk. “komitoloģija”.

Komitoloģija: termins “komitoloģija” attiecas uz procedūru kopumu, ar kuru Eiropas Komisija ar ES valstu pārstāvju komiteju palīdzību izmanto savas īstenošanas pilnvaras, ko tai uzticējis ES likumdevējs. Šādas komitoloģijas komitejas vada Komisijas ierēdnis, un tās sniedz

¹ Sk. ERP īpašo ziņojumu Nr. 19/2016 “ES budžeta izpilde, izmantojot finanšu instrumentus, — gūtā pieredze 2007.–2013. gada plānošanas periodā”.

atzinumu par Komisijas ierosinātajiem īstenošanas aktiem². Attiecībā uz *NER300* tā ir Klimata pārmaiņu komiteja.

Pamatotības novērtējums: šajā ziņojumā šis termins attiecas uz EIB veiktu novērtējumu par *NER300* dotāciju projekta pieteikuma tehnisko īstenojamību un finansiālo dzīvotspēju.

Rentabilitāte: projekta rentabilitāte parasti ir bankas piemērots kritērijs — ir jāpierāda, ka projekta īstenošana nodrošinās pietiekamus ieņēmumus, lai tas būtu rentabls.

² <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/comitology.html>.

SAĪSINĀJUMI

AE	Atjaunojamie energoresursi
“Apvārsnis 2020”	Pētniecības un inovācijas pamatprogramma “Apvārsnis 2020” (Astotā pētniecības pamatprogramma)
CCS	Oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana
CCUS	Oglekļa dioksīda uztveršana, izmantošana un uzglabāšana
CSL	Cenu starpības līgums
EEPEA	Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai
EIB	Eiropas Investīciju banka
EISI	Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments
ES ETS	Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
ESI fondi	Eiropas strukturālie un investīciju fondi
ESIF	Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (piemēram, Junkera plāna īstenošanai)
ETIP	Eiropas tehnoloģiju un inovāciju platforma
EVA	Eiropas Vides aģentūra
FEED	Inženiertehniskā priekšizpēte
FI	Finanšu instruments
GLI	Galīgais lēmums par ieguldījumu
IIV	Izmaksas par izpildes vienību
IPCC	Klimata pārmaiņu starpvaldību padome
IRENA	Starptautiskā atjaunojamo energoresursu aģentūra
KPC	Kopīgais pētniecības centrs
KPK	Klimata pārmaiņu komiteja
NER300	Programma “Jaunu iekārtu rezerve 300”

RDFM	Riska dalīšanas finanšu mehānisms
SEA	Starptautiskā Enerģētikas aģentūra
SGEK	ES siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotas
VK	Valsts kontaktpunkts (piemēram, saistībā ar <i>NER300</i>)
6PP/7PP/9PP	Sestā pētniecības pamatprogramma/Septītā pētniecības pamatprogramma/Devītā pētniecības pamatprogramma

KOPSAVILKUMS

- I. Eiropas Savienība 2007. gadā nāca klajā ar klimata un enerģētikas tiesību aktu kopumu laikposmam līdz 2020. gadam, kas paredzēja plašāk izmantot un attīstīt atjaunojamus energoresursus un mazoglekļa tehnoloģijas. ES un tās dalībvalstis ir īstenojušas pasākumus, lai atbalstītu inovatīvus atjaunojamus energoresursus un tādu enerģijas ražošanas un rūpniecisko iekārtu būvniecību un darbību, kas uztver un uzglabā oglekļa dioksīdu; šo pasākumu nolūks ir paātrināt pirmo komerciekārtu demonstrāciju.
- II. ES 2009. gadā sāka īstenot Eiropas enerģētikas programmu ekonomikas atveseļošanai (EEPEA) ar 1,6 miljardu EUR budžetu, lai atbalstītu oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu (CCS), kā arī atkrastes vēja enerģijas projektus. Vienlaikus ES izveidoja programmu "Jaunu iekārtu rezerve 300" (*NER300*), ko finansēja, pārdodot 300 miljonus siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu (2,1 miljards EUR), lai sniegtu atbalstu CCS un inovatīviem atjaunojamo energoresursu projektiem.
- III. ES finansēja arī energotehnoloģiju demonstrējumus un sniedza ieguldījumu EIB pārvaldītos finanšu instrumentos, šajā periodā īstenojot pētniecības programmas. ES tiecās labāk saskaņot prioritātes enerģētikas inovācijas jomā un finansēšanas iespējas, izmantojot Eiropas energotehnoloģiju stratēģisko plānu (*SET plāns*), ko sāka īstenot 2008. gadā un atjaunināja 2015. gadā, lai nodrošinātu atbilstību enerģētikas savienības prioritātēm.
- IV. ES varētu sasniegt savus 2020. gadam noteiktos mērķus atjaunojamo energoresursu jomā. Taču Eiropas Vides aģentūra (EVA) ziņo, ka ES ir ievērojami jāpalielina pūles, lai sasniegtu 2050. gadam noteiktos vispārējos mērķus attiecībā uz mazoglekļa ekonomiku.
- V. Mūsu galvenais mērķis bija izvērtēt, vai ES darbības laikposmā no 2008. līdz 2017. gadam nolūkā atbalstīt CCS un inovatīvu atjaunojamo energoresursu energotehnoloģiju demonstrējumus komerciālā mērogā, īstenojot EEPEA un *NER300*, bija pārdomāti plānotas, pārvaldītas un koordinētas un vai *NER300* un EEPEA īstenošanā tika panākts plānotais progress, lai veicinātu CCS un inovatīvu atjaunojamo energoresursu attīstību ieviešanai komerciāliem nolūkiem.

VI. Mēs secinām, ka neviena no programmām nenodrošināja CCS ieviešanu ES. EEPEA veicināja atkrastes vēja enerģijas ieguves nozares attīstību, bet *NER300* nepanāca plānoto progresu plašāka klāsta inovatīvu atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju demonstrācijas atbalstīšanā.

VII. Nelabvēlīgi ieguldījumu veikšanas apstākļi, tostarp tiesiskā regulējuma un politikas nenoteiktība, traucēja gūt panākumus daudzu inovatīvo atjaunojamo energoresursu un CCS projektu īstenošanā. Būtisks aspekts, kas ietekmēja CCS ieviešanas neizdošanos, bija oglekļa dioksīda zemā tirgus cena pēc 2011. gada.

VIII. Mēs konstatējam arī, ka *NER300* koncepcija ierobežoja Komisijas un dalībvalstu spēju efektīvi reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem. Īpaši jāatzīmē, ka izvēlētajam finansēšanas modelim trūka attaisnojuma, kad *NER300* juridisko pamatu ievietoja emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas direktīvā, un tas efektīvi nesamazināja demonstrējumu projektu risku. Projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras bija sarežģītas, un citi koncepcijas elementi ierobežoja programmas elastību.

IX. Visbeidzot, mēs konstatējam, ka ir jāuzlabo koordinēšanas un pārskatatbildības mehānismi. Lai gan progress ir lēnāks nekā paredzēts, *SET* plāns nodrošina pamatu publiskā un privātā sektora prioritāšu un resursu labākai saskaņošanai. Attiecīgajiem Komisijas dienestiem ir jāuzlabo savstarpējā koordinācija, lai veicinātu ES atbalsta mazoglekļa tehnoloģiju demonstrējumu projektiem saskaņotību. Arī *NER300* pārvaldes struktūru pārskatatbildības mehānismi nav pietiekami skaidri noteikti.

X. ES gatavojas uzsākt Inovāciju fonda darbību, lai aizstātu *NER300*, un plāno paātrināt pāreju uz mazoglekļa ekonomiku. Ņemot to vērā, mēs iesakām Komisijai:

- palielināt efektīva ES atbalsta šādiem projektiem potenciālu;
- uzlabot Inovāciju fonda projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras salīdzinājumā ar *NER300* procedūrām, kā arī nodrošināt tā elastību, lai reaģētu uz ārējām norisēm;
- uzlabot Fonda iekšējo koordinēšanu, lai panāktu ES atbalsta saskaņotāku piešķiršanu;
- nodrošināt Inovāciju fonda un *NER300* pārskatatbildību.

IEVADS

ES atbalsts demonstrējumu projektiem mazoglekļa enerģijas nozarē

1. ES 2007. un 2008. gadā izstrādāja klimata un enerģētikas tiesību aktu kopumu laikposmam līdz 2020. gadam. Tas bija saistošu tiesību aktu kopums, ko pieņēma 2009. gadā, lai nodrošinātu, ka ES līdz 2020. gadam sasniedz savus mērķus klimata un enerģētikas jomā. Tiesību aktu kopumā bija paredzēti trīs mērķi, proti, par 20 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas (salīdzinājumā ar 1990. gadu), panākt, lai 20 % no ES saražotās enerģijas tiktu iegūti no atjaunojamiem energoresursiem, un par 20 % uzlabot energoefektivitāti.
2. Šai sakarā Eiropadomes prezidentvalsts 2008. gada jūnija secinājumos³ Komisija tika aicināta ierosināt mehānismu, lai nodrošinātu, ka līdz 2015. gadam tiek uzbūvētas un nodotas ekspluatācijā līdz pat 12 demonstrējumu iekārtām (sk. **1. izcēlumu**) komerciālajām spēkstacijām ar oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas iespēju (CCS; apraksts sniegts **1. attēlā**).

1. izcēlums. Inovatīvu tehnoloģiju komerciāla mēroga demonstrējumi

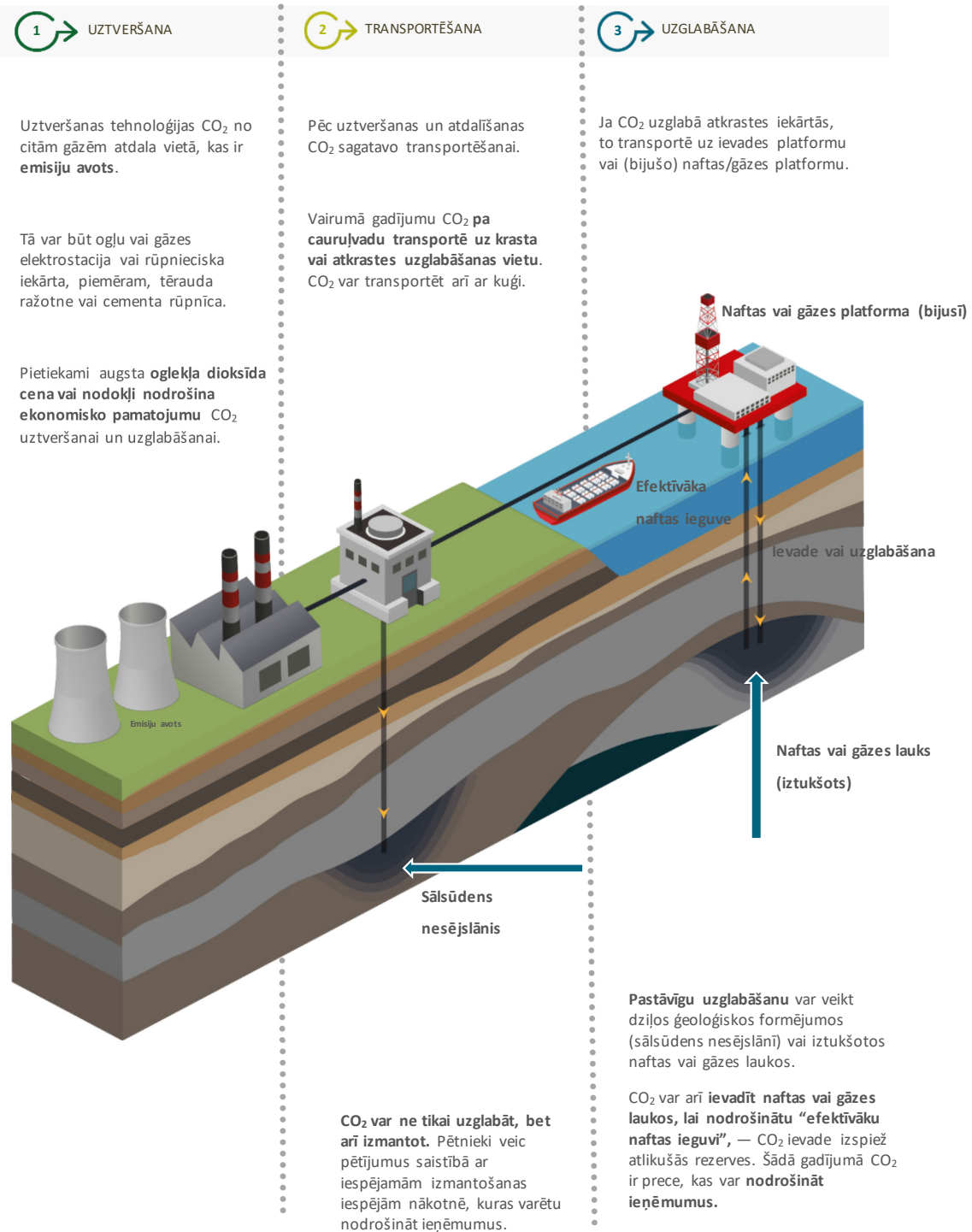
Jaunu tehnoloģiju attīstībā no pētniecības līdz to laišanai tirgū ir vairāki posmi. Demonstrējumi ir posms, kad jaunā tehnoloģija ir pietiekami pārbaudīta un tādā gatavības pakāpē, lai to varētu izmantot komerciālā mērogā. Ja tehnoloģija ir veiksmīgi izstrādāta, tirgus dalībnieki veic ieguldījumus, un notiek tās pilnīga ieviešana. Tādējādi veiksmīgi demonstrējumu projekti veicina cenas ziņā pieejamu tehnoloģiju piedāvājumu sabiedrībai videi draudzīgas, drošas un konkurētspējīgas energoapgādes nodrošināšanai.

Demonstrējumu projektu īstenotājiem nereti ir grūtības pārvarēt šo posmu. Problēmas, ar ko nākas saskarties, cita starpā ir lieli kapitālieguldījumi projektu apjoma dēļ, turklāt šie projekti ir saistīti arī ar augstiem tehnoloģiskiem riskiem un neskaidrību attiecībā uz tiešajiem rezultātiem un potenciālajiem ieņēmumiem. Parasti šie projekti ir pārāk riskanti, lai piesaistītu pietiekami lielus privātā sektora ieguldījumus, turklāt šādu projektu īstenošanai nepieciešams dažādu veidu valsts atbalsts ar mērķi

³ Briseles Eiropadomes laikā (2008. gada 19.–20. jūnijā) pieņemtie prezidentvalsts secinājumi (doc. 11 018/1/08, 17.7.2008.), 45. punkts.

veicināt tehnoloģiju attīstību. Ja tehnoloģiju attīstībā nav iespējams pārvarēt šo posmu, tās iestrēgst tā dēvētajā komerciālajā “nāves ielejā”.

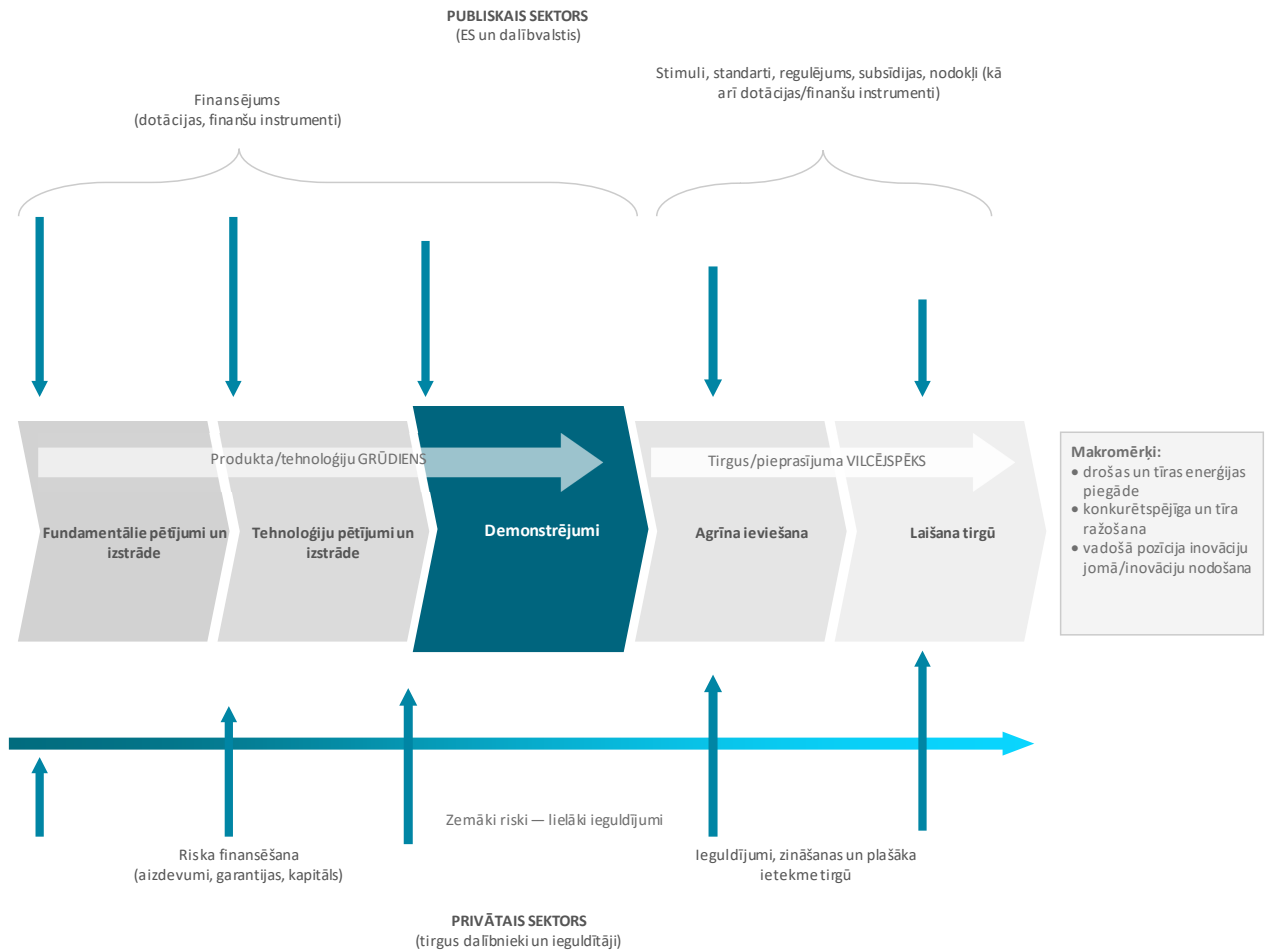
1. attēls. Oglekļa uztveršana un uzglabāšana

Avots: ERP.

3. ES pēc 2008. gada sāka īstenot divas vērienīgas programmas, lai atbalstītu komerciāla mēroga CCS, kā arī inovatīvu atjaunojamo energoresursu demonstrējumus (sk. **2. attēlu**).

2. attēls. Atbalsts inovāciju cikla demonstrējumu posmam

Avots: IPCC un ERP izmantoti Komisijas paraugi un dokumenti.

Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai (EEPEA)

4. Pirmā nozīmīgā ES programma, kas atbalstīja CCS komerciālus demonstrējumus, kā arī atkrastes vēja enerģijas ieguvu, bija **Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai (EEPEA), ko sāka īstenot 2009. gadā**⁴. EEPEA bija daļa no lielāka dokumentu

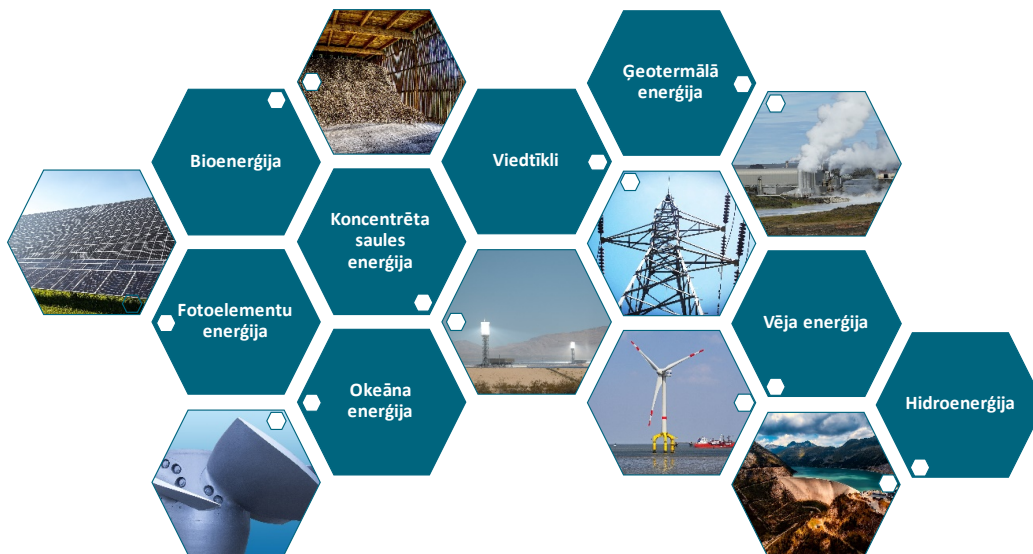
⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regula (EK) Nr. 663/2009, ar ko izveido programmu ekonomikas atveseļošanas atbalstam, piešķirot Kopienas finansiālo palīdzību projektiem enerģētikas jomā (OV L 200, 31.7.2009., 31. lpp.).

kopuma ekonomikas atveseļošanai⁵. EEPEA kopējais budžets bija četri miljardi EUR, un to bija paredzēts izmantot, piešķirot dotācijas projektu īstenošanai. No šīs summas viens miljards EUR bija paredzēts CCS demonstrējumu programmai, savukārt 565 miljoni EUR — atkrastes vēja enerģijas ieguvei. EEPEA dotācijas galvenokārt palīdzētu segt kapitāla izmaksas saistībā ar plānošanu, attīstību un būvniecību.

NER300

5. ES 2009. gadā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ES ETS) ietvaros izveidoja programmu “Jaunu iekārtu rezerve 300” (*NER300*), lai nodrošinātu atbalstu CCS un inovatīvu atjaunojamo energoresursu komerciāliem demonstrējumu projektiem⁶. **3. attēlā** redzamas atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģijas, ko šī programma atbalsta.

3. attēls. Inovatīvi atjaunojamie energoresursi, ko atbalsta NER300

Avots: ERP.

⁵ “Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns”, COM(2008) 800 galīgā redakcija, 26.11.2008.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīva 2009/29/EK, ar ko Direktīvu 2003/87/EK groza, lai uzlabotu un paplašinātu Kopienas siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu (OV L 140, 5.6.2009., 63. lpp.).

6. *NER300* atbalstītie demonstrējumu projekti nodrošinātu oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu vai tīras atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanu un tādējādi veicinātu 2020. gada emisiju samazināšanas mērķu sasniegšanu, ja līdz tam laikam tiktu uzsākta iekārtu ekspluatācija. Taču šādu projektu galvenais mērķis ir parādīt izvēlēto tehnoloģiju komerciālo potenciālu un sniegt lielāku ilgtermiņa ieguldījumu mazoglekļa ekonomikā laikposmā pēc 2020. gada, ja tās tiktu ieviestas citur Eiropā un pasaulē⁷. Tika cerēts, ka atbalsts tiem, kuri pirmie ievieš šādas tehnoloģijas, veicinās ES virzību uz mērķi kļūt par pasaules līderi atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju attīstības jomā⁸.

7. ES ETS direktīva paredzēja rezervēt 300 miljonus kvotu no Kopienas ES ETS jaunu iekārtu rezerves. EIB šīs kvotas pārdeva un ieguva 2,1 miljardu EUR programmas finansēšanai. Komisija vispārīgi koordinē programmu. Dalībvalstis izraugās valsts kontaktpunktus (VK), un tām ir dažādi pienākumi⁹. Komisija pēc tiesību aktos paredzēto divu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus izsludināšanas 2012. un 2014. gadā piešķīra finansējumu 39¹⁰ projektiem. EIB pārvalda finansējumu, kas piešķirts, bet vēl nav izmaksāts¹¹.

8. Uz *NER300* finansējumu, ar ko segt līdz 50 % no ieplānotajām izmaksām, varēja pretendēt gan inovatīvu projektu īstenošanai paredzētas papildu ieguldījumu izmaksas, gan tam paredzētas papildu darbības izmaksas (piecus gadus atjaunojamo energoresursu

⁷ Komisijas 2010. gada 3. novembra Lēmums 2010/670/ES, ar ko nosaka kritērijus un pasākumus tādu komerciālu demonstrējumu projektu finansēšanai, kuru mērķis ir CO₂ uztveršana un ģeoloģiska uzglabāšana videi drošā veidā, kā arī inovatīvu atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju demonstrējumu projektu finansēšanai atbilstīgi sistēmai par siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecību Kopienā, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK ("*NER300* lēmums", OV L 290, 6.11.2010., 39. lpp.), 10. apsvērums.

⁸ Komisijas paziņojums "Ieguldījumi zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstībā (*SET* plāns)", COM(2009) 519/4.

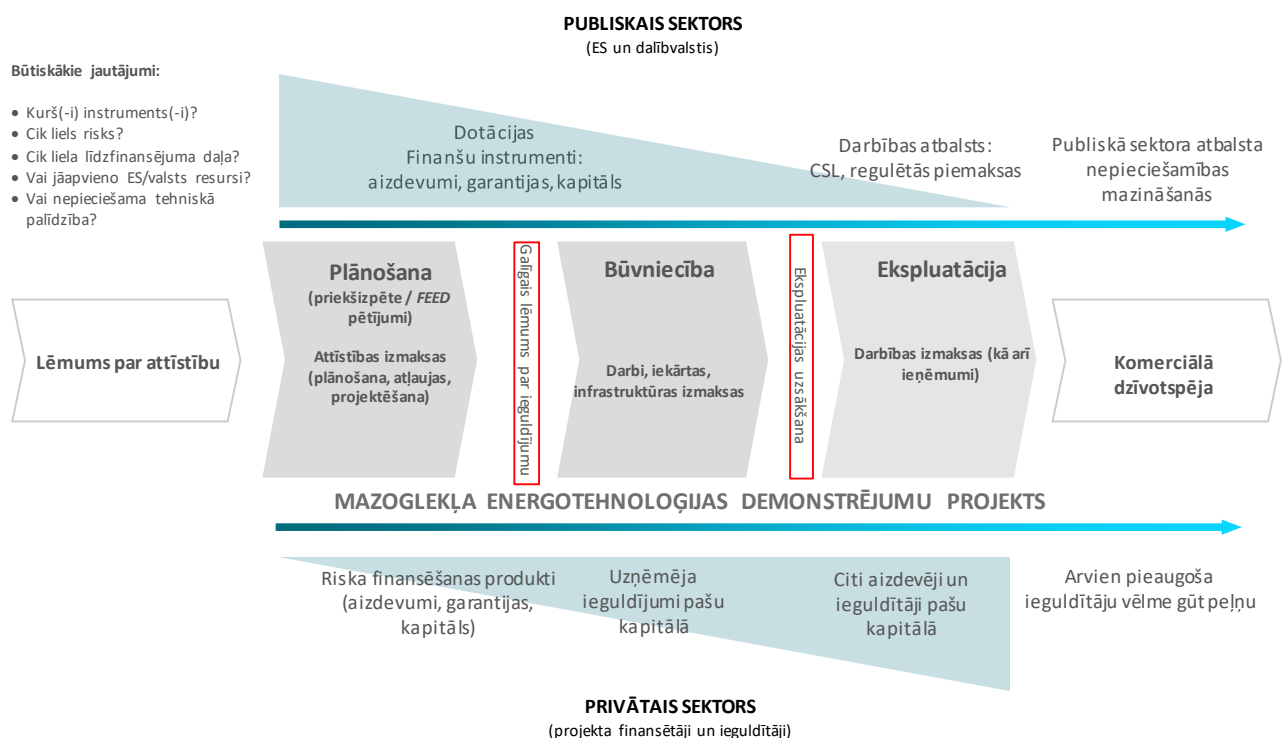
⁹ Cita starpā tie ir atbilstīgu projektu noteikšana, juridiski saistošu instrumentu (līgumu) parakstīšana un pārvaldība, projektu uzraudzība, ziņošana Komisijai un EIB maksājumi projektiem. Kopsavilkumu sk. **10. attēlā** turpmāk tekstā.

¹⁰ Trīsdesmit astoņi atjaunojamo energoresursu enerģijas projekti un viens oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas projekts.

¹¹ Šāda aktīvu pārvaldība līdz šim nodrošinājusi papildu ieņēmumus vēl aptuveni 70 miljonu EUR apmērā. Komisija 2017. gada beigās no *NER300* aktīviem bija izņēmusi 39 miljonus EUR, lai segtu maksas EIB par tai uzticēto uzdevumu veikšanu. Maksu kopējā summa nevar pārsniegt 45 miljonus EUR, kas ir 2,1 % no kopējiem ieņēmumiem (kopējie ieņēmumi ir 2,1 miljards EUR).

gadījumā un desmit gadus CCS projektu gadījumā). Piešķirtās *NER300* dotācijas tiek izmaksātas pa daļām reizi gadā pēc tam, kad ir uzsākts projekta ekspluatācijas posms, proti, kad iekārta uztver un uzglabā oglekļa dioksīdu vai ražo atjaunojamo energoresursu enerģiju un kad rodas tās darbības izdevumi, ja vien dalībvalsts nelūdz un negarantē iepriekšēju finansēšanu vai nu visas piešķirtās dotācijas, vai arī tās daļas apmērā. **4. attēlā** atspoguļotas enerģētikas nozares demonstrējumu projekta finansēšanas problēmas un dažādie posmi.

4. attēls. Enerģētikas nozares demonstrējumu projekta finansēšana

Avots: ERP.

Citas ES iniciatīvas mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektu atbalstam

9. Šajā laikposmā ES **Septītās pētniecības pamatprogrammas** (2007.–2013. gads) un **pamatprogrammas “Apvārsnis 2020”** (2014.–2020. gads) enerģētikas virzieni atbalstīja demonstrējumu projektus dažādās energotehnoloģiju jomās. Šīs programmas arī paredzēja un joprojām paredz novirzīt ES budžeta finansējumu EIB pārvaldītiem finanšu instrumentiem, piemēram, **riska dalīšanas finanšu mehānismam** (RDFM, 2007.–2013. gads) un **InnovFin** — ES finansējumam novatoriem (2014.–2020. gads), kas ietvēra un joprojām ietver mērķus saistībā ar demonstrējumiem enerģētikas jomā.

10. Izmantojot šos finansēšanas mehānismus, ES vienlaikus ir tiekusies saskaņot prioritātes enerģētikas inovāciju jomā un finansēšanas iespējas, izmantojot Eiropas energotehnoloģiju stratēģisko plānu (**SET plānu**), ko Padome apstiprināja 2008. gadā¹². 2015. gadā plānu atjaunināja (**integrētais SET plāns**), lai to pielāgotu enerģētikas savienības prioritātēm pētniecības un inovācijas jomā. Visi iepriekš aprakstītie finansēšanas mehānismi atbalsta SET plānā noteiktās prioritātes.

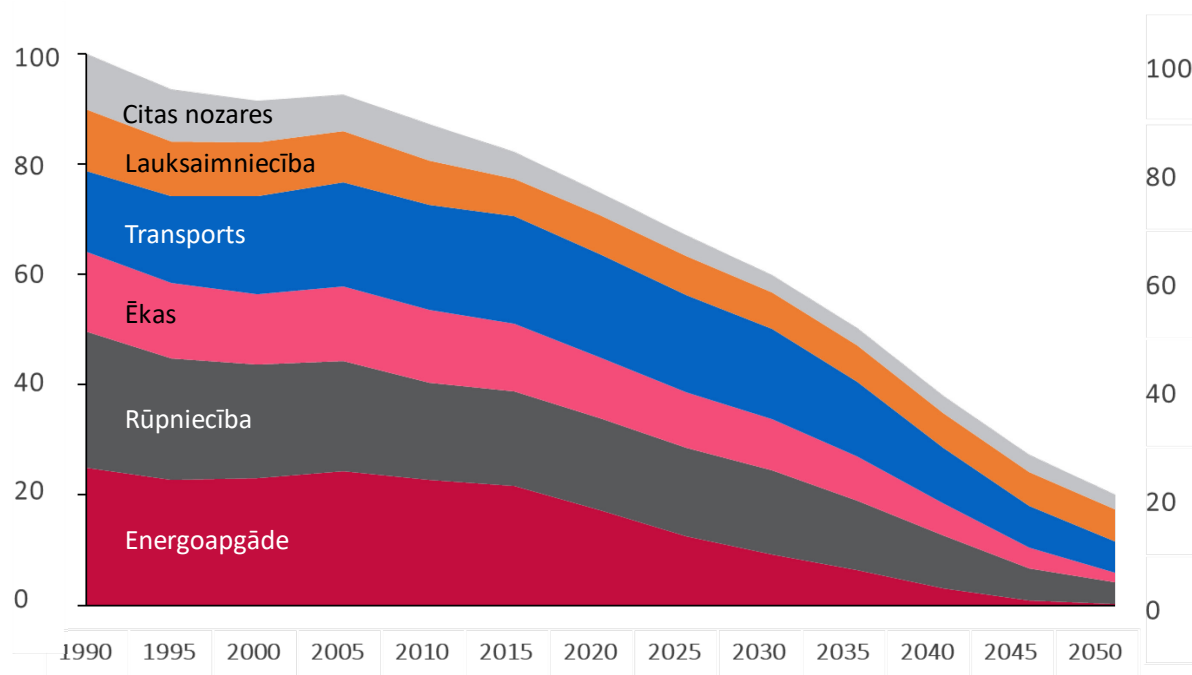
Pastāvīga inovācijas nepieciešamība tīras enerģijas jomā

11. ES 2015. gadā parakstīja Parīzes nolīgumu. Nolīguma mērķis ir pasaules mērogā stiprināt spēju reaģēt uz klimata pārmaiņu radītajiem apdraudējumiem un panākt, lai šajā gadsimtā temperatūras kāpums visā pasaulē nepārsniegtu 2°C (vai pat daudz mazāk) virs līmeņa pirms industrializācijas. ES apņēms līdz 2030. gadam vismaz par 40 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, papildinot jau izvirzīto mērķi līdz 2050. gada izveidot mazoglekļa ekonomiku¹³. Tas nozīmē, ka visām tautsaimniecības nozarēm ir ievērojami jāsamazina emisijas. Piemēram, Komisijas 2011. gada ceļvedī tika plānots, ka elektroapgādes nozarei līdz 2050. gadam emisijas jāsamazina līdz nulles līmenim. **5. attēlā** redzams siltumnīcefekta gāzu emisiju plānotais samazinājums visās nozarēs ES.

¹² Padomes secinājumi par Eiropas energotehnoloģiju stratēģisko plānu, Transporta, telekomunikāciju un enerģētikas padomes 2854. sanāksme 2008. gada 28. februārī.

¹³ Komisijas 2011. gada 8. marta paziņojums "Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadā" (COM(2011) 112 galīgā redakcija): "Lai klimata pārmaiņu dēļ temperatūras paaugstināšanās nebūtu lielāka par 2°C, Eiropas Padome 2011. gada februārī ir atkārtoti apstiprinājusi ES mērķi līdz 2050. gadam salīdzinājumā ar 1990. gadu samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 80–95 %".

5. attēls. Plānotais siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums par 80 % Eiropas Savienībā (salīdzinājumā ar 1990. gadu)

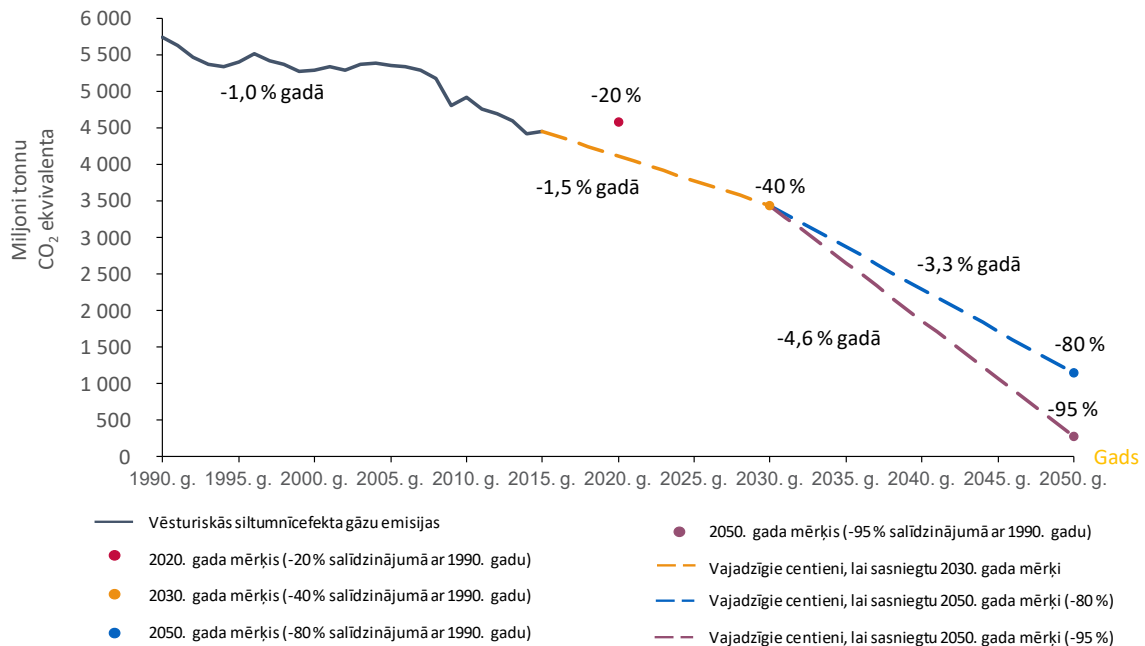

Avots: Eiropas Komisija, "Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadā", 2011. g.

12. ES patlaban sekmīgi virzās uz 2020. gada mērķi 20 % no patērētās enerģijas iegūt no atjaunojamiem energoresursiem, un ir būtiski samazinājušās izmaksas, it īpaši saistībā ar atkrastes vēja enerģijas un saules enerģijas (fotoelementi) iegūvi. Taču no ilgāka termiņa perspektīvas situācija joprojām ir sarežģīta. Eiropas Vides aģentūra (EVA) atzīst¹⁴, ka pēc 2020. gada ES ir ievērojami jāpalielina pūles, lai sasniegtu 2050. gadam noteiktos vispārējos mērķus attiecībā uz mazoglekļa ekonomiku (sk. **6. attēlu**).

¹⁴ "Trends and projections in Europe 2017: Tracking progress towards Europe's climate and energy targets" [Tendences un prognozes Eiropā 2017. gadā: progresā virzībā uz Eiropas klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanu izvērtējums], EVA ziņojums 17/2017. Sk. nodaļu "Pārskats par tendencēm saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisijām laikposmā līdz 2050. gadam".

6. attēls. ES Siltumnīcefekta gāzu emisiju tendences, prognozes un mērķi

Avots: “Trends and projections in Europe 2017: Tracking progress towards Europe’s climate and energy targets” [Tendences un prognozes Eiropā 2017. gadā: progresa virzībā uz Eiropas klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanu izvērtējums], EVA ziņojums 17/2017.

13. Komisija savā 2016. gada paziņojumā¹⁵ par inovācijas paātrināšanu enerģijas jomā uzsvēra, ka pastāv problēmas saistībā ar atbalstu mazoglekļa enerģijas demonstrējumu projektiem, kā arī vērsa uzmanību uz ES mērķi kļūt par pasaules līderi atjaunojamo energoresursu jomā.

14. 2018. gadā grozītā ES ETS direktīva¹⁶ nodrošināja juridisko pamatu jaunam Inovāciju fondam, kuram novirzīs visus neizlietos *NER300* līdzekļus un kurš laikposmā līdz 2030. gadam nodrošinās finansējumu inovatīvām mazoglekļa tehnoloģijām rūpniecības un enerģētikas jomā. Tehnoloģijām, kurām saņem Inovācijas fonda atbalstu, jābūt

¹⁵ Komisijas 2016. gada 30. novembra paziņojums “Paātrināt inovāciju tīras enerģijas jomā” (COM(2016) 763 final).

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. marta Direktīva (ES) 2018/410, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, un Lēmumu (ES) 2015/1814 (OV L 76, 19.3.2018., 3. lpp.).

novatoriskiem risinājumiem vai pietiekami attīstītām, lai tās varētu izmantot demonstrējumiem pirmskomerciālā mērogā.

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

15. Veicot lietderības revīziju, vērtējām, vai

ES atbalsts CCS un inovatīvu atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģiju komerciāla mēroga demonstrējumiem, īstenojot EEPEA un *NER300*, bija pārdomāti plānots, pārvaldīts un koordinēts, lai nodrošinātu šādu tehnoloģiju efektīvu devumu ilgtermiņa klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā.

16. Konkrētāk, mēs pārbaudījām, vai

- ***NER300* un EEPEA īstenošanā tika panākts plānotais progress, lai veicinātu CCS un inovatīvu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju attīstību komerciālai izmantošanai;**
- ***NER300* koncepcija un pārvaldība veicināja efektīvu lēmumu pieņemšanas procesu;**
- **stabili koordinēšanas mehānismi** Komisijā, kā arī Komisijas un dalībvalstu iestāžu kopīgie koordinēšanas mehānismi atbalsta inovāciju tīras enerģijas jomā.

17. Revīzija aptvēra laikposmu no *NER300*, EEPEA un *SET* plānā paredzēto darbību uzsākšanas 2008. gadā līdz 2017. gada beigām¹⁷. Revīzijas uzdevums nebija pārbaudīt izdevumu attiecināmību, likumību un pareizību. Tās laikā arī netika tieši vērtēta politika, fondi vai instrumenti, kuri atbalsta pienācīgi izstrādātu atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģiju ieviešanu¹⁸. Revīzijā netika vērtētas EIB veiktās monetizācijas un aktīvu pārvaldības darbības saistībā ar *NER300* finansējumu.

¹⁷ ***I pielikumā*** iekļauts šo mehānismu un *SET* plāna īstenošanas grafiks attiecībā pret nozīmīgiem politikas un ekonomikas notikumiem.

¹⁸ Šai sakarā sk. mūsu Īpašo ziņojumu par atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanu lauku apvidos (Nr. 5/2018) un 2018. gada 20. februāra informatīvo dokumentu "*Electricity production*

18. Revīzijas darbu mēs veicām 2017. gadā Eiropas Komisijā (Klimata politikas ĢD, Energētikas ĢD un Pētniecības un inovācijas ĢD). Lai iegūtu informāciju, mēs apmeklējām arī EIB un Komisijas Kopīgo pētniecības centru (KPC). Darba gaitā veicām intervijas un pārbaudījām dokumentus, tostarp 26 EIB projektu vērtēšanas ziņojumus un 36 gada ziņojumus par *NER300* projektiem piecās¹⁹ dalībvalstīs, projektu datnes visiem deviņiem atkrastes vēja enerģijas projektiem un sešiem *CCS* projektiem, kas īstenoti saskaņā ar EEPEA. Mēs apmeklējām šīs dalībvalstis, lai veiktu intervijas *NER300* valsts kontaktpunktos (VK), kā arī lai intervētu dalībvalstu pārstāvjus *SET* plāna koordinācijas grupā. Mēs pārbaudījām piecus *CCS* projektus un apmeklējām to īstenošanas vietas, lai izvērtētu, kas ir sasniegts, izmantojot pieejamo finansējumu. Mēs arī aptaujājām darbiniekus Eiropas tehnoloģiju un inovāciju platformās (ETIP)²⁰, Eiropas Saules siltuma elektroenerģijas asociācijā un zināšanu un inovāciju kopienā *InnoEnergy*²¹. Eiropas tehnoloģiju un inovāciju platformas ir iekļautas *SET* plāna struktūrā, un to darbībā piedalās ieinteresētās personas no dalībvalstīm, kā arī no akadēmiskajām aprindām un rūpniecības nozares.

APSVĒRUMI

EEPEA un NER300 noteikti vērienīgi mērķi attiecībā uz oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģiju un inovatīvu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ieviešanu

19. Mēs pārbaudījām, vai, īstenojot programmas EEPEA un *NER300*, tika panākts reāls progress virzībā uz tajās noteikto mērķi atbalstīt *CCS* un inovatīvu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju komerciālus demonstrējumus. Mēs vērtējām arī, vai Komisija

from wind and solar photovoltaic power in the EU [Elektroenerģijas ražošana no vēja un saules fotoelementiem ES].

¹⁹ Apvienotā Karaliste, Nīderlande, Polija, Vācija un Spānija. Veicot atlasī, mēs ņēmām vērā to ievērojamo daļu ES ETS emisiju apjomā, kā arī to ieinteresētību ieviest *CCS* atbilstīgi EEPEA un *NER300*.

²⁰ Mēs nosūtījām aptaujas jautājumus Eiropas tehnoloģiju un inovāciju platformām tādās jomās kā vēja enerģija, saules fotoelementu enerģija, okeāna enerģija, *CCS*, bioenerģija, dziļurbumu ģeotermālā enerģija un viedtīkli.

²¹ www.innoenergy.com.

nodrošināja, ka, īstenojot projektus, kuri saņēma ES finansējumu, tas tika izlietots efektīvi un veicināja programmas mērķu sasniegšanu.

EEPEA īstenošanā netika sasniegti programmas mērķi attiecībā uz oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu, ...

20. Eiropadomes 2008. gada jūnija prezidentūras secinājumos bija iekļauts aicinājums Komisijai izstrādāt priekšlikumu mehānismam, ar kuru varētu garantēt, ka līdz 2015. gadam Eiropas Savienībā tiek uzbūvētas un ekspluatētas 12 komerciāla mēroga CCS demonstrējumu iekārtas. CCS demonstrējumu projektiem bija jāpanāk ievērojams enerģijas ražošanas emisiju samazinājums un vienlaikus jānodrošina tehnoloģiskais un komerciālais pamats attiecīgo tehnoloģiju ieviešanai citviet. EEPEA uzdevums bija veicināt šā mērķa sasniegšanu²².

21. Komisija piešķīra vienu miljardu EUR sešiem projektiem. 2017. gada beigās Komisija bija izmaksājusi 424 miljonus EUR (sk. **1. tabulu**). No šiem sešiem līdzfinansētajiem projektiem četrus projektu īstenošana tika apturēta pēc dotācijas nolīguma pārtraukšanas, un viens projekts tika pārtraukts, taču tas nebija pabeigts. Vienīgais pabeigtais projekts bija nevis komerciāla mēroga CCS demonstrējumu projekts, bet gan mazākas jaudas izmēģinājuma iekārta oglekļa dioksīda uztveršanai, transportēšanai un uzglabāšanai.

²² EEPEA regulas (EK) Nr. 663/2009 pielikumā bija uzskaitīti 12 attiecināmi projekti.

1. tabula. Pārskats par situāciju EEPEA CCS programmas īstenošanā 2017. gada beigās

Projekta īstenošanas vieta	EEPEA darbības statuss 2017. gada oktobrī	Kategorija	Plānotais devums, ar kuru sasniegt mērķi pāriet uz mazoglekļa ekonomiku*	EEPEA darbības kopējās attiecināmās izmaksas (katram dotāciju līgumam), miljoni EUR	EK dotācija, miljoni EUR	Darbības līdzfinansējums, % (dotāciju līgums)	ES dotācijas neto izmaksātā summa (pēc atgūšanas, 2017. gada oktobris)
DE	Pārtraukta	CCS	10	305	180	59%	15
PL	Pārtraukta	CCS	9	610	180	29%	21
IT	Pārtraukta	CCS	5	143	100	70%	35
NL	Pārtraukta	CCS	6	371	180	48%	67
UK	Vairs netiek veikta, taču nav pabeigta	CCS	17	274	180	66%	120
ES	Izmēģinājuma iekārtas, ierobežota izmantošana, nav uzskatāms par pilnvērtīgu CCS demonstrējumu	CCS	5	263	180	69%	166

* Oglekļa dioksīda daudzums, ko paredzēts uztvert un uzkrāt pirmajos piecos gados atbilstīgi katram dotāciju pieteikumam (miljoni tonnu).

Kopējais piešķirtais ES finansējums:

1 000

Kopējais izmaksātais ES finansējums:

424

NB! atkarībā no projektu pārtraukšanas procedūrām Apvienotās Karalistes un Nīderlandes dati vēl var tikt koriģēti.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem²³.

22. Tādējādi EEPEA CCS apakšprogramma nav veicinājusi neviena CCS demonstrējumu projekta būvniecību un ekspluatācijas uzsākšanu. **2. izcēlumā** sniegti piemēri par ES finansējuma izlietojumu projektu īstenošanā. Lai gan parasti dažus inovāciju programmu projektus tā arī neizdodas īstenot, sasniegtie rezultāti, veicot ES ieguldījumus projektos, kuri nav pabeigti, ir daudz zemāki par sākotnēji paredzēto līmeni. Šo projektu īstenošanā arī netika panākts paredzētais emisiju samazinājums²⁴ attiecīgajās dalībvalstīs.

2. izcēlums. EEPEA CCS projektu piemēri

Visu projektu īstenošanā būvlaukuma sagatavošana tika uzsākta savlaicīgi. Šo darbību faktiskie rezultāti patlaban netiek izmantoti, izņemot projektu Spānijā. Nīderlandē īstenotais projekts paredzēja izbūvēt CCS iekārtu dūmvada pamatnē ogļu elektrostacijā, kas tika nodota ekspluatācijā 2013. gadā. Šis projekts bija vienīgais EEPEA CCS projekts, kuram tika piešķirta oglekļa uzglabāšanas

²³ Komisijas dienestu 2018. gada 5. marta dokuments "Data on the budgetary and technical implementation of the European Energy Programme for Recovery" [Dati par Eiropas enerģētikas programmas ekonomikas atveseļošanai budžeta izpildi un tehnisko īstenošanu] (SWD(2018) 48 final).

²⁴ Apvienotās Karalistes projekta gadījumā attiecīgā jaunā spēkstacija netika uzbūvēta un tādēļ neradīja oglekļa dioksīda emisijas.

atļauja saskaņā ar CCS direktīvu²⁵ tajā paredzētajai atkrastes uzglabāšanas iekārtai, taču tā patlaban oglekļa dioksīdu neuztver un neuzglabā. Apvienotajā Karalistē īstenotā projekta lielākais izdevumu postenis ietvēra tehnoloģiju licences, kas tika iegādātas par 17 miljoniem EUR un kas patlaban ir pilnībā zaudējušas vērtību. Lai gan ES veica ieguldījumu 60 miljonu EUR apmērā, lai nodrošinātu oglekļa dioksīda uztveršanu, projekta īstenošanā rezultāti šajā jomā netika sasniegti. Projekta finansētāji neuzsāka galvenās elektrostacijas būvniecību, kurā bija paredzēts uzstādīt CCS iekārtas. Līdzīgas problēmas radās saistībā ar projektiem Itālijā, Vācijā un Polijā, taču to īstenošana tika pārtraukta ātrāk.

... taču tā nodrošināja pozitīvu devumu ātri augošajai atkrastes vēja enerģijas nozarei

23. EEPEA atkrastes vēja enerģijas apakšprogrammas mērķis bija laikposmā no 2009. līdz 2015. gadam finansēt atkrastes vēja enerģijas projektus ar inovatīvām pazīmēm. Cita starpā tie bija projekti, kuru īstenošana paredzēja ieviest inovatīvas turbīnas un balsta struktūras, kas dotu iespēju būvēt pirmos lieljaudas (400 MWh) vējparkus tālu (> 100 km) un dziļi (> 40 m) jūrā, lai ražotu tīru elektroenerģiju. Programma arī paredzēja paplašināt tīkla pieslēgumus starp atkrastes vējparkiem un vairākām dalībvalstīm, it īpaši Ziemeļjūrā un Baltijas jūrā. Tas ietvēra arī inovatīvu tīkla pieslēgumu tehnoloģiju izmantošanu komerciālā mērogā.

24. 2017. gada beigās Komisija no 565 miljoniem EUR, ko tā bija piešķirusi deviņiem atkrastes vēja enerģijas projektiem, bija izmaksājusi 255 miljonus EUR. Četri projekti ir pilnībā pabeigti. Diviem projektiem dotāciju nolīgumi tika pārtraukti drīz pēc tam, kad Komisija bija izmaksājusi 7,4 miljonus EUR. 2018. gadā joprojām tiek īstenoti trīs projekti. Šo projektu īstenošanas rezultāti apkopoti **2. tabulā**.

²⁵ 2009. gada CCS direktīva nodrošina tiesisko regulējumu oglekļa dioksīda ekoloģiski drošai ģeoloģiskai uzglabāšanai visā tā aprites ciklā un paredz kritērijus uzglabāšanas atļauju saņemšanai. Sk. šeit: https://ec.europa.eu/clima/policies/lowcarbon/ccs/directive_en.

2. tabula. Pārskats par situāciju EEPEA atkrastes vēja enerģijas programmas īstenošanā

2017. gada beigās

Projekta īstenošanas vieta	EEPEA darbības statuss 2017. gada oktobrī	Kategorija	Plānotais devums, ar kuru sasniegt mērķi pāriet uz mazoglekļa ekonomiku*	EEPEA darbības kopējās attiecināmās izmaksas (katram dotāciju līgumam), miljoni EUR	EK dotācija, miljoni EUR	Darbības līdzfinansējums, % (dotāciju līgums)	ES dotācijas neto izmaksātā summa (pēc atgūšanas, 2017. gada oktobris)	
UK	Pārtraukta	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TĪKLS	Neattiecas (tīkls)	149	74	50%	3	
DE	Pārtraukta	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TURBĪNAS UN KONSTRUKCIJAS	Datu nav	205	59	29%	4	
DK/NL	Tiek īstenota (kavēšanās)	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TĪKLS	Neattiecas (tīkls)	173	87	50%	5	
DE/DK	Tiek īstenota (kavēšanās)	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TĪKLS	Neattiecas (tīkls)	507	150	30%	58	
UK	Tiek īstenota (kavēšanās)	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TURBĪNAS UN KONSTRUKCIJAS	> 80 MWh	190	40	21%	28	
DE	Pabeigta	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TURBĪNAS UN KONSTRUKCIJAS	> 400 MWh	118	53	45%	53	
DE	Pabeigta	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TURBĪNAS UN KONSTRUKCIJAS	> 295 MWh	488	50	10%	50	
DE	Pabeigta	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TURBĪNAS UN KONSTRUKCIJAS	> 400 MWh	220	43	19%	43	
BE	Pabeigta	ATKRASTES VĒJA ENERĢIJAS TURBĪNAS UN KONSTRUKCIJAS	> 270 MWh	24	10	42%	10	
* Plānotā tīras enerģijas ražošanas jauda gadā.				> 1445 MWh	Kopējais piešķirtais ES finansējums:	565	Kopējais izmaksātais ES finansējums:	255

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem²⁶.

25. Īstenojot četrus projektus, tika panākta lieljaudas tīras elektroenerģijas ražošanas iekārtas sekmīga ieviešana, savukārt trim projektiem, kuru īstenošana ir aizkavējusies, ir tāds pats mērķis vai arī mērķis labāk integrēt ES energotīklu. ES finansējums atkrastes vēja enerģijas projektiem no 2009. gada deva pozitīvu signālu nozarei, kas patlaban strauji attīstās²⁷.

26. Nozares straujās attīstības dēļ (tā izraisīja vairākas problēmas piegādes jomā) it sevišķi trīs projekti, kuru īstenošana kavējās, bija vairākkārt jāpielāgo. Komisija rīkojās lielā mērā elastīgi, apstiprinot dotāciju nolīgumu grozījumus.

²⁶ SWD(2018) 48 final.

²⁷ Saskaņā ar Starptautiskās Enerģētikas aģentūras 2017. gada ziņojumu par atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģiju ieviešanu "izmaksu samazinājums par 60 % laikposmā no 2010. līdz 2017. gadam norāda uz to, ka nozares mērķi 2025. gadam ir pārsniegti 8 gadus pirms noteiktā termiņa, un tas liek domāt, ka nākamajā desmitgadē dažās Eiropas valstīs atkrastes vēja enerģiju varētu pilnībā integrēt tirgū atbilstīgi konkurences principam". ES patlaban ir pasaules līdere atkrastes vēja enerģijas tehnoloģiju ieviešanā.

Šo EEPEA programmu īstenošanā netika sasniegts mērķis ātri veicināt ekonomikas izaugsmi

27. Ņemot vērā ekonomikas krīzi, EEPEA programmas galvenais mērķis bija veicināt ekonomikas izaugsmi, palielinot ieguldījumus un radot darbvietas. Līdz 2010. gada beigām šim mērķim tika izlietota liela daļa pieejamā finansējuma²⁸. Lai gan finansējuma izlietojums nav mērķis pats par sevi, EEPEA CCS un atkrastes vēja enerģijas programmu īstenošanā šis atveseļošanas mērķis netika sasniegts. Maksājumu līmenis 2010. gada beigās bija aptuveni 10 %, un 2017. gada beigās abām programmām tas joprojām bija zem 50 %.

NER300 nav nodrošinājusi neviena veiksmīga oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas projekta īstenošanu, ...

28. NER300 mērķis bija piešķirt finansējumu astoņiem projektiem, kuri nodrošinātu CCS komerciālās dzīvotspējas demonstrējumus. Šo finansējumu varēja piešķirt projektiem, kuri jau bija finansēti saskaņā ar EEPEA, vai citiem projektiem, kuru mērķis bija veikt CCS demonstrējumus. Pēc NER300 2011. gadā izsludinātā pirmā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus desmit CCS demonstrējumu projekti bija atbilstīgi, un EIB tiem bija sniegusi pozitīvu pamatotības novērtējumu (sk. **66.–75. punktu**). Komisija sarindoja astoņus projektus, lai izvērtētu to atbilstību dotāciju piešķiršanai, un divus projektus iekļāva rezerves sarakstā²⁹.

29. Pamatojoties uz projektu secību, Komisija aicināja dalībvalstis apstiprināt atbalstu šiem projektiem. Trīs dalībvalstis apstiprināja piecus no šiem desmit projektiem. Taču Komisija konstatēja, ka šie apstiprinātie projekti neatbilda NER300 juridiskajām prasībām (piemēri sniegti **3. izcēlumā**), un pirmajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus dotācijas CCS projektiem nepiešķīra.

²⁸ Atbilstīgi CCS un jūras vēja enerģijas projektu piešķiršanas kritērijiem (EEPEA regulas 14. panta 2. punkta a) apakšpunkts) dotācijas jāpiešķir projektiem, kuri sasnieguši "investīciju posmu, un saistītie būtiskie kapitāla izdevumi jāveic līdz 2010. gada beigām".

²⁹ Komisijas dienestu 2012. gada 12. jūlija dokuments "NER300 – Moving towards a low carbon economy and boosting innovation, growth and employment across the EU" [NER300 — virzība uz mazoglekļa ekonomiku un inovācijas, izaugsmes un nodarbinātības veicināšanu ES] (SWD(2012) 225 final).

3. izcēlums. Dalībvalstu apstiprināto, bet Komisijas noraidīto CCS projektu piemēri

Komisija noraidīja valsts apstiprināto rūpniecisko CCS projektu Nīderlandē, jo Komisija un dalībvalsts nevarēja vienoties par finansējuma apmēru. EIB, veicot precizējumus, konstatēja, ka trūkst finansējuma 40 miljonu EUR apmērā, ko neviena no pusēm nevēlējās segt.

Komisija konstatēja, ka Apvienotās Karalistes apstiprinātie trīs projekti nebija atbilstīgi *NER300* noteikumiem, jo tā piekrita sniegt atbalstu ar nosacījumu, ka šie projekti pēc tam gūst panākumus uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus par valsts finansējuma piešķiršanu, kas notika tajā laikā. Tādējādi nebija apstiprināts kopējais publiskā finansējuma apmērs, un Komisija nepiešķīra *NER300* atbalstu šiem projektiem.

30. Otrajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus, kas notika 2014. gadā, CCS projektu iesniedza tikai Apvienotā Karaliste. Komisija piešķīra dotāciju 300 miljonu EUR apmērā projektam, kas bija iekļauts arī Apvienotās Karalistes CCS valsts atbalsta shēmā. Šis projekts paredzēja desmit gadus ilgā demonstrējumu periodā uztvert un uzglabāt gandrīz 18 miljonus tonnu oglekļa dioksīda. Taču 2015. gada novembrī Apvienotā Karaliste pēc izdevumu izvērtēšanas atcēla atbalsta shēmu. Šā iemesla dēļ radās ievērojams finansējuma trūkums, un konsorcijs tika likvidēts. Revīzijas laikā tika veikti sagatavošanās darbi, lai projektu izņemtu no *NER300*, un tas nozīmē, ka dotācija 300 miljonu EUR apmērā, kas ir piešķirta, taču nav izmaksāta, netiks izlietota *NER300* CCS mērķa sasniegšanai³⁰.

... kā arī netiks panākta tā plānotā ietekme inovatīvu atjaunojamo energoresursu jomā

31. Papildus CCS projektiem *NER300* mērķis³¹ bija atbalstīt vismaz vienu projektu katrā atjaunojamo energoresursu enerģijas projektu apakškatēgorijā, lai parādītu vairāku tādu inovatīvu atjaunojamo energoresursu dzīvotspēju, kuri vēl nav komerciāli pieejami³².

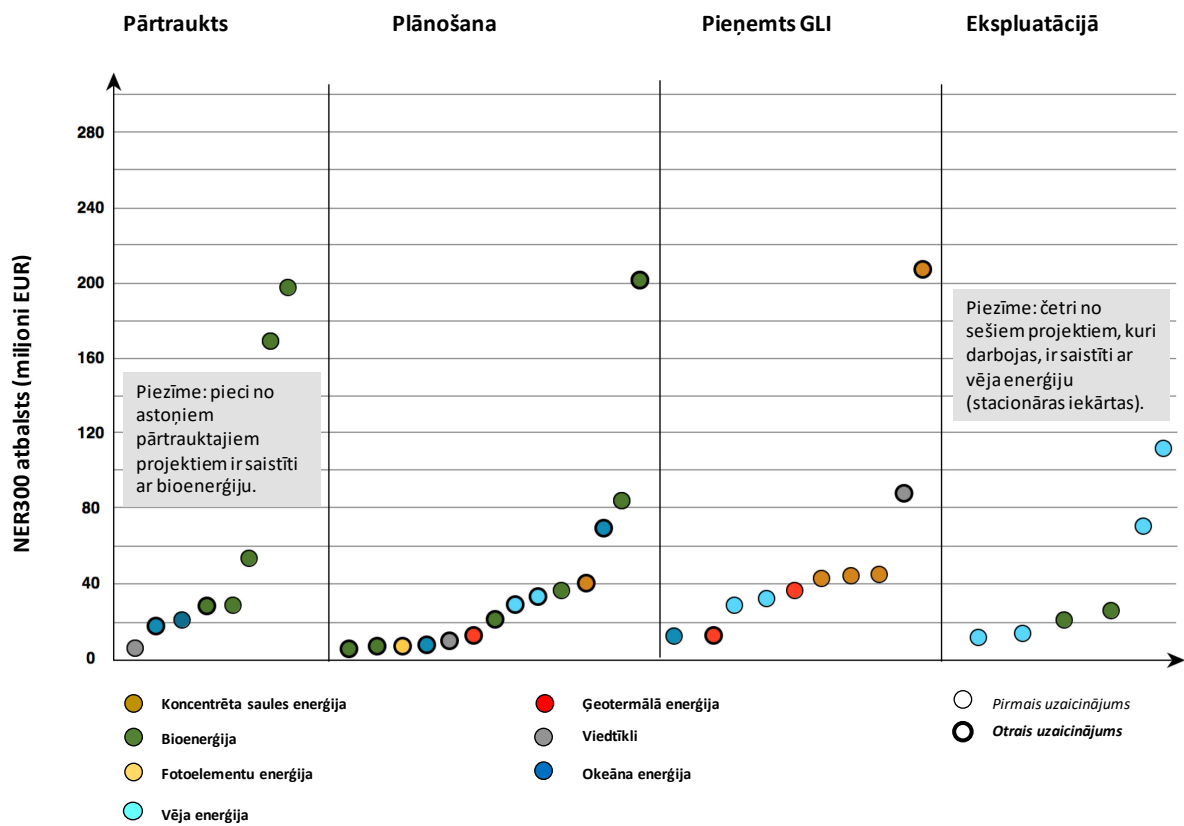
³⁰ Neizlietoto *NER300* finansējumu var izmantot citu programmu īstenošanai, kas atbalsta CCS, vai pārnest uz jauno Inovāciju fondu, kas arī piedāvās atbalstu CCS.

³¹ Padomes Lēmuma 2010/670/ES 8. panta 1. punkts un I pielikums.

³² Uzsākot *NER300* īstenošanu 2010. gadā, cita starpā tās bija vēja enerģija, okeāna enerģija, bioenerģija, fotoelementu enerģija, koncentrēta saules enerģija, hidroenerģija, ģeotermālā enerģija un viedtīkli.

32. Komisija 2012. un 2014. gadā piešķīra *NER300* finansējumu 1,8 miljarda EUR apmērā 38 inovatīviem atjaunojamo energoresursu enerģijas projektiem³³. Pamatojoties uz sagaidāmo rezultātu aprēķiniem, kurus noteica pirms līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas, tika prognozēts, ka atjaunojamo energoresursu enerģijas projekti pirmajos piecos iekārtu ekspluatācijas gados ļaus iegūt gandrīz 85 TWh tīras enerģijas. **7. attēlā** sniegts pārskats par šo *NER300* projektu statusu 2018. gada februārī. Dati sniegti **II pielikumā**.

7. attēls. Pārskats par inovatīviem atjaunojamo energoresursu enerģijas *NER300* projektiem

Avots: ERP, pamatojoties uz *NER300* datu analīzi.

33. Saskaņā ar *NER300* sākotnējiem tiesību aktiem galīgais lēmums par ieguldījumu projektos bija jāpieņem divu gadu laikā (proti, 2014. un 2016. gadā), un iekārtu ekspluatācija

³³ 2012. gada 18. decembra Lēmums par piešķiršanu C(2012) 9432 final paredzēja piešķirt dotācijas 20 atjaunojamo energoresursu enerģijas projektiem, savukārt 2014. gada 8. jūlija Lēmums par piešķiršanu C(2014) 4493 paredzēja piešķirt dotācijas 18 atjaunojamo energoresursu enerģijas projektiem un 1 CCS projektam.

bija jāuzsāk ne vēlāk kā četrus gadus laikā (preti, 2016. un 2018. gadā) pēc lēmumu par piešķiršanu pieņemšanas.

34. Komisija 2015. gada februārī grozīja *NER300* lēmumu un par diviem gadiem pagarināja termiņu galīgā lēmuma par ieguldījumu pieņemšanai un iekārtas nodošanai ekspluatācijā³⁴. Lēmumā, ar ko grozīja iepriekšējo lēmumu, bija norādīts, ka ekonomikas krīze bija galvenais iemesls, kā dēļ, īstenojot ievērojamu skaitu projektu, kuriem bija piešķirts *NER300* finansējums, nebija iespējams sākotnēji noteiktajos termiņos pieņemt galīgo lēmumu par ieguldījumu. Lai gan termiņi tika pagarināti, līdz 2018. gada sākumam no *NER300* bija izņemti septiņi projekti (kopējā tiem piešķirto dotāciju summa pārsniedza pusmiljardu EUR). Pastāv iespēja, ka 2018. gadā tiks izslēgts vēl viens projekts par vēl 31 miljonu EUR. Attiecībā uz 14 projektiem, kuriem piešķirtas dotācijas 2014. gadā, galīgais lēmums par ieguldījumu jāpieņem 2018. gadā.

35. Lai saņemtu dotāciju 100 % apmērā, īstenojot projektu, būtu jāpanāk, lai piecu gadu laikā pēc iekārtas nodošanas ekspluatācijā tiktu saražoti 75 % no plānotā enerģijas daudzuma. 2017. gada beigās trīs ekspluatācijā esošas atjaunojamo energoresursu iekārtas bija saņēmušas ikgadējos maksājumus, pamatojoties uz to saražoto enerģijas daudzumu. Divas bioenerģijas iekārtas, kuras sāka ekspluatēt paredzētajā laikā, saražoja daudz mazāk enerģijas nekā plānots. Tādējādi šie projekti nevarēja nodrošināt atbilstību vajadzīgajam 75 % saražotā apjoma līmenim, lai pieprasītu dotāciju pilnā apmērā. Vēja enerģijas projekts, kurš saņēma maksājumus kopš 2014. gada, atbilda prasībām.

36. Ņemot vērā to, ka vairāki projekti tika izņemti no programmas, kā arī ņemot vērā kavēšanos un to, ka projektu tiešie rezultāti bija zemāki nekā plānots, pastāv iespēja, ka *NER300* īstenošana nenodrošinās plānoto ietekmi uz dažādām atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģijām, kā arī netiks veikti to pirmie komerciālie demonstrējumi.

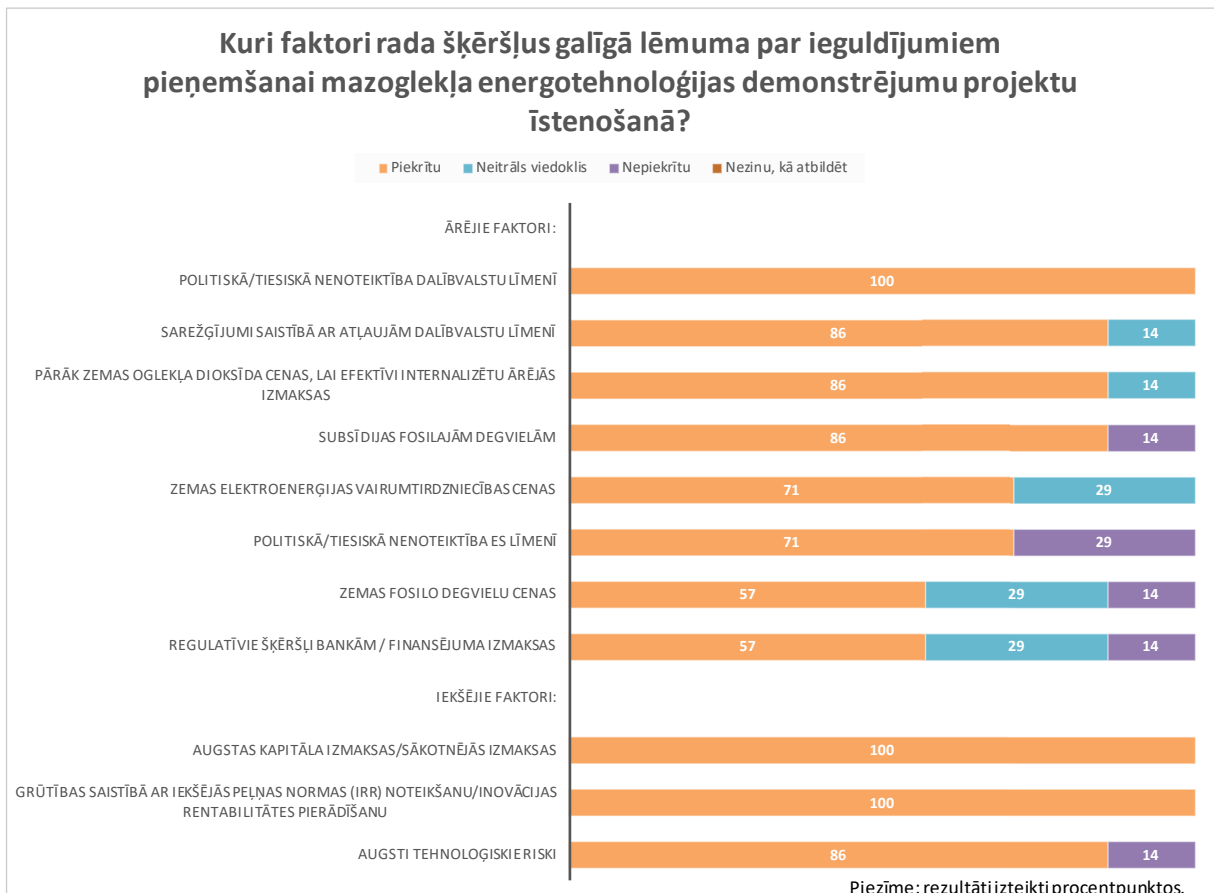
³⁴ Komisijas 2015. gada 5. februāra Lēmums (ES) 2015/191, ar ko groza Lēmumu 2010/670/ES attiecībā uz dažiem minētā lēmuma 9. pantā un 11. panta 1. punktā noteiktajiem termiņiem (OV L 31, 7.2.2015., 31. lpp.).

EEPEA un NER300 projektus ietekmēja nelabvēlīgi ieguldījumu veikšanas apstākļi

37. Mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projekti ir saistīti ar augstu tehnoloģisko un finanšu risku, un tādēļ, tiecoties panākt to ieviešanu tirgū, nākas saskarties ar daudzām problēmām. Vispārīgāki ekonomiskie un regulatīvie aspekti ietekmē šādu projektu piekļuvi finansējumam. Šajā iedaļā mēs pētām, kā šādi aspekti ir ietekmējuši EEPEA un NER300 īstenošanas rezultātus.

38. Mēs aptaujājām Eiropas tehnoloģiju un inovāciju platformas, kas saistītas ar SET plāna struktūru, un vēl divas organizācijas (sk. **18. punktu**), lai noteiktu galvenos šķēršļus finansējuma piesaistei komerciāla mēroga demonstrējumu projektiem Eiropas Savienībā. **8. attēlā** apkopotie rezultāti rāda, ka aptaujātās ieinteresētās personas vienprātīgi novērtē vairāku galveno šķēršļu nozīmi.

8. attēls. Aptaujas rezultāti par šķēršļiem demonstrējumu projektu finansējuma piesaistei

Avots: ERP.

39. Programmu EEPEA un *NER300* izstrādes laikā 2008. gadā naftas, ogļu, gāzes un vairumtirdzniecības elektroenerģijas cenas bija ļoti augstas salīdzinājumā ar iepriekšējiem laikposmiem. 2009. gada sākumā — tieši pirms programmu īstenošanas uzsākšanas — šo resursu cenas strauji pazeminājās. Lai gan naftas cena atkal palielinājās līdz 2014. gadam, kad bija vērojams straujš tās kritums, šīs norises ir būtiski stimuli ieguldījumiem mazoglekļa tehnoloģijās. Fosilo kurināmo cenu kritums un svārstīgums mazināja ieguldījumu mazoglekļa energotehnoloģijās pievilcību salīdzinājumā ar fosilā kurināmā energoresursiem.

40. Turpmāk izklāstīts, kā citi būtiski šķēršļi ietekmē *NER300* un EEPEA projektu finansēšanu (III pielikumā parādīta šo šķēršļu sasaiste ar šo programmu īstenošanas rezultātu datiem).

Demonstrējumu projektu ieguldījumu vidi ietekmēja tiesiskā regulējuma un politikas nenoteiktība

41. Ņemot vērā problēmas, kas saistītas ar augsta riska demonstrējumu projektu finansēšanu, ETS direktīva un *NER300* lēmums rosināja potenciālo projektu īstenošanu cerības, ka dalībvalstis piešķirs valsts finansējumu projektiem, kas atlasīti saskaņā ar *NER300*. Komisija pirms *NER300* finansējuma piešķiršanas atlasītajiem projektiem aicināja dalībvalstis apstiprināt finansējuma piešķiršanu šiem projektiem.

42. Dalībvalstu atbalstu varēja veidot kapitāla dotācijas infrastruktūras attīstībai un būvniecībai. Atbalsts varēja ietvert arī citus ieguvumus, piemēram, regulētos tarifus (sk. 4. izcēlumu) vai piemaksas, lai veicinātu jaunu iekārtu ekspluatāciju. *NER300* noteikumi arī paredzēja iespēju dalībvalstīm izdot garantiju, lai EIB varētu izmaksāt daļu no projektiem piešķirtā finansējuma pirms iekārtu nodošanas ekspluatācijā. Revīzijas laikā mēs konstatējām, ka tikai četru projektu īstenoņāji četrās dalībvalstīs bija izmantojuši šādu garantiju un saņēmuši avansa maksājumus no EIB.

4. izcēlums. Regulētie tarifi un piemaksas par atjaunojamo energoresursu enerģiju

Regulētie tarifi ir atbalsta shēma, kas paredz noteiktas elektroenerģijas cenas, ko maksā atjaunojamo energoresursu enerģijas ražotājiem par katru enerģijas vienību, kas saražota un ievadīta elektroenerģijas tīklā. Tarifa samaksu garantē noteiktā termiņā, kas bieži saistīts ar attiecīgā atjaunojamo energoresursu enerģijas projekta saimnieciskās darbības laiku (parasti 10–25 gadi).

Regulētā piemaksa ir atbalsta shēma, kas paredz, ka no atjaunojamiem energoresursiem ražotu elektroenerģiju parasti pārdod elektroenerģijas tirgū un ražotāji saņem piemaksu papildus to saražotās elektroenerģijas tirgus cenai. Piemaksas var būt noteiktas (proti, nemainīgas neatkarīgi no tirgus cenām) vai nenoteiktas (proti, mainīgas atkarībā no tirgus cenu novērtējuma)³⁵.

43. 2012. gadā pirms pirmā lēmuma par piešķiršanu pieņemšanas EIB bija informējusi Komisiju, ka iesniegto finanšu plānu īstenojamība lielā mērā ir atkarīga no atbalsta, ko dalībvalstis varētu sniegt regulēto tarifu, dotāciju vai citu mehānismu veidā. Dažos gadījumos projektu īstentāji bija pieņēmuši, ka papildu dotācijas un subsīdijas, ko piešķir dalībvalstis, pilnībā nodrošinās trūkstošo finansējumu pēc *NER300* dotācijas saņemšanas, lai finansētu attiecīgās izmaksas. EIB bija norādījusi, ka vairumā gadījumu projektu vērtēšanas procedūras noslēgumā dalībvalstis vēl nebija skaidri noteikušas šos atbalsta mehānismus vai vienojušas par tiem.

44. Sākot no 2014. gada³⁶, Komisija pieprasīja dalībvalstīm izmantot konkurējošu cenu piedāvāšanas procedūru, lai noteiktu atjaunojamo energoresursu enerģijas projektu īstentājiem maksājamā atbalsta līmeni. Līdz tam laikam dalībvalstis bieži vien izmantoja noteiktus regulētos tarifus, par kuriem vienojās ar enerģijas piegādātājiem attiecībā uz ilgu laikposmu (piemēram, 25 gadiem). No 2017. gada konkurējošām izsoles procedūrām jābūt vienīgajam darbības atbalsta subsīdiju piešķiršanas modelim. Jaunā pieeja atjaunojamo energoresursu darbības atbalsta piešķiršanai principā neizslēgtu dalībvalstu iespēju turpināt atbalstīt inovatīvus demonstrējumu projektus. Komisijas pamatnostādnes paredzēja iespēju lūgt atbrīvojumu no cenu piedāvāšanas procedūras saistībā ar jaunām tehnoloģijām, kurām ir augstākas saražotās enerģijas vienības izmaksas. Kamēr valstu shēmas attiecībā uz darbības atbalstu mainījās visā ES, regulēto tarifu periodā izstrādāto *NER300* projektu

³⁵ Īpašais ziņojums Nr. 5/2018 "Atjaunojamo energoresursu enerģija ilgtspējīgai lauku attīstībai: nozīmīgas iespējamās sinerģijas, kas lielākoties netiek izmantotas".

³⁶ Komisijas 2014. gada 28. jūnija paziņojums "Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020. gadam" (2014/C 200/01). Sk. arī 2013. gada ieteikumus: Komisijas dienestu 2013. gada 5. novembra dokuments "*European Commission guidance for the design of renewables support schemes*" [Eiropas Komisijas pamatnostādnes par atjaunojamo energoresursu atbalsta shēmu izstrādi] (SWD(2013) 439 final), kas pievienots Komisijas paziņojumam "Iekšējā elektroenerģijas tirgus darbība un optimāla publiskā intervence".

īstenošanā joprojām nebija pieņemts galīgais lēmums par ieguldījumu. Tātad šiem projektiem bija neskaidrība par turpmākā darbības atbalsta pieejamību.

45. **5. izcēlumā** sniegts piemērs projektam, kas galu galā tika izņemts no programmas, jo mainījās regulējums un finansiālā atbalsta nosacījumi.

5. izcēlums. Piemērs *NER300* projektam, kura īstenošanā netika pieņemts galīgais lēmums par ieguldījumu

Okeāna enerģijas projekta īstenotāji Apvienotajā Karalistē paļāvās uz valsts atbalsta mehānismu atjaunojamo energoresursu enerģijai, kurš bija pieejams laikā, kad projekta īstenotāji pieteicās *NER300* finansējuma saņemšanai. Tolaik 2012. gadā dalībvalstī bija atbalsta mehānisms, kas būtu nodrošinājis finansējumu šim okeāna enerģijas projektam. Pamatojoties uz to, dalībvalsts bija apstiprinājusi Komisijas *NER300* finansējuma piešķiršanas priekšlikumu.

Taču *NER300* īstenošanas laikā mainījās dalībvalsts enerģētikas politika. 2016. gadā projekta īstenotāji ziņoja, ka atbilstīgi jaunajai konkurējošās izsoles procedūrai viņiem nav izdevies nodrošināt ienākumu atbalstu, jo dalībvalsts no šīs procedūras ir izslēgusi finansējumu okeāna enerģijas nozarei. Tā kā nebija alternatīvu finansējuma avotu, lai segtu minēto apstākļu dēļ radušos finansējuma trūkumu, līdz 2016. gada 31. decembrim nebija iespējams pieņemt galīgo lēmumu par ieguldījumiem projekta īstenošanā, tādēļ to pārtrauca.

46. Arī EEPEA CCS projektiem dalībvalstu atbalsts nebija tāds, kā plānots. Piemēri sniegti **6. izcēlumā**.

6. izcēlums. EEPEA CCS projekti un tiesiskā nenoteiktība

Īstenojot EEPEA projektu Vācijā, darbi tika sākti savlaicīgi pēc tam, kad veiksmīgi jau bija uzstādīta izmēģinājuma iekārta un attiecīgā krasta uzglabāšanas iekārta. Lai gan dalībvalsts sākotnēji pauda ieinteresētību par šo tehnoloģiju un projektu, kavēšanās CCS direktīvas transponēšanā un valsts CCS tiesību aktu galīgā redakcija bija iemesls tam, lai projekta finansētājs pieņemtu lēmumu, ka projekts nav dzīvotspējīgs. Tādēļ 2013. gadā projektu pārtrauca, lai gan Komisija jau bija izmaksājusi 15 miljonus EUR.

EEPEA projekta īstenošanai Apvienotajā Karalistē bija iesnieguši piedāvājumu valsts otrajā CCS konkursā (2012.–2015. gads)³⁷ par dalību valsts shēmā, kas paredzēja atbalstīt divus visas CCS ķēdes demonstrējumu projektus. Valdība 2012. gada oktobrī neizvēlējās šo projektu atbalsta sniegšanai, lai gan tā bija apstiprinājusi tā iekļaušanu iepriekš atlasīto EEPEA projektu sākotnējā sarakstā 2009. gadā. Projekts nevarēja saņemt arī *NER300* dotāciju 2012. gadā. Taču Komisija šim projektam kopš 2009. gada bija izmaksājusi 120 miljonus EUR EEPEA finansējuma. Gaidītā publiskā atbalsta nesaņemšana no citiem avotiem, kā arī ieilgušās sarunas starp dalībvalsti un Komisiju vēlākos posmos par iespējamo atbalstu projektam no citiem mehānismiem negatīvi ietekmēja projekta īstenojamību un izmaksātā ES finansējuma pievienoto vērtību.

47. Inovatīvu atjaunojamo energoresursu risinājumu tiesiskā regulējuma un finansiālā atbalsta mehānismu mērķis ir palīdzēt sasniegt dalībvalstu un ES mērķus klimata un enerģētikas jomā. Tiesiskais regulējums un atbalsta mehānismi jāpielāgo starptautiskajiem nolīgumiem klimata jomā un ilgtermiņa emisiju samazināšanas mērķiem (proti, laikposmā līdz 2050. gadam un turpmāk). Taču, ja šādi klimata un enerģētikas mērķi nav skaidri noteikti (piemēram, paredzēti tiesību aktos) un ja nav pamatotas ilgtermiņa perspektīvas, šāda situācija rada nenoteiktību, kas negatīvi ietekmē šāda veida inovatīvu un riskantu projektu ieguldījumu vidi. **7. izcēlumā** sniegts īss izklāsts par to, ka šai sakarā vēl ir daudz darāmā.

7. izcēlums. Mazoglekļa attīstības stratēģijas un to ietekme uz inovāciju enerģētikas jomā

Saskaņā ar 2013. gada ES Uzraudzības mehānisma regulu (UMR) dalībvalstīm bija pienākums līdz 2015. gadam iesniegt Eiropas Vides aģentūrai mazoglekļa ekonomikas attīstības stratēģijas 2050. gadam un 2017. gada martā ziņot par panākto progresu.

Nesen veiktā pētījumā³⁸ minēts, ka līdz 2017. gadam tikai 13 no 28 dalībvalstīm bija izstrādājušas stratēģijas, kuras uzskatāmas par mazoglekļa ekonomiskās attīstības stratēģijām atbilstīgi projektā

³⁷ Sk. Valsts revīzijas iestādes valsts kontroliera un ģenerālrevidenta 2017. gada 20. janvāra ziņojumu *“Carbon capture and storage: the second competition for government support”* [Oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana: otrais uzaicinājums iesniegt piedāvājumus valsts atbalsta saņemšanai]. Programma paredzēja piešķirt 100 miljonus GBP, lai segtu 75 % no divu pretendentu projektēšanas un inženierpakalpojumu izmaksām (inženiertehniskā priekšizpēte). Abu projektu kapitāla atbalstam bija paredzēts novirzīt līdz pat 900 miljoniem GBP. Tika iesniegti astoņi projektu pieteikumi, turklāt daži projekti bija pieteikti arī *NER300* dotāciju saņemšanai.

³⁸ *WWF Maximiser* pētījums *“A climate for the future: assessing the Member States’ low-carbon development strategies and lessons for Energy Union Governance – an update – the outlook in*

noteiktajiem kritērijiem. Veicot pētījumu, tika ziņots, ka iesniegto stratēģiju kvalitāte bija ļoti atšķirīga un ka ne visas šajos dokumentos iekļautās stratēģijas un politikas dokumenti bija apstiprināti ar tiesību aktiem.

2016. gada novembrī ierosinātā Enerģētikas savienības regula paredz pienākumu dalībvalstīm sagatavot nacionālos enerģētikas un klimata plānus (NEKP) laikposmam no 2021. līdz 2030. gadam un regulāri arī turpmākajām desmitgadēm. Dalībvalstīm būs arī jā sagatavo un līdz 2020. gada janvārim, kā arī pēc tam reizi desmit gados jā iesniedz Komisijai ilgtermiņa zemu emisiju attīstības stratēģijas 50 gadu laikposmam.

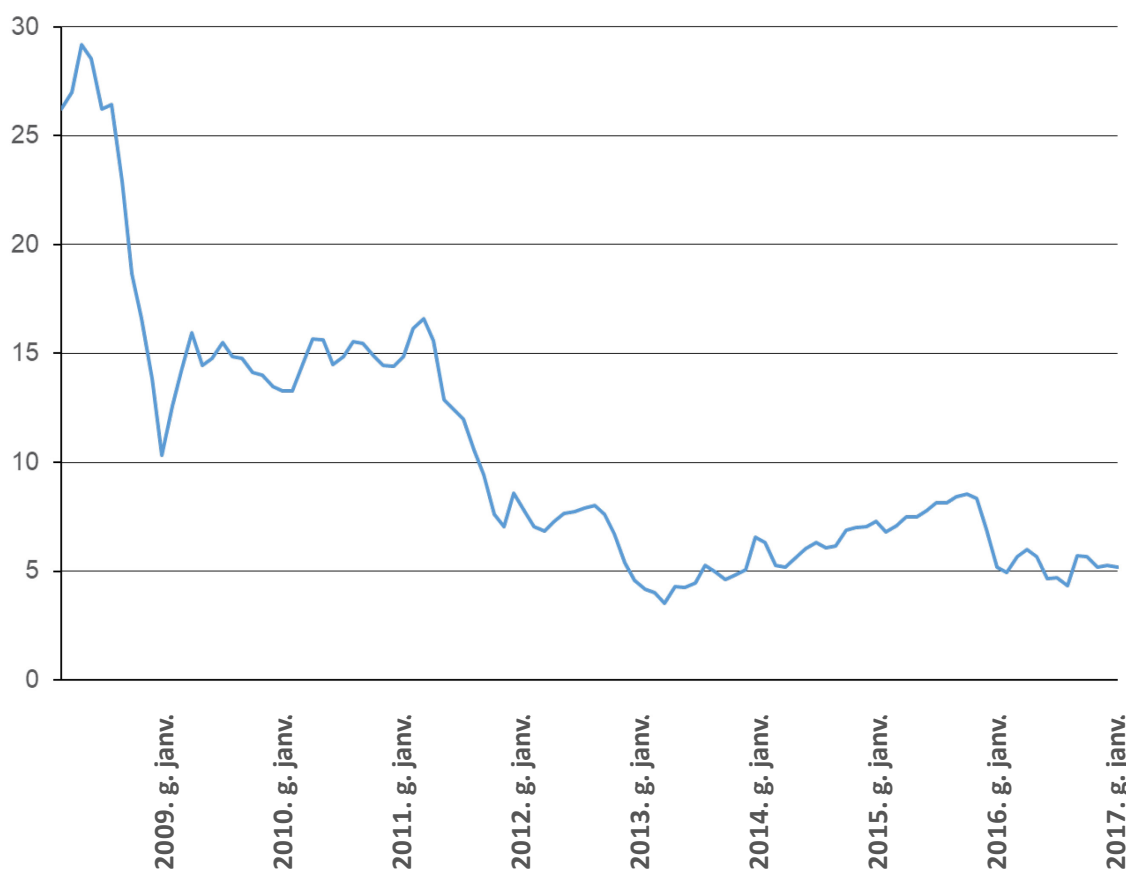
48. Nenoteiktība politikas, regulējuma un publiskā finansiālā atbalsta jomā ietekmē saskaņā ar *NER300* un EEPEA īstenotu inovatīvu mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektu finansiālo dzīvotspēju un attīstību. Tā kā radās kavēšanās, palielinās iespējamība, ka jauni un inovatīvāki projekti tiks izstrādāti ārpus *NER300*.

CCS projektu īstenošanā būtiskākie šķēršļi bija oglekļa dioksīda emisiju cenas pazemināšanās tirgū un cita veida atbalsta un ienākumu trūkums

49. Sešu CCS projektu īstenošanā, kuriem piešķīra EEPEA atbalstu, galīgais lēmums par ieguldījumu bija jāpieņem 2011. vai 2012. gadā, un iekārtas bija jānodod ekspluatācijā līdz 2015. gadam. Līdzās daudzām citām būtiskām problēmām galvenais faktors, kas liedza projektu īstenošanai ievērot termiņus, bija oglekļa dioksīda tirgus cena, kas ES ETS bija zemāka nekā gaidīts. **9. attēlā** ir redzamas cenas izmaiņas.

October 2017 [Klimats nākotnei: dalībvalstu mazoglekļa ekonomiskās attīstības stratēģijas un gūtā pieredze enerģētikas savienības pārvaldībā — atjauninātais ziņojums — situācija 2017. gada oktobrī].

9. attēls. ES ETS kvotu vēsturiskā cena (euro/CO₂e tonna) 2008.–2017. gadā³⁹

Avots: ERP, pamatojoties uz septiņu SGEK nākotnes līgumu vidējo cenu ([Quandl](#)).

50. Mēs konstatējam, ka CCS projektu īstenotāji, 2009. gadā iesniedzot pieteikumus EEPEA dotāciju saņemšanai, savus finanšu plānus balstīja uz augstām un arvien pieaugošām oglekļa dioksīda emisiju cenām. Izskatot EEPEA dotācijas pieteikumus, ko 2009. gadā iesniedza seši projektu īstenotāji, kuriem vēlāk piešķīra dotācijas, konstatējam, ka viņi bija cerējuši, ka oglekļa dioksīda cena būvniecības un demonstrējumu posmos būs 20–40 EUR par CO₂ tonnu. Viena projekta dokumentos bija redzams, ka tā finanšu plāna īstenojamība bija atkarīga arī no elektroenerģijas cenām. Tika aprēķināts, ka tikai oglekļa dioksīda emisiju cena diapazonā no 65 līdz 90 EUR par CO₂ tonnu nodrošinās CCS demonstrējumu projekta īstenošanu bez zaudējumiem.

³⁹ 2017. gada vidū ES ETS oglekļa dioksīda emisiju cena tirgū sāka palielināties un maijā sasniedza augstāko līmeni — 16 EUR par CO₂ tonnu.

51. Šo projektu īstenotāji savos finanšu plānos nereti paredzēja ievērojama finansējuma saņemšanu no *NER300* nākotnē, lai gan tajā laikā (2009. gadā) *NER300* galīgais variants vēl nebija zināms. **8. izcēlumā** skaidrots, kā oglekļa dioksīda emisiju tirgus cena noteica arī *NER300* dotāciju maksimālo apmēru⁴⁰. Komisija apstiprināja šos lielā mērā neskaidros finanšu plānus, noslēdza dotāciju līgumus un izmaksāja 43 % no atbilstoši EEPEA piešķirtā finansējuma.

8. izcēlums. *NER300* dotāciju samazinājums ETS emisiju kvotu vērtības krituma ietekmē

Pamatojoties uz dalībvalstu apstiprinājuma vēstulēm un EIB pamatotības novērtējuma ziņojumiem, mēs saistībā ar astoņiem enerģētikas nozares CCS projektiem aprēķinājām, ka to CCS infrastruktūras ieviešanas un ekspluatācijas izmaksas⁴¹ saskaņā ar *NER300* vidēji bija 1,4 miljardi EUR. ETS direktīvā noteikts *NER300* dotācijas maksimālais lielums, proti, 15 % no 300 miljoniem pieejamo kvotu (t.i., 45 miljoni kvotu). Kad oglekļa dioksīda emisiju tirgus cena samazinājās no 15 EUR par kvotu 2010. gadā līdz aptuveni 7,5 EUR 2011. gadā, arī paredzētais lielākais iespējamais *NER300* dotācijas apmērs tika samazināts no 675 miljoniem EUR līdz 337 miljoniem EUR. Komisija galu galā noteica, ka attiecīgā summa ir 300 miljoni EUR. Kapitālietilpīgiem CCS projektiem, kuru īstenotāji cerēja saņemt daudz lielāku atbalstu no *NER300*, tas bija būtisks šķērslis. Tas notika laikā, kad projektu finansētāji iesniedza priekšlikumus un gaidīja to vērtējumu 2011. un 2012. gadā.

Pēc tam, kad Komisija bija sagrupējusi CCS projektus un pieprasījusi dalībvalstīm apstiprinājumu, tā paziņoja šīm dalībvalstīm, ka pieņem, ka tās nodrošinās trūkstošo finansējumu, kas atbilst starpībai starp lielāko paredzēto *NER300* dotāciju 337 miljonu EUR apmērā un kopējo publisko finansējumu, kas vajadzīgs šiem projektiem. Šis trūkstošais finansējums varēja sasniegt simtiem miljonu EUR, ko dalībvalstis nevēlējās segt.

⁴⁰ Sk. attiecīgās *NER300* veltītās sadaļas ES ETS direktīvas novērtējumā, kas veikts projekta "Atbalsts ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas pārskatīšanai" ietvaros un ko 2015. gada novembrī sagatavoja Austrijas *Umweltbundesamt* sadarbībā ar *Ecologic* un *SQ Consult* saskaņā ar pakalpojumu līgumu ar Eiropas Komisiju.

⁴¹ *NER300* lēmuma 3. panta 2. punktā attiecībā uz CCS noteikts šādi: "CCS demonstrējumu projektu attiecīgās izmaksas ir tās ieguldījumu izmaksas, ko rada CCS izmantošana projektā, atskaitot to ekspluatācijas ieguvumu un izmaksu labāko aplēšu neto pašreizējo vērtību, kuri, izmantojot CCS, rodas pirmo desmit CCS ekspluatācijas gadu laikā".

52. Cenu samazinājuma dēļ EEPEA CCS projektu īstenotāji Apvienotajā Karalistē un Nīderlandē (vienīgie projekti, kurus turpināja īstenot pēc 2013. gada) vairs nevarēja atjaunot projektu finansiālo dzīvotspēju. Plānotie finansiālie ieguvumi saistībā ar CO₂ uztveršanu un uzglabāšanu, izvairoties no augstajām ES ETS izmaksām, netika panākti, kā plānots.

53. Komisija 2012. gadā veica iekšējo novērtējumu⁴² par oglekļa dioksīda emisiju tirgus cenas samazināšanās ietekmi. Komisija norādīja, ka šo projektu īstenošanā ir ļoti sarežģīti pieņemt galīgo lēmumu par ieguldījumiem. Tomēr tā saglabāja EEPEA finansiālo atbalstu un atļāva turpināt daļu ar transportēšanu un uzglabāšanu saistītu darbu Apvienotajā Karalistē un Nīderlandē. Komisija pamatojās uz to, ka šie projekti varētu sniegt ieguvumu citiem emitētājiem attiecīgajās jomās, ja tie nodrošinātu infrastruktūras būvniecību kopīgai izmantošanai.

54. Pamatojoties uz zemajām oglekļa dioksīda emisiju tirgus cenām, Komisija un projekta finansētājs 2011. gadā pieņēma lēmumu palēnināt darbu veikšanu projekta ietvaros Nīderlandē. Komisija 2015.–2017. gadā pielika ievērojamas pūles, lai atrastu papildu finansējuma avotus trūkstošā finansējuma nodrošināšanai. Komisija Briselē organizēja vairākas apaļā galda tikšanās ar galvenajām ieinteresētajām personām nozarē un dalībvalstīs un centās rast kopīgus risinājumus, lai turpinātu projektu. Mērķis bija vismaz izbūvēt nepieciešamo infrastruktūru un ekspluatēt to īsu demonstrējumu periodu. Projekta finansētājs galu galā 2017. gadā atsauca savu atbalstu šim projektam.

55. Finansiālās dzīvotspējas trūkums ir galvenais faktors, kas kavē CCS ieviešanu ES. Oglekļa dioksīda emisiju tirgus cenas straujais kritums un EEPEA projektu īstenotāju nespēja līdz 2012. gadam nodrošināt atbilstīgu papildu publiskā sektora finansējumu, īstenojot *NER300* vai valstu programmas, vai sagādāt citus ienākumus apdraudēja projektu īstenojamību. Komisija tajā laikā neapturēja un nepārtrauca finansiālā atbalsta sniegšanu CCS demonstrējumu projektiem saskaņā ar EEPEA un pēc 2013. gada turpināja veikt maksājumus diviem projektiem, kuri galu galā netika īstenoti.

⁴² Iekšējā viedokļu apmaiņa starp Enerģētikas ĢD un Budžeta ĢD par maksājumu intensitāti EEPEA pirmajos īstenošanas gados, kura ir daudz zemāka nekā plānots.

NER300 koncepcija ierobežoja Komisijas un dalībvalstu spēju reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem

56. Mēs pārbaudījām, vai *NER300* vispārējā koncepcija bija atbilstīga noteiktajām vajadzībām un vai projektu atlases procedūras nodrošināja dotāciju piešķiršanu labākajiem projektiem. Mēs pārbaudījām arī, vai *NER300* pārvaldība nodrošināja to, ka struktūras, kuras pārvaldīja šo inovāciju programmu, varēja efektīvi un elastīgi veikt savus uzdevumus.

Izvēlētais *NER300* finansēšanas modelis efektīvi nenovērsa demonstrējumu projektu risku

57. Komisijai jāveic ietekmes novērtējums attiecībā uz tās būtiskākajām iniciatīvām, kā arī iniciatīvām ar tālejošāko ietekmi. Tas attiecas arī uz ETS direktīvas 2009. gada grozījumu (tas vēlāk kļuva par juridisko pamatu *NER300* izveidei), kā arī uz Komisijas 2010. gada lēmumu, ar ko nosaka *NER300* īstenošanas noteikumus.

58. Izskatot Komisijas sagatavotos ietekmes novērtējumus par *NER300* juridisko pamatu, mēs konstatējām, ko Komisijas sākotnējā priekšlikumā⁴³ par ES ETS pārskatīšanu nebija iekļauts mehānisms, lai veicinātu *CCS* demonstrējumu projektu īstenošanu. Tādējādi arī pievienotajā Komisijas sagatavotajā ietekmes novērtējumā⁴⁴ nebija iekļauts attiecīgais vajadzību novērtējums *NER300* juridiskajam pamatam. Šādā novērtējumā būtu izklāstītas, piemēram, demonstrējumu projektu finansējuma vajadzības visās tehnoloģiju kategorijās, kurām paredzēts atbalsts. Tajā būtu noteikti arī pieejamie dalībvalstu atbalsta mehānismi un sniegts pamatojums par ES līmeņa programmas nepieciešamību, lai papildinātu šos mehānismus.

59. Ierosme par šādu mehānismu pirmo reizi tika sniegta ETS pārskatīšanas likumdošanas procesa laikā. Komisija savā 2008. gada politikas risinājumu apskatā "*Financing large scale demonstration of emerging energy technologies (e.g. CCS Demonstration Plants)*" [Jauno

⁴³ COM(2008) 16 galīgā redakcija, 23.1.2008.

⁴⁴ Komisijas dienestu 2008. gada 23. janvāra darba dokuments, kas pievienots priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko Direktīvu 2003/87/ES groza, lai uzlabotu un paplašinātu Kopienas siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu, ietekmes novērtējums, SEC(2008) 52.

energotehnoloģiju plaša mēroga demonstrējumu (piemēram, CCS demonstrējumu iekārtu) finansēšana] bija norādījusi, ka tikai neliels skaits dalībvalstu atbalstīs CCS mehānismu.

60. *NER300* galīgais variants ietvēra gan CCS, gan arī inovatīvus atjaunojamos energoresursus. Eiropas Parlaments un Padome pārskatītajā ETS direktīvā iekļāva pantu, ar ko izveido *NER300* juridisko pamatu, un paplašināja ETS direktīvas piemērošanas jomu, lai tā ietvertu arī atjaunojamo energoresursu enerģiju.

61. Mēs konstatējam, ka nebija pieejami pietiekami pierādījumi, kas pamatotu šāda veida papildu finansēšanas mehānisma nepieciešamību ES līmenī. Nebija pieejams atbilstīgs novērtējums, ar kuru nostiprināt *NER300* juridisko pamatu un kurā būtu skaidrots, kāda veida atbalsts būtu vajadzīgs plaša loka atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju un CCS agrīnu demonstrējumu projektiem un kādēļ atbalsta sniegšana pēc iekārtu nodošanas ekspluatācijā mazinātu risku visu kategoriju projektiem.

62. Mēs pārbaudījām arī, vai jaunais pants par *NER300*, kas iekļauts 2009. gadā pārskatītajā ETS direktīvā, liedza iespēju izmaksāt finansējumu projektu sākotnējos posmos. Direktīvā bija noteikts, ka dotāciju izmaksā, pamatojoties uz pārbaudītu CO₂ emisiju samazinājumu. Komisija to juridiski interpretēja tā, ka tas varēja būt priekšnosacījums izmaksas veikšanai, kā arī nosacījums atmaksai gadījumā, ja projekts netiek īstenots.

63. Komisija savā publicētajā ietekmes novērtējumā⁴⁵ noteica, ka finansējuma atgūšana no neveiksmīgiem projektiem būs apgrūtināta, jo tas būs jā dara dalībvalstīm. Tādēļ Komisija deva priekšroku risinājumam izmaksāt finansējumu pēc iekārtas darbības uzsākšanas. Šī izvēle atspoguļojas pēdējā *NER300* īstenošanas aktā. Tas, visticamāk, ietekmēja finansējuma apguvi demonstrējumu projektu īstenošanā, taču aizsargāja *NER300* dotācijas.

64. Dokumenti, ko pārbaudījām, revīzijas laikā veiktās intervijas, kā arī atbildes uz mūsu aptaujas jautājumiem apstiprināja, ka *NER300* koncepcija, kas paredz programmas finansiālo atbalstu projektiem piešķirt pēc iekārtu nodošanas ekspluatācijā, nebija pārāk veiksmīga, lai mazinātu ar projektiem saistītos riskus.

⁴⁵ Ietekmes novērtējums, SEC(2010) 1320 final, 3.11.2010.

65. Tā kā nebija skaidru un pārlicinošu vajadzību novērtējumu, kas pamatotu šo būtisko *NER300* juridiskā pamata koncepcijas elementu, *NER300* finansēšanas pieeja pietiekami nenodrošināja dažāda veida inovatīvu tehnoloģiju demonstrējumu projektu finansēšanas vajadzības. Pārskatītajā ES ETS direktīvā 2021.–2030. gadam⁴⁶ ir mēģināts risināt šo jautājumu, paredzot iespēju izmaksāt 40 % no dotācijas summas projekta sākotnējos posmos, ja tiek sasniegti konkrēti atskaites punktu mērķi.

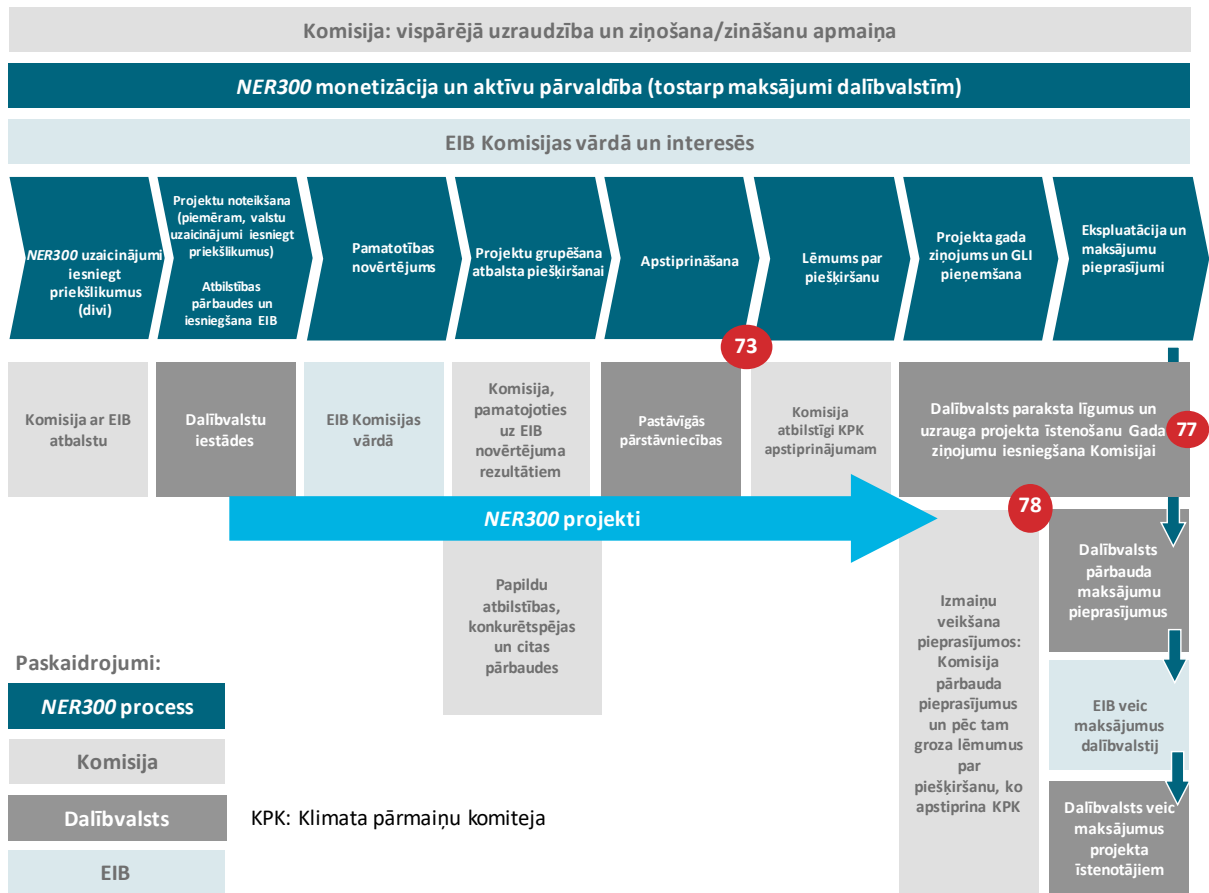
***NER300* projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras bija sarežģītas**

66. Saskaņā ar *NER300* lēmumu programmas mērķis bija atlasīt un atbalstīt labākos iespējamus dažāda veida tehnoloģiju projektus ģeogrāfiski sabalansētās atrašanās vietās.

67. Dalībvalstīm, EIB un Komisijai bija dažādas funkcijas projektu iesniegšanas, atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās. **10. attēlā** sniegts pārskats par *NER300* pārvaldībā iesaistīto struktūru visām funkcijām.

⁴⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. marta Direktīva (ES) 2018/410, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, un Lēmumu (ES) 2015/1814 (OV L 76, 19.3.2018., 3. lpp.).

10. attēls. Galvenie posmi *NER300* procesā un noteiktie uzdevumi un pienākumi

Piezīme: sarkanie punkti attiecas uz punktu numerāciju tekstā.

Avots: ERP.

68. Komisija un EIB izstrādāja procedūru rokasgrāmatu, un, pamatojoties uz to, EIB bija jāveic pamatotības (proti, tehniskās un finansiālās dzīvotspējas) novērtējums. EIB jāsarindo pozitīvi novērtētie projekti secībā atbilstoši izmaksām par izpildes vienību (IIV)⁴⁷. Pirms lēmumu par piešķiršanu pieņemšanas, pamatojoties uz projektu secību, Komisijai atbilstīgi

⁴⁷ *NER300* lēmuma 8. panta 2. punktā noteikta izmaksu par izpildes vienību definīcija. Izmaksas par izpildes vienību aprēķina, kopējo prasīto publisko finansējumu projekta inovatīvajam elementam dalot ar kopējo CO₂ daudzumu, kuru paredzēts uzglabāt (desmit ekspluatācijas gados) CCS projektiem, vai ar kopējo enerģijas daudzumu, ko paredzēts saražot (piecos ekspluatācijas gados) atjaunojamo energoresursu enerģijas projektiem. Komisija uzskatīja, ka zemas izmaksas par izpildes vienību bija tehnoloģijas izmaksu samazināšanas potenciāla labs rādītājs un piemērotākais kritērijs, lai projektus sagrupētu apakškategorijās.

NER300 noteikumiem⁴⁸ vēlreiz jāsazinās ar dalībvalstīm, lai tās apstiprinātu savu atbalstu. Mēs uzskatām, ka Komisijai būtu jānodrošina šo procedūru atbilstīga un efektīva īstenošana.

EIB veiktais pamatotības novērtējums

69. EIB Komisijas vārdā atbilstīgi procedūru rokasgrāmatai veica pamatotības novērtējumu. Tas bija rūpīgi veikts novērtējums, ko dokumentēja sīki izstrādātos ziņojumos par katru iesniegto projektu. Taču novērtējumā netika ņemts vērā vai vērtēts tas, cik lielā mērā pieteikumi atbilda pamatotības novērtējuma apakškritērijiem. EIB attiecībā uz pamatotības novērtējumu izdarīja konstatējumu “jā” vai “nē”⁴⁹.

70. Komisijas pārraudzībā izstrādātajās uzticamības pārbaudes procedūrās nebija prasīts, lai EIB novērtētu projektu ekonomisko dzīvotspēju, lai gan tas ir svarīgs rādītājs (bankas parasti to dēvē par projektu izredzēm piesaistīt banku finansējumu), proti, ir vajadzīga spēja parādīt skaidru ieņēmumu plūsmu, kas nodrošina iespēju projektu īstenotājiem segt savas saistības un gūt atdevi no ieguldījumiem. Šis atšķirības dēļ pozitīvs EIB veikts pamatotības novērtējums *NER300* projektam nenozīmēja to, ka projekts var pretendēt arī uz EIB finansējumu (piemēram, aizdevumu).

71. EIB savā priekšlikumu iesniegšanas uzaicinājuma pirmās kārtas novērtējumā norādīja uz būtiskām finansiālās dzīvotspējas problēmām. EIB ieteica Komisijai pievērst uzmanību dažu projektu finanšu riskiem, it sevišķi tādēļ, ka tiek meklēts daudz aizņēmuma finansējuma, bet ir maz pierādījumu par šāda finansējuma pieejamību. Neskatoties uz šīm vispārīgajām piezīmēm, EIB konstatēja, ka 88 % no visiem projektiem bija (tehniski un finansiāli) dzīvotspējīgi⁵⁰, un Komisija izvērtēja to atbilstību atbalsta saņemšanai.

⁴⁸ Padomes Lēmuma 2010/670/ES 5. panta 5. punkts.

⁴⁹ EIB veiktais pamatotības konstatējums varēja būt pozitīvs bez piezīmēm, pozitīvs ar ieteikumiem, kas Komisijai jāņem vērā, vai negatīvs.

⁵⁰ Kopumā dalībvalstis priekšlikumu iesniegšanas uzaicinājuma divās kārtās iesniedza Eiropas Investīciju bankai 111 *NER300* dotāciju pieteikumus. Komisija apstiprināja 94 projektu atbilstību, un EIB 83 no šiem projektiem (jeb 88 %) piešķīra pozitīvu pamatotības novērtējumu.

Pieejamo projektu grupēšana

72. Pēc pamatotības novērtējuma veikšanas Komisija atbilstīgos un dzīvotspējīgos projektus grupēja projektu apakškategorijās, pamatojoties uz izmaksu par izpildes vienību (IIV) rādītāju⁵¹. EIB bija informējusi Komisiju par būtiskām neskaidrībām saistībā ar IIV. Iesniegtie projekti lielākoties bija sākotnējā plānošanas posmā. Joprojām bija lielā mērā neskaidri izmaksu un paredzamo darbības rezultātu dati, ko izmantoja IIV un nepieciešamā publiskā finansējuma aprēķināšanai.

Risku novēršana un ieteikumu izpilde pirms finansējuma piešķiršanas

73. Mēs pārbaudījām 26 Eiropas Investīciju bankas ziņojumu izlasi, kas attiecās uz piecām atlasītajām dalībvalstīm. Saistībā ar septiņiem projektiem, kuriem Komisija bija piešķirusi finansējumu, EIB bija skaidri norādījusi uz būtiskiem riskiem, kas Komisijai jāņem vērā pirms līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas. Četri no šiem projektiem patlaban ir pārtraukti. Šo projektu gada ziņojumos norādīts, ka būtiskākie riski, uz ko EIB norādīja attiecīgajos pamatotības ziņojumos, faktiski īstenojās. Piemēri sniegti **9. izcēlumā**.

9. izcēlums. Piemēri par būtiskākajiem EIB norādītajiem riskiem, kas ietekmēja projektu gaitu

Finanšu plānā, ko atkrastes vējparka projekta īstenotāji Spānijā bija iesnieguši kopā ar dotāciju pieteikumu, bija paredzēta piekļuve regulētiem tarifiem. EIB bija ieteikusi Komisijai pirms līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas pārlicināties par vairākiem elementiem, tostarp par projekta īstenotāju piekļuvi regulētajiem tarifiem. Komisija pieprasīja dalībvalstij apstiprināt projektu, pamatojoties uz šādu piekļuvi. Lai gan dalībvalsts apstiprināja atbalstu projektam, tā norādīja, ka regulētie tarifi nebūs pieejami, taču nenorādīja alternatīvu finansējumu. Komisija piešķīra dotāciju. Pēc līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas projekta īstenotāji gada ziņojumā informēja par kavēšanos galīgā lēmuma par ieguldījumu pieņemšanā un darbības uzsākšanā, jo tie nevarēja nodrošināt regulētos tarifus vai alternatīvus finansējuma avotus (sk. arī **42.–48. punktu** par tiesisko

⁵¹ **IV pielikumā** sniegti divi piemēri par dalībvalstu programmām, kuru īstenošanā papildus kvantitatīvam finansējuma izmaksu rādītājam piemēroja vairākus rezultātu kritērijus inovatīvu mazoglekļa enerģijas projektu vērtēšanai.

nenoteiktību). Saskaņā ar pēdējo pieejamo ziņojumu 2016. gadā situācija bija kritiska, lai arī daļēji turpinājās tehniskais un ar atļauju saņemšanu saistītais darbs.

Attiecībā uz bioenerģijas projektu Polijā Eiropas Investīciju banka ierosināja vairākus jautājumus par tehnisko un finansiālo dzīvotspēju un secināja, ka, ja neuzlabosies pastāvošie tirgus apstākļi un nesamazināsies ieguldītāju prasības, pastāv būtisks risks, ka galīgais lēmums par ieguldījumu netiks pieņemts 24 mēnešu laikā pēc līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas. EIB sniedza arī vairākus citus ieteikumus Komisijai, kas jāņem vērā pirms dotācijas piešķiršanas. Dalībvalsts apstiprināja projektu un valsts atbalstu, un Komisija piešķīra dotāciju. Taču revīzijas laikā projekts tika pārtraukts, jo tas nebija finansiāli dzīvotspējīgs.

74. Šai sakarā mēs pārbaudījām, kādā mērā Komisija un dalībvalstis izpildīja EIB ieteikumus pirms līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas. Mēs neguvām pierādījumus tam, ka dalībvalstis būtu iepazinušās ar EIB sniegtajiem pamatotības ziņojumiem laikā, kad Komisija tām prasīja atkārtoti apstiprināt atbalstu projektiem. Lielākā daļa dalībvalstu pieprasīja konfidencialos EIB dokumentus pēc līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas.

75. *NER300* projektu atlases un līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra bija sarežģīta un ilgstoša, taču tajā netika ņemts vērā būtiskais ekonomiskās dzīvotspējas jautājums. Process bija izstrādāts arī tā, ka nepietiekama vērība bija pievērsta projektu salīdzināmai kvalitātei, inovācijas līmeņiem un finansiālajai dzīvotspējai. Svarīgi ir arī tas, lai piešķirējas iestādes (proti, Komisija un dalībvalstu iestādes/Klimata pārmaiņu komiteja) pirms līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas un līgumu slēgšanas ar projektu īstenotājiem pilnībā apzinātos pamatotības novērtējumos noteiktos projektu riskus. Kopā šie faktori varēja mazināt pārlicību par to, ka projektu īstenošanā tiks sasniegti paredzētie mērķi, ņemot vērā programmas ierobežojumus.

NER300 lēmumu pieņemšanā ir iesaistītas daudzas puses

76. *NER300* pārvaldības modelī Komisijai ir galvenā atbildība par programmu, un tā vada apspriedes ar dalībvalstīm un Klimata pārmaiņu komiteju.

77. Lai gan Komisijai ir uzticēta šī vispārējās koordinācijas koma, tā ne vienmēr saņem pilnīgu un savlaicīgu informāciju par projektu īstenošanas gaitu. Dalībvalstis Komisijai nosūta konfidencialus ikgadējus progresa ziņojumus. Gada ziņojuma veidnē nav prasīts sniegt

informāciju par valsts finansējumu vai par projekta finanšu plānu. Tādējādi šī informācija Komisijai ir pieejama tikai tad, ja dalībvalsts to iekļauj ziņojumā brīvprātīgi.

78. Dalībvalstis nevar tieši reaģēt uz vajadzību veikt būtiskas izmaiņas projektā, jo Komisijai izmaiņas ir jāpārskata un jāapstiprina⁵². Komisijas uzdevumu šai sakarā nosaka prasība, ka būtiskas izmaiņas, kas ietekmē līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu (piemēram, attiecībā uz projekta apmēru, tvērumu, galvenajiem termiņiem), ir jāapstiprina, īstenojot komitoloģijas procedūru. Pirms dalībvalstis var veikt izmaiņas līgumos, ko tās parakstījušas ar projektu īstenotājiem, Komisijai ir jāpieņem īstenošanas lēmumi, ar ko groza attiecīgo lēmumu par līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu. Tā ir smagnēja procedūra, kurā iesaistīta Komisija, dalībvalstu pastāvīgie pārstāvji un projektu finansētāji.

79. Ņemot vērā tehnoloģijas un tirgus straujo attīstību, inovatīvu projektu īstenošanā vadošajām iestādēm ir jārikojas ātri, nekavējoties ar lēmumu pieņemšanu.

NER300 pārvaldības modelis pietiekami nenodrošina šīs vajadzības un ir pārāk sarežģīts. Komisija to apstiprināja arī ES ETS IV posma pārskatīšanas ietekmes novērtējumā (2021.–2030. gads)⁵³.

Citi *NER300* koncepcijas aspekti palēnināja spēju reaģēt uz mainīgo situāciju

80. Mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projekti ir saistīti ar daudziem riskiem. Tādēļ pastāv lielāka iespējamība, ka būs jāveic izmaiņas, vai lielāks neizdošanās risks (proti, neizdosies piesaistīt finansējumu vai saražot plānoto enerģijas daudzumu) salīdzinājumā ar stabili attīstītu tehnoloģiju projektiem. Tādēļ tādu publiskā finansējuma programmu koncepcijai, kas attiecas uz šāda veida ieguldījumiem, jāparedz iespēja vadošajām iestādēm rast elastīgus un savlaicīgus risinājumus, nodrošinot programmu īstenošanu virzībā uz to mērķiem.

⁵² Pirmā (C(2012) 9432 final, 18.12.2012.) un otrā (C(2014) 4493 final, 8.7.2014.) lēmuma par līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu II pielikuma 5. iedaļā precizēts, ka projektu izmaiņas jāaskaņo ar Komisiju.

⁵³ Ietekmes novērtējums, kas pievienots priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, SWD(2015) 135 final, 15.7.2015.

Iepriekš noteikti tehnoloģiju kritēriji ierobežoja elastīgumu programmu līmenī

81. Komisija piešķīra *NER300* dotācijas projektiem, pamatojoties uz iepriekš noteiktu tehnoloģiju kategoriju un robežvērtību sarakstu. Šis 2009. gadā sagatavotais saraksts bija pamatojums abiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus, ko organizēja divu gadu periodā. Tādējādi tiesiskais regulējums neparedzēja iespēju turpmāk pārskatīt vai pielāgot šo sarakstu.

82. Taču attiecīgo kategoriju projektus, kuri to apstiprināšanas laikā 2012. un 2014. gadā bija klasificēti kā pirmie šāda veida projekti, bieži vien apsteidza norises tirgos un tehnoloģiju nozarēs, pirms tie tika īstenoti. Dažos gadījumos tas notiek ļoti ātri. Piemērs sniegts

10. izcēlumā.

10. izcēlums. Piemērs par *NER300* atbalstītiem atkrastes vēja enerģijas projektiem

Divi lieli *NER300* atkrastes vēja enerģijas projekti Vācijā bija īstenoti tādā mērā, lai tos varētu nodot ekspluatācijā 2018. gada sākumā. Lai gan projekti tika veiksmīgi īstenoti un tiem bija inovatīvi elementi, tie nebija uzskatāmi par jaunas un vēl komerciāli nepieejamas tehnoloģijas (6 MW turbīnas) pirmreizēju demonstrējumu. Pēdējā desmitgadē atkrastes vēja enerģijas nozare ir strauji attīstījusies, un 6 MW turbīnas Eiropā pirmo reizi tika uzstādītas 2012. gadā⁵⁴. Ja iekārtas būtu ieviestas atbilstīgi sākotnējiem *NER300* noteiktajiem termiņiem (proti, līdz 2016. gadam), tas lielākā mērā sekmētu virzību uz *NER300* mērķi — inovatīvas tehnoloģijas “pirmreizēju komerciālu ieviešanu”.

83. Tādējādi ļoti konkrētu tehnoloģiju kritēriju iepriekšēja noteikšana atbalsta programmās ir ierobežojoša. Straujās izmaiņas tirgos un tehnoloģiju nozarēs var mazināt uz šādu kritēriju pamata atlasīto projektu efektivitāti salīdzinājumā ar plānoto, it sevišķi, ja rodas kavēšanās.

⁵⁴ Kopīgais pētniecības centrs, 2017. gads, “*JRC Wind Energy Status Report*”, [KPC ziņojums par situāciju vēja enerģijas nozarē], 2016. gada izdevums, 3.2. nodaļa.

Bija vajadzīgi risinājumi, lai nodrošinātu pārtraukto projektu neizlietotā finansējuma efektīvu izmantošanu steidzamu ES prioritāšu īstenošanai

84. *NER300* noteikumi paredzēja, ka pēc 2015. gada 31. decembra pāri palikušie līdzekļi pienākas dalībvalstīm. Lai gan ar iepriekš veiktajiem grozījumiem *NER300* lēmumā termiņi tika pagarināti par diviem gadiem, 2016. gadā vēl vairāki projekti tika izņemti no *NER300*, jo projektu īstenotāji nevarēja noteiktajā termiņā panākt galīgā lēmuma par ieguldījumu pieņemšanu. Tā kā pēc otrā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus nebija atbilstīga attiecīgo projektu rezerves saraksta, Komisija nevarēja izņemt projektus aizstāt ar citiem Eiropas Investīciju bankas caurskatītiem projektiem. *NER300* tiesiskais regulējums arī neparedzēja iespēju organizēt vēl vienu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus. Projektu izņemšana no programmas nozīmē, ka 2018. gada vidū neizlietotā finansējuma apmērs būs vismaz 840 miljoni EUR (40 % no līgumiem piešķirtās summas 2,1 miljarda EUR apmērā)⁵⁵.

85. Šai sakarā Komisija saskaņā ar Klimata pārmaiņu komitejas atzinumu nolēma⁵⁶ pēc pirmā priekšlikumu konkursa neizlietoto finansējumu vismaz 436 miljonu EUR apmērā darīt pieejamu, lai papildinātu EIB pārvaldītos finanšu instrumentus⁵⁷. Tādējādi neizlietotais *NER300* finansējums līdz Inovāciju fonda darbības uzsākšanai tiks izmantots saistītām darbībām. Taču šo instrumentu būtība un mērķi nav identiski *NER300* būtībai un mērķiem⁵⁸. Mūsu nākamajā iedaļā paustās bažas par pārskatatbildību saistībā ar *NER300* finansējuma izlietojumu attiecas arī uz šā finansējuma iespējamo novirzīšanu finanšu instrumentiem.

⁵⁵ ***I pielikumā*** sniegts kopsavilkums par visiem *NER300* projektiem, kuriem piešķirts finansējums.

⁵⁶ Komisijas 2017. gada 20. novembra Lēmums (ES) 2017/2172, ar ko Lēmumu 2010/670/ES groza attiecībā uz to, kā izlietojami neizmaksātie ieņēmumi no pirmā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus (OV L 306, 22.11.2017., 24. lpp.).

⁵⁷ Prioritāte piešķirta mehānismam "*InnovFin EDP*" un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam transporta nozarē (proti, EISI parāda instrumentam).

⁵⁸ Piemēram, finanšu instrumenti nevar nodrošināt finansējuma ģeogrāfisko izplatību atbilstīgi *NER300* mērķim; *NER300* finansējums būtu jāizlieto ar ES ETS saistītajās nozarēs (proti, enerģijas ražošanā un rūpniecībā, nevis transporta nozarē); saskaņā ar Komisijas ES ETS un *NER300* noteikumu interpretāciju *NER300* finansējums būtu jāpiešķir, pamatojoties uz pārbaudītu CO₂ emisiju samazinājumu, savukārt finanšu instrumenti galvenokārt finansē agrinākus projektu īstenošanas posmus (proti, pirms tie efektīvi emitē/samazina CO₂).

Ir jāuzlabo koordinēšanas un pārskatatbildības kārtība

86. Ir pieejami daudzi ES instrumenti un programmas, kuru mērķi ir līdzīgi *NER300* mērķiem (sk. **V pielikumu**). Ņemot vērā šo sarežģīto situāciju, mēs pārbaudījām, vai Komisija un dalībvalstis bija guvušas panākumus, saskaņojot Eiropas publiskā un privātā sektora darbības mazoglekļa energotehnoloģiju inovāciju jomā. Mēs pārbaudījām arī, vai Komisijas dienesti, kuri ir atbildīgi par programmām saistībā ar tīras enerģijas inovāciju ieviešanas paātrināšanu, efektīvi sadarbojas, lai koordinētu īstenoto programmu, piemēram, *NER300*, “Apvārsnis 2020” un *InnovFin* EDP, pārvaldību, un kopā izmanto zināšanas, lai veidotu saskaņotas finansējuma pakotnes un risinājumus. Mēs izvērtējām arī, kā dalībvalstīm un Komisijai ir jāatskaitās par programmas *NER300* pārvaldību un rezultātiem.

Lai gan progress bija lēnāks nekā plānots, SET plāns nodrošina pamatu labākai koordinēšanai Eiropā

87. Laba koordinēšana tiek panākta, ja Komisija un dalībvalstis sadarbojas, lai tā būtu efektīva gan vertikālā līmenī (Komisijai ar attiecīgajām dalībvalstu iestādēm), gan horizontāli (attiecīgajos Komisijas dienestos un attiecīgajos dalībvalstu dienestos, kā arī ar ārējām ieinteresētajām personām)⁵⁹. Galvenā iniciatīva šāda veida koordinēšanas panākšanai Eiropas Savienībā ir (integrētais) *SET* plāns, ko Padome apstiprināja 2008. gadā un Komisija un dalībvalstis īsteno pēc brīvprātības principa. *SET* plāna uzdevums bija arī panākt nozares pārstāvju un akadēmisko aprindu ieinteresēto personu mijiedarbību, veidojot mērķorientētas platformas, kas attīstījušās gadu gaitā.

88. *SET* plāns nav finansēšanas mehānisms, bet tā mērķis ir koordinēt un saskaņot attiecīgos ES, dalībvalstu un privātā sektora finanšu resursus. Dalībvalstis piedalās koordinācijas grupas darbā, ko vada Komisija un darba grupas. *SET* plāna īstenošanā iesaistītās Komisijas

⁵⁹ Starptautiskā atjaunojamo energoresursu aģentūra (*IRENA*) 2015. gada dokumentā “*Renewable Energy Technology Innovation Policy [RETIP]: a process development guide*” [Atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģiju inovācijas politika (*RETIP*): procesa īstenošanas rokasgrāmata] skaidroja, ka pārvaldībai ir ļoti būtiska nozīme *RETIP* instrumentu īstenošanā. *IRENA* uzsvēra, ka ieinteresēto personu sadarbība ir būtisks inovācijas priekšnoteikums un ka ir ļoti svarīgi panākt sadarbību horizontālā līmenī, lai veicinātu saskaņotību un izvairītos no pretrunām politikas virzienu īstenošanā.

struktūras ir Pētniecības un inovācijas ĢD, Enerģētikas ĢD un Kopīgais pētniecības centrs. Komisija un dalībvalstis 2015. gadā pārskatīja *SET* plānu, lai to pielāgotu enerģētikas savienības prioritātēm pētniecības un inovācijas jomā.

89. Dalībvalstu pārstāvji, ar kuriem apspriedāmie apmeklējumu laikā, pozitīvi novērtēja pieredzi saistībā ar *SET* plānu⁶⁰. Taču viņi norādīja, ka sākotnējais mērķis panākt attiecīgo enerģētikas nozares inovācijas darbību kopīgu plānošanu un finansējuma sadali joprojām rada nopietnas problēmas.

90. Saskaņā ar integrēto *SET* plānu kopš 2015. gada koordinācijas grupa ir izveidojusi 14 pagaidu darba grupas, lai līdz 2017. gada novembrim izstrādātu plānus *SET* plāna īstenošanai. Koordinācijas grupa 2017. gada beigās bija apstiprinājusi un publiskojuši piecus īstenošanas plānus⁶¹. Taču tā vēl nebija pieņēmusi lēmumu par to, kā ziņot par plānu īstenošanu.

91. Komisija aicināja dalībvalstis virzīties uz mērķi panākt kopīgu plānošanu un finansēšanu. Dalībvalstis nepiekrita piešķirt valsts resursus īstenošanas plānu izpildei. Arī privātā sektora ieinteresētās personas, kas pārstāvētas Eiropas tehnoloģiju un inovāciju platformās (ETIP), nav apņēmušās veikt finansiālu ieguldījumu *SET* plāna īstenošanas plānu izpildē.

92. Lai gan Klimata politikas ĢD ir koordinatora loma plašākajā enerģētikas demonstrējumu programmā Eiropā un tam ir būtiska nozīme *SET* plāna mērķu sasniegšanā, šis ģenerāldirektorāts *SET* plāna koordinācijas grupas darbā iesaistījās tikai 2016. gada oktobrī. Klimata politikas ĢD nepiedalījās pagaidu darba grupās saistībā ar *NER300* vai jaunā Inovāciju fonda tvērumu. Klimata politikas ĢD 2017. gadā organizēja atsevišķas vispusīgas ieinteresēto personu apaļā galda diskusijas, kurās piedalījās pārstāvji no atjaunojamo energoresursu enerģijas nozares, energoietilpīgām nozarēm un *CCS* nozares, lai apspriestos par Inovāciju fonda nākotnes koncepciju.

⁶⁰ Deviņpadsmit ES dalībvalstis, kā arī Turcija, Islande, Norvēģija un Šveice piedalās vismaz vienā pagaidu darba grupā saskaņā ar *SET* plānu.

⁶¹ Attiecībā uz energoietilpīgām nozarēm, *CCUS*, fotoelementu enerģiju, koncentrētu saules enerģiju un akumulatoriem.

93. 2015. gadā pieņemtā integrētā *SET* plāna mērķi tika pielāgoti enerģētikas savienības prioritātēm, kā arī tika atzīts, ka kopš tā īstenošanas uzsākšanas 2008. gadā nav panākts progress saistībā ar vairākiem tā svarīgākajiem mērķiem. Tā kā netiek sagatavoti strukturēti un regulāri progresu ziņojumi par skaidri izmērāmiem rezultātiem, ir sarežģīti noteikt ieguvumus, ko tieši nodrošina *SET* plānā paredzētā sadarbība.

Komisijas dienestiem ir jāuzlabo mazoglekļa demonstrējumu projektiem sniegtā ES atbalsta iekšējā koordinēšana un saskaņotība

94. Komisija 2009. gadā publicēja paziņojumu “Ieguldījumi zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju attīstībā (*SET* plāns)”⁶², kura pamatā bija 2008. gadā noteiktie *SET* plāna mērķi. Komisija vēlējās rast jaunus risinājumus, lai apvienotu dažādu šīs jomas dalībnieku un instrumentu resursus, tādus kā dotācijas, aizdevumus un aizdevumu garantijas, lai mobilizētu lielāku finansējumu liela mēroga demonstrējumiem. Tā norādīja, ka Eiropas Investīciju bankai varētu būt galvenā nozīme, lai uzlabotu pieejamā finansējuma koordinēšanu un turpināmību, pievēršot īpašu vērību riska dalīšanas finanšu mehānismam (RDFM), ko atbalsta Septītā pētniecības pamatprogramma.

NER300 un citu ES dotāciju programmu savstarpējā papildināmība

95. Komisija 2010. gada *NER300* ietekmes novērtējumā⁶³ norādīja, ka *NER300* bija jāpapildina pētniecības pamatprogramma (proti, 7. PP 2007.–2013. gadā) un jāsniedz atbalsts stabilāk attīstītiem projektiem.

96. Septītā pētniecības pamatprogramma (un vēlāk, 2014.–2020. gadā, “Apvārsnis 2020”) tika īstenota vienlaicīgi ar *NER300* un 2009.–2010. gada EEPEA. 2010. gadā, kad Komisija uzsāka *NER300* īstenošanu, pētniecības programmu uzdevums attiecībā uz enerģētikas nozares demonstrējumu darbību finansēšanu nebija skaidri noteikts. Mēs konstatējam, ka laikposmā starp Septītās pamatprogrammas un pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” īstenošanu ir palielinājies gan tādu lielu demonstrējumu projektu skaits enerģētikas jomā,

⁶² COM(2009) 519/4.

⁶³ SEC(2010) 1320 final, 3.11.2010.

kas saņem dotācijas, gan arī atsevišķu dotāciju summa. Lielākā dotācija šādam projektam saskaņā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” ir nedaudz mazāka par 40 miljoniem EUR⁶⁴, savukārt vidējais *NER300* dotācijas lielums bija 54 miljoni EUR. Pamatprogramma “Apvārsnis 2020” īpaši paredzēta vērienīgāku projektu finansēšanai salīdzinājumā ar Septīto pamatprogrammu, lai panāktu lielāku ietekmi. Tādēļ ir svarīgi uzraudzīt, kā pamatprogramma “Apvārsnis 2020” (kā arī tās pēctece pēc 2020. gada) un *NER300* (kā arī tās pēctece pēc 2021. gada) papildina viena otru vai nodrošina dažādas vajadzības un kāda ir to mijiedarbība.

NER300 un finanšu instrumenti

97. *NER300* lēmums attiecās arī uz iespēju apvienot *NER300* finansējumu ar aizdevumu finansējumu, izmantojot riska dalīšanas finanšu mehānismu⁶⁵. Šis mehānisms patiešām nodrošināja atbalstu vairākiem demonstrējumu projektiem atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā. Lai gan tas liecina par Komisijas sadarbību ar Eiropas Investīciju banku nolūkā izstrādāt citus finansēšanas risinājumus, tie neattiecas uz *NER300* projektiem. Tādējādi šo divu programmu piedāvātie produkti netika apvienoti.

98. Pašreizējā plānošanas periodā (2014.–2020. gads) instruments “*InnovFin*” ir riska dalīšanas finanšu mehānisma pēctecis. *InnovFin* intervences viena tematiskā joma attiecas uz enerģētikas demonstrējumu projektiem (EDP)⁶⁶. Komisija ieviesa šo jauno finanšu instrumentu, lai cita starpā atbalstītu arī tādus projektus, kuri saņēma *NER300* atbalstu, bet kuru īstenošana kavējās finanšu plānošanas dēļ.

⁶⁴ Septītā pamatprogramma finansēja 31 liela mēroga demonstrējumu projektu enerģētikas jomā, un lielākā dotācija bija 35,5 miljoni EUR. Saskaņā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” ir parakstīti (vai tiek sagatavoti) 47 šādu dotāciju līgumi, un lielākā dotācija ir 39,3 miljoni EUR. Sešpadsmit *NER300* projekti saņēma lielākas dotācijas, taču revīzijas laikā pieci no tiem bija pārtraukti vai bija uzsākta to izņemšana no programmas.

⁶⁵ Komisijas Lēmums 2010/670/ES, 5. apsvērums.

⁶⁶ EIB un Komisija ieviesa *InnovFin* EDP 2015. gadā. ES sākotnējais ieguldījums *InnovFin* EDP no pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” finansējuma bija 150 miljoni EUR. Šis instruments piedāvā aizdevumus, aizdevumu garantijas vai kapitālieguldījumus 7,5–75 miljonu EUR apmērā inovatīviem pirmreizējiem komerciāla mēroga demonstrējumu projektiem atjaunojamo energoresursu enerģijas un ūdeņraža tehnoloģiju jomā. ES ieguldījumu izmanto, lai 100 % apmērā segtu Eiropas Investīciju bankas zaudējumus, ja projekta īstenošana nevar atmaksāt aizdevumu.

99. Tomēr šie centieni piedāvāt demonstrējumu projektiem dažādus finanšu produktus nebija sekmīgi, un nelīdzēja arī Komisijas sniegtais papildu ieguldījums (sk. **11. izcēlumu**), jo līdz šīs revīzijas pabeigšanai aizdevuma līgumu nebija parakstījis neviens no desmit *NER300* projektu īstenotājiem, kuri līdz 2017. gada beigām pieteicās *InnovFin* aizdevumu saņemšanai. *NER300* demonstrējumu projektu specifikas dēļ (piemēram, augstāki tehnoloģiskie un finanšu riski nekā stabili attīstītu tehnoloģiju projektiem, neskaidrība par sagaidāmajiem rezultātiem un ieņēmumiem) tiem ir grūti izpildīt bankas standarta pamatotības prasības.

11. izcēlums. *InnovFin* enerģētikas izmēģinājuma projekti

Pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” 2018.–2020. gada darba programmā drošai, tīrai un efektīvai enerģijai⁶⁷ Komisija norādīja, ka pieprasījums pēc *InnovFin* EDP finansējuma bija liels un ka tā palielinās pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” finansiālo atbalstu no 150 miljoniem EUR līdz 300 miljoniem EUR un 2019. un 2020. gadā piešķirs vēl 100 miljonus EUR. Tika paplašināta arī instrumenta darbības joma, aptverot visas *SET* plāna prioritātes, izņemot energoefektivitāti un kodolenerģiju, bet iekļaujot *CCUS*. Arī Pētniecības un inovācijas ĢD plāno attīstīt pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” dotāciju instrumentu, lai papildinātu *InnovFin* EDP produktus⁶⁸.

Inovāciju fonds un savstarpējās papildināmības nodrošināšana pēc 2020. gada

100. Klimata politikas ĢD 2017. gadā organizēja ieinteresēto personu apaļā galda diskusijas, lai apzinātu gūto pieredzi saistībā ar *NER300* un izstrādātu jaunā Inovāciju fonda koncepciju. Ieinteresētās personas aicināja izveidot apvienošanas programmu, kurā būtu ietverts atbalsts finanšu instrumentiem, bet arī paredzētas ieguldījumu dotācijas projektu izstrādes sākotnējiem posmiem.

⁶⁷ Komisijas 2017. gada 27. oktobra Lēmums C(2017)7124, 27.10.2017.

⁶⁸ Pamatprogramma “Apvārsnis 2020” beidzas 2020. gadā, un tādēļ tā nepārklāsies ar jauno Inovāciju fondu, kas sāks darbību 2021. gadā. Priekšlikums Devītajai pētniecības pamatprogrammai un ar to saistītajiem finanšu instrumentiem tiek patlaban izstrādāts.

101. Galīgajā ziņojumā⁶⁹ tika ieteikts, lai Inovāciju fonds piedāvātu tādas iespējas kā dotācijas, ko papildina daļējas dotācijas un/vai aizdevumi ar samazinātu risku vai kapitāls ar augstāku dotāciju intensitātes līmeni, sākotnējā posma projektiem. Ziņojumā bija arī uzsvērts, ka jaunajam fondam būtu jāpapildina spēkā esošās ES un dalībvalstu finansēšanas programmas un ka tam nevajadzētu pārklāties ar šādām programmām; konkrēti piemēri attiecās uz pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”, *InnovFin*, EISI un Eiropas Investīciju fonda un ESIF riska kapitālu.

102. Tādējādi gan Klimata politikas ĢD, gan arī Pētniecības un inovācijas ĢD vērtē, kā labāk plānot savus galvenos atbalsta mehānismus (proti, Inovāciju fondu un *InnovFin* EDP apvienojumā ar pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” dotācijām) mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektiem. Kopš *NER300* īstenošanas uzsākšanas ir palielinājies arī pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” finansējums attīstītākiem demonstrējumu projektiem enerģētikas jomā (tostarp, veicot ieguldījumus *InnovFin* EDP). Nav skaidrs, vai *NER300* (un Inovāciju fonds), no vienas puses, un pamatprogramma “Apvārsnis 2020”/Devītā pamatprogramma (arī to ieguldījumi finanšu instrumentos), no otras puses, būs savstarpēji pietiekami papildinoši instrumenti, lai attaisnotu līdzīgu publiskā finansējuma programmu īstenošanu ar atšķirīgām (Komisijas) vadošajām iestādēm un uzraudzības struktūrām.

103. Kopumā Komisija vēl nav sasniegusi mērķi, ko tā noteica 2009. gadā un vēlreiz — 2016. gadā⁷⁰, proti, nodrošināt saskaņotu un mērķtiecīgāku resursu un finanšu produktu, tostarp ES dotāciju, aizdevumu produktu un kapitāla, piešķiršanu liela mēroga demonstrējumu projektu dažādiem attīstības posmiem.

⁶⁹ Sk. kopsavilkuma ziņojumu, ar ko klātesošie tika iepazīstināti Klimata politikas ĢD rīkotās noslēguma konferences laikā: “*Finance for Innovation: towards the ETS innovation fund*” [Finansējums inovācijai: virzība uz ES ETS inovāciju fondu], *Climate Strategy & Partners*, 2017. gada 12. jūnijs.

⁷⁰ COM(2016) 763 final.

NER300 pārskatatbildības kārtība nav pietiekami skaidri noteikta

104. *NER300* finansējums nav iekļauts Eiropas Savienības vispārējā budžetā, un tādēļ ES Finanšu regula uz tā pārvaldību neattiecas. *NER300* finansējumu veido dalībvalstu līdzekļi, kas iegūti, izmantojot ES politikas instrumentu (proti, ES ETS). *NER300* juridiskais pamats (proti, ETS direktīva un *NER300* lēmums) neietver skaidras norādes par finanšu kontroli (piemēram, attiecībā uz maksājumiem) vai (iekšējo vai ārējo) revīziju.

105. Valstu kontaktpunkti, ar kuriem sazinājāties revīzijas laikā, kopumā uzskatīja, ka *NER300* finansējumu veido ES līdzekļi⁷¹. Tiesību aktos nav paredzēta prasība Komisijai katru gadu ziņot par programmas darbības vai finanšu rezultātiem, lai nodrošinātu pilnīgu pārskatatbildību sabiedrībai. Attiecībā uz to, kā Komisija pārvalda šo finansējumu, netiek veikta budžeta izpildes apstiprinājuma procedūra. EIB iesniedz Komisijai konfidenciālus finanšu pārskatus par tās veiktajām *NER300* aktīvu pārvaldības darbībām un atspoguļo šos līdzekļus kā ārpusbilances posteņi un kā tādus, kas tiek turēti trešās personas uzdevumā⁷². Komisija neiekļauj *NER300* līdzekļus ES bilanci.

106. Kopumā *NER300* programmas finanšu kontroles un pārskatatbildības kārtība nav pietiekami skaidri noteikta. Šāda kārtība ir vajadzīga, lai sniegtu stingru pārliecību par to, ka programmas pārvaldībā iesaistītās struktūras veic šā publiskā finansējuma pareizu finanšu pārvaldību.

⁷¹ Sk. atsauci uz *NER300* finansējumu kā ES finansējumu Apvienotās Karalistes augstākās revīzijas iestādes *National Audit Office* valsts kontroliera un revidenta 2017. gada 20. janvāra ziņojumā “*Carbon capture and storage: the second competition for government support*” [Oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana: otrais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus valsts atbalsta saņemšanai], 21. lpp.

⁷² Sk. arī EIB 2016. gada finanšu pārskata ārpusbilances posteņus 2016. gada 31. decembrī, kā arī Z piezīmi: “EIB atbalsta Eiropas Komisiju kā starpnieku *NER300* iniciatīvas īstenošanā — [..]. EBI sagatavo atsevišķus *NER300* finanšu pārskatus”.

107. Augsta līmeņa grupa pašu resursu jautājumos 2016. gadā norādīja, ka viena no iespējām iegūt jaunus pašu resursus būtu ieņēmumu, kas gūti Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ES ETS), iekļaušana⁷³.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

108. Atzīstot sarežģītos tirgus apstākļus šāda veida darbībām pēc 2008. gada, mūsu vispārējais secinājums tomēr ir, ka EEPEA un *NER300* nenodrošināja atbalstu plānotajam progresam CCS un dažādu inovatīvu atjaunojamo energoresursu komerciālās dzīvotspējas demonstrējumu jomā.

109. EEPEA īstenošanā netika sasniegti vērienīgie oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas mērķi, jo neviens no projektiem, kas saņēma ES finansējumu, nenodrošināja tehnoloģiju demonstrējumus komerciālā mērogā (sk. **20.–22. punktu**). Pieci no sešiem līdzfinansētajiem projektiem netika pabeigti.

110. EEPEA atbalsta atkrastes vēja enerģijas nozarei mērķis bija ieviest inovatīvas turbīnas un balsta struktūras, vienlaikus paplašinot tīkla pieslēgumus, kas savieno dalībvalstis. Lai arī vairāku projektu īstenošana aizkavējās un divi projekti tika pārtraukti, šī programma nodrošināja pozitīvu devumu strauji augošajā nozarē (sk. **23.–26. punktu**).

111. Mēs konstatējam, ka *NER300* īstenošana arī nav nodrošinājusi nevienu veiksmīgu CCS demonstrējumu projektu (sk. **28.–30. punktu**). Vienīgais CCS projekts, kuram Komisija piešķīra finansējumu 2014. gadā, tika apturēts, kad dalībvalsts 2015. gadā atsauca savu atbalstu. Tādēļ projektā nebija iespējams pieņemt galīgo lēmumu par ieguldījumu, un, visticamāk, 2018. gadā tas tiks izņemts no programmas *NER300*.

112. Īstenojot *NER300*, netiks arī panākta tās plānotā ietekme uz inovatīvām atjaunojamo energoresursu tehnoloģijām, kas vēl nebija komerciāli pieejamas laikā, kad Komisija veica projektu atlasī (sk. **31.–36. punktu**). Lai gan 2015. gadā tika pieņemts lēmums par diviem gadiem pagarināt visus termiņus, līdz 2018. gada sākumam no programmas tika izņemti

⁷³ Augsta līmeņa grupa pašu resursu jautājumos, “*Future financing of the EU — Final report and recommendations*” [ES nākotnes finansējums — galīgais ziņojums un ieteikumi], 2016. gada decembris, 4.b ieteikums.

septiņi projekti. Šajos projektos netika izmantotas piešķirtās dotācijas un netika saražots plānotais tīras enerģijas daudzums.

113. Pētot neveiksmju un kavēšanās iemeslus, mēs konstatējam, ka inovatīvus mazoglekļa enerģijas projektus, kurus atbalstīja EEPEA un *NER300*, ietekmēja nelabvēlīgi ieguldījumu veikšanas apstākļi (sk. **37.–55. punktu**). Ieguldījumu veikšanas apstākļus daļēji nosaka plašākas norises ekonomikā, taču zināmā mērā tos var noteikt vai ietekmēt arī politikas veidotāji. Nenoteiktība saistībā ar ilgtermiņa stratēģijām klimata un enerģētikas jomā, kā arī saistībā ar to pamatā esošo politiku, regulējumu un publiskā sektora finansiālo atbalstu ietekmēja projektu īstenotāju spēju piesaistīt privātā sektora ieguldījumus un savlaicīgi pieņemt galīgo lēmumu par ieguldījumiem (sk. **41.–48. punktu**).

114. Papildus ekonomiskajiem un citiem iepriekš minētajiem faktoriem oglekļa dioksīda emisiju tirgus cenas samazinājums ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā kopš 2011. gada bija būtisks šķērslis CCS demonstrējumu projektu īstenošanai ES (sk. **49.–55. punktu**). Tas ietekmēja jau tā augstam riskam pakļautos CCS demonstrējumu projektu uzņēmējdarbības gadījumus, uz kuru pamata Komisija lēma piešķirt EEPEA dotācijas 2009. gadā. Pieejamās *NER300* dotāciju summas zemo cenu dēļ bija mazākas nekā gaidīts, radot vēl lielāku finansējuma nepietiekamību.

115. Turklāt visu EEPEA projektu īstenotāju nespēja līdz 2012. gadam nodrošināt atbilstīgu publiskā sektora finansējumu, īstenojot *NER300* vai valstu programmas, apdraudēja šo projektu īstenojamību. Komisija veica pasākumus, lai nodrošinātu pastāvīgu darbu saistībā ar CCS demonstrējumiem, taču tajā laikā neapturēja vai nepārtrauca savu finansiālo atbalstu projektiem, kuri galu galā netika īstenoti.

116. Lai īstenotu inovatīvus projektus enerģētikas jomā, kuri veicina ES pāreju uz mazoglekļa enerģijas izmantošanu, ir jārada labāka ieguldījumu vide. Šai sakarā ierosinātā enerģētikas savienības pārvaldības regula paredz, ka dalībvalstis sagatavos un iesniegs Komisijai nacionālos enerģētikas un klimata plānus, aprakstot savas ilgtermiņa mazoglekļa ekonomiskās attīstības stratēģijas (sk. **7. izcēlumu**), kuru pamatā būtu stabila politika un regulējums, lai veicinātu un atbalstītu atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanu un

turpinātu samazināt emisijas⁷⁴. Komisijai būs jāpiedalās dalībvalstu plānu un ziņojumu caurskatīšanā, lai noteiktu, vai tajos iekļauti visi prasītie elementi. Komisijai šī informācija būtu jāizmanto, piešķirot ES finansējumu.

1. ieteikums. Palielināt potenciālu efektīvam ES atbalstam, ko piešķir mazoglekļa energotehnoloģiju inovācijām

Lai palielinātu efektivitāti, ar kādu Savienība finansiāli atbalsta inovatīvus mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektus, **Komisijai** gadījumos, kad finansējuma saņemšanai no ierosinātā inovāciju fonda un citām attiecīgām centrāli pārvaldītām ES programmām tiek pieteikti vērīnīgi, kapitālietilpīgi projekti, kuriem vajadzīgs gan valsts, **gan** ES atbalsts, jānovērtē to saskaņotība ar valsts klimata un enerģētikas plāniem un jānodrošina, lai pirms ES finansējuma piešķiršanas dalībvalstis uzņemtos stingras un pārredzamas saistības.

Īstenošanas mērķtermiņš: līdz 2021. gada beigām.

117. Mēs konstatējam arī, ka *NER300* koncepcijas elementi ierobežoja Komisijas un dalībvalstu spēju efektīvi reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem (sk. **56.–85. punktu**).

118. Izvēlētais *NER300* modelis, kas paredz publiskā finansējuma piešķiršanu projektiem tikai pēc iekārtu darbības uzsākšanas, nebija pienācīgi pamatots ar vajadzību novērtējumiem, tāpēc vislielāko risku nācās uzņemties projektu īstenošanai. Pirms *NER300* ieviešanas ETS direktīvā netika izstrādāts skaidrs novērtējums par to, kāda veida atbalsts būtu vajadzīgs dažādu inovatīvu atjaunojamo energoresursu un CCS tehnoloģiju agrīnu demonstrējumu projektiem, kuri saskaras ar dažādiem ieguldījumu un regulatīvajiem izaicinājumiem visā Eiropas Savienībā. Jaunā Inovāciju fonda 2018. gadā pieņemtā juridiskā pamata mērķis ir risināt jautājumu par risku mazināšanu (sk. **57.–65. punktu**).

119. *NER300* projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras bija sarežģītas (sk. **66.–75. punktu**). Komisijas un dalībvalstu piemērotajās atlases un dotāciju piešķiršanas procedūrās nebija pietiekami uzsvērti projektu salīdzināmā kvalitāte un finansiālās un

⁷⁴ Palāta jau 2014. gadā ieteica Komisijai sniegt atbalstu dalībvalstīm, lai tās izveidotu stabilu un paredzamu tiesisko regulējumu atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā. Sk. 1. ieteikumu Īpašajā ziņojumā Nr. 6/2014 "Kohēzijas politikas līdzekļu piešķiršana atjaunojamās enerģijas ražošanai – vai sasniegti labi rezultāti?", Eiropas Revīzijas palāta, 2014. gads.

ekonomiskās dzīvotspējas risku nozīme. Mēs arī nevarējām pārliecināties par to, vai pirms sagrupēto projektu apstiprināšanas, kas bija vajadzīga, lai Komisija varētu pieņemt lēmumu par līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu, dalībvalstis bija pietiekami informētas par Eiropas Investīciju bankas noteiktajiem riskiem un ieteikumiem. Šie faktori mazināja pārliecību par to, ka šo projektu īstenošanā tiks sasniegti paredzētie mērķi, ņemot vērā programmas ierobežojumus. Joprojām pastāv arī iespēja uzlabot *NER300* lēmumu pieņemšanu, it sevišķi attiecībā uz pieprasījumiem veikt būtiskas izmaiņas projektos, kas patlaban iespējams, tikai grozot tiesību aktus.

2. ieteikums. Uzlabot jaunā Inovāciju fonda projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras

Ņemot vērā to, ka 2021. gadā plānots uzsākt jaunā Inovāciju fonda darbību, **Komisijai** salīdzinājumā ar *NER300* būtu jāuzlabo būtiski elementi projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procesā. Konkrētāk, Komisijai:

- a) jānosaka kritēriji finansējuma atsaukšanai gadījumos, kad projektu īstenošanā netiek sasniegti noteiktie starpposma mērķi;
- b) jāizvērtē projektu ekonomiskās dzīvotspējas aspekti (izredzes piesaistīt bankas finansējumu), tostarp 1. ieteikumā minētie aspekti;
- c) jānosaka precīzas un izmērāmas robežvērtības katram pamatotības/piešķiršanas kritērijam;
- d) pirms lēmuma par līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu attiecīgajām dalībvalstis iestādēm konfidenciāli jādara zināmi pamatotības novērtējuma rezultāti;
- e) jāatbalsta projekti, par kuriem atlases procedūrā konstatēts, ka tie varētu dot būtiskāko ieguldījumu ES prioritāšu īstenošanā;
- f) jāvienkāršo procedūra projektu izmaiņu pieprasījumu izpildei, lai nebūtu jāgroza Komisijas tiesību akti.

Īstenošanas mērķtermiņš: līdz 2020. gada beigām.

120. Arī citi *NER300* koncepcijas aspekti palēnināja programmas spēju reaģēt uz mainīgo situāciju (sk. **80.–85. punktu**). Tādu īpašu tehnoloģijas kritēriju piemērošana, kas bija noteikti iepriekš 2009. gadā, ierobežoja programmas spēju reaģēt uz norisēm tirgū un tehnoloģiju jomā. Saskaņā ar minētajiem kritērijiem atlasīto projektu ietekme var mazināties salīdzinājumā ar plānoto, ja rodas kavēšanās.

121. Tā kā projekti tika izņemti no programmas, jo nevarēja tikt nodrošināta (pagarināto) programmas termiņu ievērošana, Komisija meklēja risinājumus, lai atkārtoti varētu piešķirt lielas neizlietotā finansējuma summas citām programmām un nodrošināt finansējuma pieejamību, lai palielinātu ieguldījumus inovatīvos projektos. Šo programmu būtība un mērķi nav identiski *NER300* būtībai un mērķiem, turklāt ir jānodrošina pārskatatbildība attiecībā uz šā finansējuma izlietojumu.

3. ieteikums. Nodrošināt Inovāciju fonda elastību, lai reaģētu uz norisēm tirgū un tehnoloģiju jomā

Komisijai jāpanāk, lai Inovāciju fonda koncepcija salīdzinājumā ar *NER300* nodrošinātu iespēju elastīgāk reaģēt uz tehnoloģiju attīstību un projektu pārtraukšanu.

Cita starpā var īstenot šādus pasākumus:

- a) piemērot elastīgu pieeju, nosakot un aktualizējot atbalsttiesīgās tehnoloģijas un robežvērtības;
- b) organizēt regulārus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus un attiecīgi pieņemt lēmumus par līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu.

Īstenošanas mērķtermiņš: līdz 2021. gada beigām.

122. Ir pieejami daudzi finansēšanas mehānismi, kas atbalsta inovāciju enerģētikas nozarē ES. Ņemot to vērā, mēs konstatējam, ka ir jānovērš koordinēšanas un pārskatatbildības nepilnības (sk. **86.–107. punktu**).

123. Lai gan progress bija lēnāks nekā plānots, *SET* plāns nodrošina pamatu Eiropas publiskā un privātā sektora darbību labākai saskaņošanai mazoglekļa energotehnoloģiju inovāciju jomā. *SET* plāna pārskatīšanai 2015. gadā bija būtiska nozīme, lai sākotnējo *SET* plānu pielāgotu enerģētikas savienības pētniecības un inovācijas prioritātēm, un tās laikā tika atzīts progresa trūkums virzībā uz vairākiem plānā noteiktajiem būtiskiem mērķiem. Taču joprojām ir grūtības skaidri noteikt un izvērtēt ieguvumus, ko tieši nodrošina *SET* plānā paredzētā sadarbība (sk. **87.–93. punktu**).

124. Mēs konstatējam arī, ka to Komisijas struktūrvienību koordinācijai, kuri risina jautājumus saistībā ar inovāciju tīras enerģijas jomā, piemita trūkumi, kuri, iespējams liedza Komisijai iespēju nodrošināt saskaņotāku un efektīvāku publisko resursu un finanšu produktu apvienošanu, kas būtu vērsta uz lielu demonstrējumu projektu konkrētiem posmiem (sk. **94.–103. punktu**).

125. Līdz 2017. gada beigām neviens *NER300* projekts nebija saņēmis aizdevumu no Eiropas Investīciju bankas pārvaldītajiem finanšu instrumentiem, kas atbalsta demonstrējumu projektus enerģētikas jomā. Šo projektu īpatnība ir tāda, ka to īstenotājiem ir grūti izpildīt bankas noteiktās standarta pamatotības prasības. Dažādi Komisijas dienesti vērtē, kā labāk plānot to galvenos finansēšanas mehānismus. Pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” atbalsta palielināšana attīstītākiem demonstrējumu projektiem enerģētikas jomā rosina jautājumu, vai programma *NER300* (kā arī jaunais Inovāciju fonds) un pamatprogramma “Apvārsnis 2020”/Devītā pamatprogramma (arī to ieguldījums finanšu instrumentos) pietiekami papildina viena otru, lai attaisnotu līdzīgu programmu, kuras pārvalda dažādas vadošās un uzraudzības iestādes, iespējamo īstenošanu nākotnē.

126. Patlaban notiek sarunas par jauno daudzgadu finanšu shēmu, pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” vienkāršošanu, kā arī diskusijas par ES finanšu nākotni. Tā ir iespēja noskaidrot, kuras programmas ir piemērotākās, lai atbalstītu mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektus (dažādus to posmus), un kā panākt sinerģiju, lai risinātu to finansēšanas problēmas.

4. ieteikums. Uzlabot Komisijas veikto koordinēšanu ES atbalsta mērķtiecīgākai piešķiršanai

Lai veicinātu ES atbalsta saskaņotu un efektīvu piešķiršanu mazoglekļa energotehnoloģiju inovācijām, attiecīgajiem **Komisijas dienestiem (it īpaši Pētniecības un inovācijas ĢD, Enerģētikas ĢD, Klimata politikas ĢD, Iekšējā tirgus, rūpniecības, uzņēmējdarbības un MVU ĢD un Ekonomikas un finanšu lietu ĢD)** tiek ieteikts:

- a) jāizstrādā starpdienestu novērtējumi, lai parādītu, ka Inovāciju fonds, pamatprogramma “Apvārsnis 2020” un *InnovFin* EDP (un to pēcteči pēc 2020. gada) ir savstarpēji papildinoši un saskaņotā veidā piedāvā finansējumu mazoglekļa energotehnoloģiju demonstrējumu projektiem;
- b) jāracionalizē programmu projektu atlases procedūras⁷⁵, lai mazinātu neefektivitāti un pārklāšanos.

Īstenošanas mērķtermiņš: līdz 2021. gada beigām.

⁷⁵ Sk. 5. priekšlikumu mūsu 2018. gada martā sagatavotajā informatīvajā apskatā “Ieguldījums ES pētniecības programmu vienkāršošanā pēc programmas “Apvārsnis 2020””.

127. Visbeidzot, *NER300* pārskatatbildības un finanšu kontroles mehānismi nav pietiekami skaidri, lai pierādītu, ka struktūras, kas pārvalda programmu, nodrošina pareizas finanšu pārvaldības principu piemērošanu (sk. **104.–107. punktu**).

5. ieteikums. Nodrošināt pārskatatbildību

Ņemot vērā to, ka 2021. gadā plānots uzsākt jaunā Inovāciju fonda darbību, **Komisijai** salīdzinājumā ar *NER300* jāuzlabo būtiski pārvaldības un pārskatatbildības elementi, it īpaši:

- a) jāprecizē noteikumi par piederības tiesībām un pārskatatbildību attiecībā uz Inovāciju fondu un neizlietoto *NER300* finansējumu;
- b) jānodrošina, lai visi līdzekļi, kas ir Komisijas vispārējā atbildībā, tiktu iekļauti budžetā un bilancē un lai tiktu veikta to ikgadēja revīzija un budžeta izpildes apstiprināšana Parlamentā un Padomē;
- c) tiesiskajā regulējumā jāiekļauj noteikumi par regulāriem progresu ziņojumiem, kas iesniedzami budžeta iestādēm.

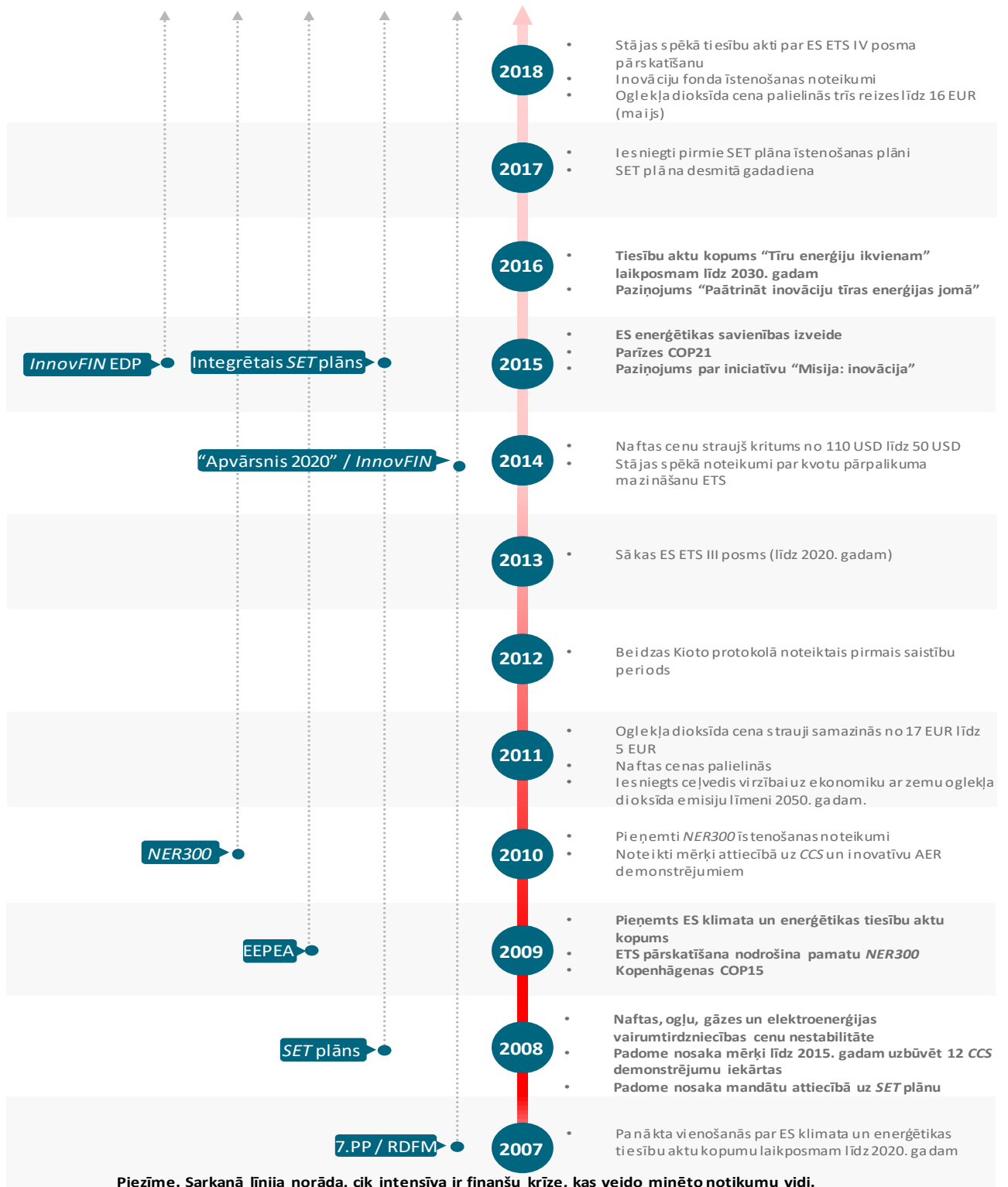
Īstenošanas mērķtermiņš: līdz 2021. gada beigām.

Šo ziņojumu 2018. gada 5. septembra sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Nikolaos Milionis*.

Revīzijas palātas vārdā –

priekšsēdētājs

Klaus-Heiner LEHNE

I PIELIKUMS**I pielikums. Būtiskāko ar politikas īstenošanu un ekonomiku saistīto notikumu grafiks attiecībā pret revīzijas tvērumā iekļautajiem elementiem**

II PIELIKUMS**Pārskats par NER300 īstenošanu (stāvoklis 2018. gada martā)**

Uzaicinājums	Gads	Dalībvalsts	Kategorija	Maksimālais piešķirtais NER300 finansējums (milj. EUR)	Enerģijas daudzums, ko plānots saražot pirmajos 5 gados (1000 MWh)	Ekspluatācijas uzsākšana	GLI	Statuss	Pārtraukto projektu neizlietotais finansējums
Pirmais	2012. g.	IT	Bioenerģija	28	1 415	01/06/2013	2011	Ekspluatācijā	
		DE	Bioenerģija	22	502	03/01/2014	19/08/2011	Ekspluatācijā	
		SE	Vēja enerģija	15	3 462	01/01/2015	06/02/2014	Ekspluatācijā	
		DE	Vēja enerģija	113	3 569	01/07/2017	29/06/2015	Ekspluatācijā	
		DE	Vēja enerģija	70	6 060	31/12/2017	18/12/2014	Ekspluatācijā	
		AT	Vēja enerģija	11	363	03/10/2017	04/12/2014	Ekspluatācijā	
		FI	Bioenerģija	89	6 785	31/12/2018	31/12/2016	Pieņemts GLI	
		UK	Okeāna enerģija	17	100	31/12/2018	14/12/2016	Pieņemts GLI	
		CY	Koncentrēta saules enerģija	47	578	31/12/2018	28/12/2016	Pieņemts GLI	
		EL	Koncentrēta saules enerģija	45	595	31/12/2018	12/12/2016	Pieņemts GLI	
		EL	Koncentrēta saules enerģija	42	488	31/12/2018	14/12/2016	Pieņemts GLI	
		HU	Ģeotermālā enerģija	39	370	31/12/2018	14/12/2016	Pieņemts GLI	
		PT	Vēja enerģija	30	365	31/12/2018	17/12/2016	Pieņemts GLI	
		FR	Vēja enerģija	34	412	31/12/2018	11/07/2016	Pieņemts GLI	
		PL	Bioenerģija	31	1 400	31/12/2016		Tiek pārtraukts	31
		BE	Viedtīkli	8	890	-	-	Pārtraukts	8
		FR	Bioenerģija	170	6 144	-	-	Pārtraukts	170
		NL	Bioenerģija	199	6 346	-	-	Pārtraukts	199
SE	Bioenerģija	59	3 850	-	-	Pārtraukts	59		
UK	Okeāna enerģija	21	148	-	-	Pārtraukts	21		
Otrais (AER)	2014. g.	CY	Koncentrēta saules enerģija	60	552	30/06/2020		Pieņemts GLI	
		CY	Viedtīkli	11	621	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		DK	Bioenerģija	39	1730	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		EE	Bioenerģija	7	851	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		EE	Bioenerģija	25	3200	31/12/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		ES	Bioenerģija	29	824	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.	Pārtraukts	29
		ES	Vēja enerģija	33	427	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		ES	Vēja enerģija	34	500	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		FR	Ģeotermālā enerģija	17	1051	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		FR	Okeāna enerģija	72	369	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		HR	Ģeotermālā enerģija	15	258	30/06/2019	17/03/2015		
		IE	Okeāna enerģija	23	58	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.	Pārtraukts	23
		IT	Koncentrēta saules enerģija	40	488	31/12/2018	Termiņš: 30.6.2018.		
		IT	Viedtīkli	85	19277	30/06/2018	18/02/2015	Pieņemts GLI	
		LV	Bioenerģija	4	833	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		PT	Okeāna enerģija	9	57	01/01/2020	Termiņš: 30.6.2018.		
		PT	Fotoelementu enerģija	8	203	01/07/2019	Termiņš: 30.6.2018.		
SE	Bioenerģija	204	7360	30/06/2020	Termiņš: 30.6.2018.				
Kopā AER:					82501				
					CO₂ daudzums, ko plānots uzvert un uzglabāt pirmajos 10 gados (milj. tonnu)				
Otrais (CCS)	2014. g.	UK	CCS	300	17734	30/06/2018	Termiņš: 30.6.2018.	Tiek pārtraukts	300
2 106									Kopā: 840

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

III PIELIKUMS

**Galvenie ekonomikas un regulatīvie aspekti, kas ietekmē *NER300* un *EEPEA* īstenošanas
progresu**

Tehnoloģiju grupa	CCS		Atjaunojamie energoresursi	
	<i>NER300</i>	EEPEA	<i>NER300</i>	EEPEA
Programma				
Piešķirtais finansējums (milj. EUR)	300	1 000	1 800	565
Projekti	1	6	38	9
Vidējā summa vienam projektam (milj. EUR)	300	167	47	63
Ārējie faktori, kas kavē progresu demonstrējumu projektu īstenošanā:				
Nelabvēlīga vide ieguldījumiem mazoglekļa enerģijas jomā ¹	X	X	X	X
Ierobežota piekļuve privātajam kapitālam/augstas privātā kapitāla izmaksas (sk. attēlu turpmāk tekstā)	X	X	X	X
Zema oglekļa dioksīda tirgus cena	X	X	X	
Nenoteiktība saistībā ar ES/valsts regulējumu	X	X	X ²	
Zemāks nekā plānots valsts atbalsta līmenis (piemēram, budžeta ierobežojumu/ekonomikas krīzes dēļ)	X	X	X ³	
Ilgs atļauju gaidīšanas laiks valsts līmenī	X	X	X	X
Sabiedrības piekrišana	X	X		
Izmaksātā summa līdz 2017. g. beigām (milj. EUR)	0	424 ⁴	13	255
Pārtrauktie projekti (neizlietotais finansējums, milj. EUR)	300		540	
Atceltā summa līdz 2017. g. beigām (milj. EUR)		576		130 ⁵
Daļa no piešķirtā finansējuma, kas nav izlietota atbilstīgi programmas mērķiem	100%	58%	30%	23%

¹ Zema fosilā kurināmā cena, zema elektroenerģijas vairumtirdzniecības cena.

² It sevišķi *NER300* biodegvielu projektiem.

³ It īpaši biodegvielu, koncentrētas saules enerģijas, okeāna enerģijas projektiem.

⁴ Būtiskas problēmas saistībā ar darbības rezultātiem / galīgā summa nākotnē tiks koriģēta.

⁵ Trīs EEPEA atkrastes vēja enerģijas projekti joprojām tiek īstenoti.

Avots: ERP.

IV PIELIKUMS

**Piemēri atlases procedūrām mazoglekļa energotehnoloģiju inovāciju programmu
īstenošanā, piemērojot dažādus (kvalitatīvus un kvantitatīvus) vērtēšanas kritērijus**

Apvienotā Karaliste, CCS komercializācijas programma

Projektu atlases noteikumi otrajam Apvienotās Karalistes uzaicinājumam iesniegt CCS projektu priekšlikumus bija noteikti dokumentā “*Carbon capture and storage commercialisation programme – Invitation to discussions*” [Oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas komercializācijas programma], ko sagatavoja Apvienotās Karalistes Enerģētikas un klimata pārmaiņu ministrija.

Šā dokumenta 3. daļā iekļauti atbilstības un izvērtēšanas noteikumi. Atlases procedūrai ir trīs posmi, un pirmais no tiem ir projektu atlase. Šis posms ietver projekta pamatotības novērtējumu, pamatojoties uz četriem galvenajiem kritērijiem. Katram kritērijam ir vairāki apakškritēriji. Priekšlikumu vērtēšanu un punktu piešķiršanu veic, izmantojot kvalitatīvu luksofora gaismu krāsu vērtēšanas sistēmu un punktu piešķiršanas skalu. Sistēmas kopsavilkums redzams nākamajā tabulā.

Joma	Kritēriji	Vērtējuma pamatojums		Vērtējuma rezultāti	
	IESNIEGTĀ PROJEKTA PAMATOTĪBA	Apakškritēriji	Kritēriji	Jomas novērtējums	Komentāri
TEHNISKĀ JOMA	Tehnisķā pamatotība un īstenojamība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z	1–5 punkti	Galvenās problēmas, riski un neskaidrie jautājumi
	Procesa integrēšana un attīstība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Transporta risinājumu pamatotība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Uzglabāšanas risinājumu pamatotība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	CCS darbības ietekme	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Izmaksu aplēšu tehniskais pamatojums	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
ĪSTENOJAMĪBA	Projekta plāna pamatotība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z	1–5 punkti	Galvenās problēmas, riski un neskaidrie jautājumi
	Aktīvu pieejamība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Projekta īstenošanu pieredze un kompetence	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Projekta pārvaldība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Risku pārvaldības stabilitāte	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Aļļauju saņemšanas un konsultāciju racionalitāte	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Ķēdes pilnīgas integrācijas racionalitāte	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Projekta risku novērtējums	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
KOMERCIĀLĀ JOMA	Ekonomiskā pamatojuma atbilstība	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z	1–5 punkti	Galvenās problēmas, riski un neskaidrie jautājumi
	Risku sadales un līgumos paredzēto principu akceptēšana	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
	Komerciālais risks	Kvalitatīvs rādītājs – luksofora gaismu krāsa	Vērtējums S/D/Z		
FINANSIĀLĀ JOMA	Priekšlikuma iesniedzēja finansiālā situācija	Kvantitatīvs rādītājs		1–5 punkti	
	Finansēšanas kārtība	Kvantitatīvs rādītājs		1–5 punkti	
	Enerģijas ražošanas kopējās izlīdzinātās izmaksas valdībai un elektroenerģijas patērētājiem	Kvantitatīvs rādītājs		GBP/MWh	
	Oglekļa dioksīda uzglabāšanas kopējās izlīdzinātās izmaksas valdībai un elektroenerģijas patērētājiem	Kvantitatīvs rādītājs		GBP/tonna uzglabātā	Galvenās problēmas, riski un neskaidrie jautājumi

Piezīme: sarkanā (S), dzeltenā(D) un zaļā(Z) krāsa attiecīgi nozīmē apmierinoši, labi un izcili. 1–5 punktus piešķir attiecīgi par vērtējumu ļoti slikti, slikti, pieņemami, labi un izcili.

Nīderlande, progresīvās biodegvielas

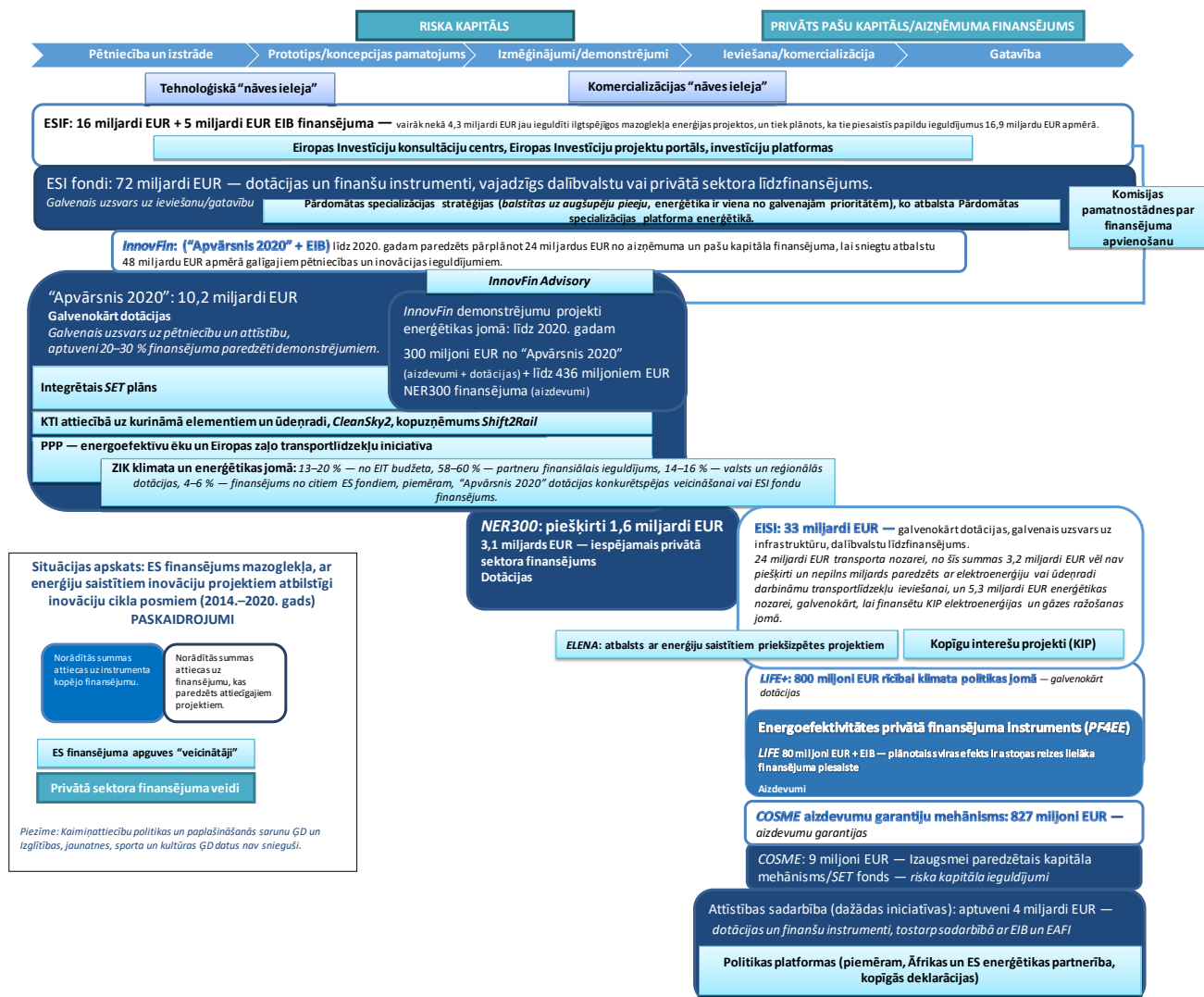
Laikposmā no 2006. līdz 2009. gadam Nīderlandē tika īstenota valsts dotāciju shēma oglekļa dioksīda emisiju samazināšanai, izmantojot progresīvās biodegvielas transporta jomā⁷⁶. Tās mērķis bija sniegt atbalstu otrās paaudzes biodegvielu izmantošanai un projektiem, kas valstī bija novitāte. Papildus četriem galvenajiem atbilstības kritērijiem shēma paredzēja izmantot piecus vērtēšanas kritērijus, lai nodrošinātu pieejamā finansējuma sadali vēlamākajiem projektiem, un tie bija:

- plānotais oglekļa dioksīda emisiju samazinājums salīdzinājumā ar fosilajiem kurināmajiem;
- pierādītais izmantotās zemes platības samazinājums salīdzinājumā ar pašreizējiem biodegvielu ražošanas procesiem;
- īstermiņa un ilgtermiņa tirgus potenciāls (saražotās degvielas daudzums, CO₂ emisiju samazinājums, replicēšanas iespējas) un projekta tehniskā, organizatoriskā un finansiālā īstenojamība, pamatojoties uz risku novērtējumu un plānoto rezultātu sasniegšanas iespējamību;
- dotācijas finansējuma intensitāte (par zemāku intensitāti piešķir lielāku punktu skaitu);
- ilgtspēja attiecībā uz pārtikas piegādi, bioloģisko daudzveidību un vidi.

Pamatojoties uz prognozēm par to, cik lielā mērā projekts būs atbilstīgs minētajiem kritērijiem, tika piešķirti punkti un attiecīgi veikts novērtējums. Kritēriji bija uzskaitīti dilstošā secībā pēc to svarīguma.

⁷⁶ *Besluit Vaststelling Subsidieprogramma CO2-reductie Innovatieve Biobrandstoffen voor transport*, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0020703/2006-12-21>.

Eiropas Savienības mazoglekļa energotehnoloģiju inovāciju finansēšanas programmu satvara sarežģītība

Avots: Eiropas Komisija.

**KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU
“OGLEKĻA DIOKSĪDA UZTVERŠANAS UN UZGLABĀŠANAS UN INOVATĪVU
ATJAUNOJAMO ENERGORESURSU DEMONSTRĒJUMI KOMERCIĀLĀ MĒROGĀ
EIROPAS SAVIENĪBĀ: PĒDĒJĀ DESMITGADĒ PLĀNOTAIS PROGRESS NAV
PANĀKTS”**

KOPSAVILKUMS

IV. Saskaņā ar Eiropadomes un Eiropas Parlamenta lūgumu Komisija strādā pie ES siltumnīcefekta gāzu emisiju ilgtermiņa samazināšanas stratēģijas, ņemot vērā Parīzes nolīgumu un nacionālos plānus.

Šajā saistībā svarīgs elements ir mazoglekļa tehnoloģiju inovāciju un komercializācijas atbalsta veicināšana, un pie tā šobrīd tiek strādāts.

Komisijas priekšlikumos par nākamo daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam tiek izvirzīti vērienīgāki mērķi klimata integrēšanai visās ES programmās, tostarp pārejai uz tīru enerģiju, tiecoties uz to, lai ES izdevumu daļa šo mērķu sasniegšanā sasniegtu 25 %. 35 % nākotnes pētniecības programmas “Apvārsnis Eiropa” priekšlikuma ir veltīti klimatisku mērķu integrēšanai, tostarp pārejai uz tīru enerģiju.

Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, kas ir iekļauti paketē “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, ES jau ir panākusi sākotnējo politisko vienošanos saistībā ar ES energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu mērķu vērienīgumu 2030. gadam un atbilstošu tiesisko regulējumu.

VIII. Komisija piekrīt Eiropas Revīzijas palātas (ERP) apsvērumiem saistībā ar iesaistīto likumdošanas iestāžu kopīgi izveidoto programmu “Jaunu iekārtu rezerve 300” (*New Entrants Reserve 300 — NER300*), kā arī tam, ka šo kvotu ieviešanas process ir sarežģīts.

IX. Komisija uzsver to, ka *NER300* definīciju, konkursa dokumentācijas un pamatnostādņu izveidi koleģiāli koordinēja Komisijas dienesti. Turklāt Komisijas dienesti regulāri koordinē kopīgos jautājumus saistībā ar atbalstu inovatīvajām mazoglekļa tehnoloģijām.

IEVADS

7. Komisija ir atbildīga par vispārēju programmas koordinēšanu. Par līgumu administrēšanu (pamatojoties uz juridiski saistošiem instrumentiem) ir atbildīgas dalībvalstis.

12. Saskaņā ar Eiropadomes un Eiropas Parlamenta lūgumu Komisija strādā pie ES siltumnīcefekta gāzu emisiju ilgtermiņa samazināšanas stratēģijas, ņemot vērā Parīzes nolīgumu un nacionālos plānus.

Šajā saistībā svarīgs elements ir mazoglekļa tehnoloģiju inovāciju un komercializācijas atbalsta veicināšana, un pie tā šobrīd tiek strādāts.

Komisijas priekšlikumos par nākamo daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam tiek izvirzīti vērienīgāki mērķi klimata integrēšanai visās ES programmās, tostarp pārejai uz tīru enerģiju, tiecoties uz to, lai ES izdevumu daļa šo mērķu sasniegšanā sasniegtu 25 %. 35 % nākotnes pētniecības programmas “Apvārsnis Eiropa” priekšlikuma ir veltīti klimatisku mērķu integrēšanai, tostarp pārejai uz tīru enerģiju.

Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, kas ir iekļauti paketē “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, ES jau ir panākusi sākotnējo politisko vienošanos saistībā ar ES energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu mērķu vērienīgumu 2030. gadam un atbilstošu tiesisko regulējumu.

APSVĒRUMI

20. Novērtējot dalībvalstu iesniegtos projektus, kas tika saņemti pēc izsludinātā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus, Komisija nolēma atbalstīt tikai sešus oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas (*Carbon capture and storage — CCS*) demonstrācijas projektus, kuri atbilda atbilstības un atlases kritērijiem (Komisijas 2009. gada 9. decembra Lēmums C(2009) 9943, galīgā redakcija).

21. Komisija uzskata, ka šī Eiropas enerģētikas programmas ekonomikas atveseļošanai (EEPEA) segmenta iznākumu ietekmēja *CCS* raksturīgie sarežģījumi, krīze finanšu un banku sektorā un zemā oglekļa dioksīda tirgus cena. EEPEA mērķis, tostarp ar to saistītā politiskā izvēle, bija veicināt *CCS* attīstību, un ievērojams riska līmenis ir pastāvīga inovatīvu risinājumu izstrādes un demonstrēšanas iezīme.

22. Lai gan pilna mēroga *CCS* demonstrējumu mērķis netika īstenots, Komisija uzskata, ka, realizējot sākotnējās projekta stadijas, tika iegūtas ievērojamas zināšanas un pieredze, tostarp saistībā ar *CCS* sarežģījumiem, kas radās demonstrējuma iekārtu ieviešanas procesā. Komisija un dalībvalstis joprojām izmanto šīs zināšanas (piemēram, Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna 9. rīcības “Oglekļa uztveršana, izmantošana un uzglabāšana” kontekstā).

2. izcēlums

ES finansēja dotāciju līgumos paredzētos projektu sagatavošanas darbus, kuru izpildi nodrošināja konsorcijs. Projektu īstenošanas gaitā iegūtā pieredze, tostarp sarežģījumi, ar kuriem nācās saskarties, ir vērtīgi. Kā piemēru Komisija minēja uzsāktos Nīderlandes izsīkušās atkrastes gāzes atradnes P18 un atkrastes cauruļvada projekta sagatavošanas darbus. Noderīgi būs arī Roterdamas ostas īstenotie centieni *CCS* jomā.

26. Tehnoloģiju attīstība ir raksturīga inovatīviem projektiem. Komisija uzskata, ka tika parādīts nepieciešamais elastīgums attiecībā uz tirgu un reglamentējošajiem nosacījumiem, kā arī tehnoloģiju attīstību.

Kopīga atbilde uz 3. izcēlumu un 29. punktu

Komisija ievēroja *NER300* lēmumā paredzētās pamatotības novērtēšanas, projektu sarindošanas un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, kurās nav paredzēts nosacīti apstiprināt dalībvalstu projektus vai piešķirt projektiem tādu ekspluatācijas uzsākšanas datumu, kas ir vēlāks par *NER300* lēmumā paredzēto datumu, vai apstiprināt projektus, kuriem līdz paredzētajam termiņam ir nepietiekams finansējums. Apvienotās Karalistes, Itālijas un Nīderlandes *CCS* projektiem nevar piešķirt *NER300* finansējumu, jo iepriekš minētās problēmas netika novērstas līdz lēmuma par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu pieņemšanas datumam.

35. Lai bioenerģijas demonstrējuma projektu kapacitāti paaugstinātu līdz 100 %, ir nepieciešams ilgāks testēšanas posms, jo pastāv atšķirīga izejvielu kvalitāte, kā arī fermentācijas procesu pielāgošanās izmaiņām ir ilgstoša. Turklāt, lai ievērotu noteikto ekspluatācijas uzsākšanas datumu, vienu no bioenerģijas projektiem bija paredzēts sākt ar nepabeigtu iekārtu (ar pieciem moduļiem no deviņiem). 2015. gadā visiem projektiem ekspluatācijas uzsākšanas termiņš tika pagarināts par diviem gadiem, tādēļ, lai īstenotu ilgo nodošanas ekspluatācijā periodu, arī šī projekta ekspluatācijas uzsākšanas termiņu tika lūgts pārcelt no 2014. gada uz 2016. gadu. Tādējādi varētu nodrošināt atbilstību nepieciešamajam 75 % saražotā apjoma līmenim, kas savukārt apliecinātu tehnoloģiju dzīvotspēju.

41. Komisija uzskata, ka ieguldījumu vidi galvenokārt ietekmēja valstu tiesiskā regulējuma nenoteiktība.

Komisija norāda, ka programmu *NER300* dalībvalstis izstrādāja kopīgi, un tas tika balstīts uz nopietnu dalībvalstu apņemšanos atbalstīt iepriekš atlasītos un apstiprinātos projektus.

44. Pamatnostādnēs par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014. gadam ir iekļauti vairāki noteikumi, kas paredz nodrošināt to, ka 2017. gadā ieviestās jaunās konkurējošu cenu piedāvāšanas procedūras attiecībā uz atbalsta piešķiršanu neietekmēs projektus, kuru īstenošana jau ir uzsākta. Pamatnostādnēs 2014. gadam ir paredzēti arī īpaši aizsardzības pasākumi demonstrācijas projektiem (tostarp mazajiem un vidējiem), lai tie netiktu pakļauti konkurējošu cenu piedāvāšanas procedūrām, pat ja tika uzsākti pēc 2017. gada. Tādējādi dalībvalstis *NER300* projektu atbalstu varēja atstāt iepriekšējā līmenī.

Lai izvairītos no pārmērīgu kompensāciju izmaksas un samazinātu finansiālo slogu elektroenerģijas patērētājiem, 2014.–2015. gadā daudzas dalībvalstis centās pilnveidot savas atbalsta shēmas, paredzot atbalsta atjaunojamajiem energoresursiem nodrošināšanu, izmantojot regulētos tarifus. Pamatnostādnes 2014. gadam paredz dalībvalstīm procedūras saistībā ar efektīvākas atbalsta shēmas ieviešanu, tomēr daudzas dalībvalstis izvēlējās pārsniegt pamatnostādņu prasības.

5. izcēlums

Komisija norāda, ka Apvienotā Karaliste uzsāka apjomīgu savas enerģijas nozares reformu. Apvienotā Karaliste vēlējās samazināt atbalsta izmaksas, tādēļ, lai nodrošinātu atbalsta mehānismu atjaunojamajiem energoresursiem, konkurējošu cenu piedāvāšanas procedūras finansējuma piešķiršanā Apvienotā Karaliste vēlējās izmantot ievērojami ātrāk nekā tas bija nepieciešams saskaņā ar Valsts atbalsta pamatnostādņēm.

6. izcēlums

Attiecībā uz Vācijas tiesisko regulējumu Komisija nevarēja paredzēt būtiskas valsts iestāžu viedokļu izmaiņas un kavēšanos *CCS* direktīvas transponēšanā. Maksājumi, kas tika veikti, lai atbalstītu plānošanas darbus, atbilda piemērojamajiem dotāciju līguma atbilstības noteikumiem.

Apvienotās Karalistes *EEPEA* projekts (*Don Valley*) tika izslēgts no Apvienotās Karalistes *CCS* komercializācijas konkursa Komisija lūdza neuzņemties lielas finanšu saistības projekta īstenošanas vajadzībām, ja netiks garantēts finansējums no Apvienotās Karalistes valsts iestādēm, tomēr atļāva uzsākt tos projekta darbu blokus, kuri tika izstrādāti kopā ar *NER300* valsts tīkla projektu *White Rose* (t.i., transportēšanas un uzglabāšanas darbu blokus). 2015. gada 25. novembrī *CCS* komercializācijas konkurss pavisam negaidīti tika atcelts, tādēļ Apvienotās Karalistes vērienīgā *CCS* politika un projekta *Don Valley* īstenošana tika apturēti. Tā rezultātā, neskatoties uz koordinātoru lūgumu pagarināt termiņu, Eiropas Komisijai pārtrauca šo dotācijas nolīgumu (2015. gada 31. decembrī).

48. Kavēšanās tiek saistīta ar nenoteiktību tirgus un regulējuma jomā, tādēļ pastāv iespējamība, ka tiek kavēta visu to inovatīvo projektu īstenošana, kuri piegādā vienu un to pašu produktu.

53. Komisija uzskata, ka citi emitētāji projekta jomās var gūt iespējamu labumu no atbalstīto *CCS* projektu transporta un uzglabāšanas infrastruktūras daļām. Jo īpaši projekta *Don Valley* gadījumā, jo veidojot *CCS* infrastruktūru, nekad nav bijis paredzēts, ka labumu gūs tikai viens uztveršanas projekts, bet jau kopš paša sākuma — “kopīga lietotāja” koncepcija.

55. Trīs no sešiem *EEPEA* projektiem tika pārtraukti nosacīti ātri, kad projekta partneri saprata, ka projekta īstenošanu kavē ar tiesisko regulējumu vai finansējumu saistītie sarežģījumi. Īstenojot vienu projektu, tika uzbūvēta izmēģinājuma iekārta. Attiecībā uz pēdējiem diviem projektiem Komisija ir veikusi nozīmīgu darbu, lai noteiktu papildu finansējuma avotus finansējuma trūkuma novēršanai. Iesaistītās dalībvalstis joprojām atbalstīja projektus, un bija izveidots uzticams to īstenošanas plāns. Tādēļ Komisija uzskata, ka tajā laikā bija pamatojums ticēt tam, ka projekti tiks īstenoti.

Kopīga atbilde uz 57. un 58. punktu

Tiesību aktu priekšlikumos saistībā ar emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (*Emission Trading Scheme — ETS*) direktīvu nav iekļauta programma *NER300*, tādēļ tās iezīmes/ietekmi nevar iekļaut *ETS* direktīvas ietekmes novērtējumā. Pantus attiecībā uz programmu *NER300* līdztiesīgie likumdevēji pievienoja koplēmuma procedūras laikā.

Tika veikts samērīgs *NER300* lēmuma ietekmes novērtējums, kurā tika ņemts vērā *ETS* direktīvas grozījumos iekļautais tiesiskais regulējums. Tomēr tika analizēti tikai tiesību pamataktā iekļautie noteikumi.

Kopīga atbilde uz 61. un 62. punktu

NER300 izveidoja Padome un Parlaments *ETS* direktīvas likumdošanas procesa gaitā. Saskaņā ar *ETS* direktīvu atbalsts ir jāsniedz, ņemot vērā pārbaudītu emisiju samazinājumu.

Komisija organizēja ieinteresēto personu diskusijas un izveidoja samērīgu programmas *NER300* īstenošanas iespēju ietekmes novērtējumu, ievērojot *ETS* direktīvā paredzētos tiesiskos ierobežojumus.

63. Lēmums par maksājumu struktūru bija *NER300* lēmuma sastāvdaļa, ko ierosināja Komisija un par ko nobalsoja Klimata pārmaiņu komitejā ietilpstošās dalībvalstis.

Tomēr Lēmumā netika paredzēts sākotnējais finansējums, iespēja projektu īstenotājiem un dalībvalstīm pieprasīt to un nodrošināt nepieciešamo garantiju.

65. Komisija norāda, ka līdztiesīgie likumdevēji *ETS* direktīvas tekstā iekļāva sistēmu “samaksas pēc īstenošanas”. Tomēr dalībvalstis varēja sniegt sākotnējo finansējumu, atbalstīt būvniecības posmu un informēt projektu attīstītājus par riskiem.

70. Rentabilitātes novērtējums var būt pamatots tikai ekonomiski dzīvotspējīgiem projektiem, kuriem ir skaidri un nodrošināti ieņēmumi, skaidra finansēšanas struktūra un garantēta ekonomiskā pamatojuma. Iepriekš minētās iezīmes nav raksturīgas pirmajiem projektiem, kuru galvenais nolūks ir demonstrēt tehnoloģiju dzīvotspēju. Tādēļ pamatotība nav saistīta ar rentabilitātes novērtējumu. Var prognozēt, ka daži no iesniegtajiem vai atlasītajiem projektiem saņemtu pozitīvu novērtējumu, jo projekta īstenošanas/pieteikuma sākumposmā ieguldījumu demonstrējumi bieži vien notiek pirmskomerciālā mērogā. Rentabilitātes novērtēšana ir pamatota finanšu slēgšanas posmā, kad pēc tehnoloģiju demonstrācijas ir pilnībā saprotams ekonomiskais pamatojums.

71. Komisija līguma slēgšanas tiesības nolēma piešķirt tikai tiem projektiem, kuriem dalībvalstis apstiprināja savu atbalstu.

72. Juridiskajā pamatā (*NER 300* lēmums) ir noteikts, ka projekti jāsarindo atbilstoši izmaksām par izpildes vienību (IIV) — nebija citu iespēju, kā ievērot pieņemtā īstenošanas akta noteikumus.

Šāda izmaksu nenoteiktība ir ierasta visiem projektiem, kas ir saistīti ar līdzīgiem tehnoloģiskās gatavības līmeņiem (TGL) un projekta gatavību. *NER 300* lēmumā un lēmumos par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu ir paredzēta attiecīgo izmaksu un maksimālā dotāciju apmēra koriģēšana pēc galīgā lēmuma par ieguldījumiem pieņemšanu un neskaidrība saistībā ar izmaksu pieaugumu atrisināšanas.

73. Komisija ņēma vērā Eiropas Investīciju bankas (EIB) saņemto informāciju. Tomēr galīgais lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu tika izdots pēc tam, kad dalībvalstis tieši apstiprināja atbalstu visiem projektiem.

9. izcēlums

Dalībvalstis apstiprināja atbalstu visiem atlasītajiem projektiem. Bija iespējams izmantot arī citus atbalsta mehānismus, izņemot regulētos tarifus.

74. Komisija norāda, ka pēc konkursa procedūras noslēgšanas dalībvalstis varēja pieprasīt pamatotības ziņojumus. Komisija ir pilnvarota izsniegt ziņojumus vienīgi tad, ja dalībvalstis to pieprasa.

75. Atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras ir aprakstītas saistītajā īstenošanas aktā (*NER300* lēmumā), un tās ir balstītas uz vienu izmaksu par izpildes vienības rādītāju. Tādēļ nebija iespējams noteikt citu projektu atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas metodiku.

Starp atbilstības kritērijiem bija arī inovācijas rādītājs, kas bija priekšnosacījums dalībai konkursā par finansējuma saņemšanu.

82. Visi *NER300* ietvaros atlasītie projekti atbilda inovācijas nosacījumiem, jo līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas brīdī, neviena no tehnoloģijām tirgū nebija pieejama.

Tirgus izmaiņu dēļ daļa tehnoloģiju attīstās ātrāk nekā citas, savukārt daļu tehnoloģiju attīstību kavē ekonomika vai tiesiskais regulējums. Tāda ir tirgus ekonomikas būtība.

10. izcēlums

Pirmais *NER300* uzaicinājums iesniegt priekšlikumus tika izdots 2011. gadā. Visi atlasītie projekti tika novērtēti kā inovatīvi, un uz to brīdī iesniegtie projekti nav tikuši komerciāli testēti vai īstenoti. Šo atbilstības kritēriju pārbaudīja gan dalībvalstis, gan Komisija. Divi apspriestie atkrastes vēja enerģijas projekti pieteikuma iesniegšanas laikā bija inovatīvi. Tie atbilda Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna (*Strategic Energy Technology Plan — SET* plāns) programmai attiecībā uz vēja enerģiju, kas tika prezentēts Eiropas rūpnieciskās iniciatīvas vēja enerģijas jomā darba grupas 2010. gada maija īstenošanas plānā 2010.–2012. gadam.

85. To izvēlēto finanšu instrumentu mērķi, kritēriji un uzraudzības prasības, kuri tika izmantoti, lai darītu pieejamu pirmajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus neizlietoto *NER300* finansējumu, tika saskaņoti ar *NER300* juridiskā pamata prasībām, grozot konkrētus deleģēšanas nolīgumus ar EIB. Tiks veikta vispārēja atbilstības pārbaude, tādējādi nodrošinot *NER300* objektivitāti.

87. Lai arī pēc brīvprātības principa, integrētais *SET* plāns joprojām ir viens no galvenajiem nesasītošajiem politikas pasākumiem, kuru mērķis ir saskaņot un koordinēt centienus (valsts un ES līmenī) saistībā ar tīru enerģijas tehnoloģiju inovācijām. Gadu gaitā sadarbības ar ieinteresētajām personām platformas ir tikušas attīstītas. Īstenošanas struktūru izveide būs iespēju robežās iekļaujoša, kas veicinās katra īstenošanas plāna darbību realizēšanu.

89. Komisija uzskata, ka vairākās jomās jau tiek īstenota kopīga plānošana. *ERA-Net* (Eiropas Pētniecības telpa) darbības ir svarīgs kopīga finansējuma instruments, ko izmanto *SET* plāna koordinēšanā.

90. 2018. gada jūnijā progresēja īstenošanas plānu pabeigšanas un apstiprināšanas process, un 11 no 14 plāniem tika apstiprināti. Tika apstiprināta jauna *SET* plāna programma 2018.–2023. gadam, tostarp pamatnostādnes ziņošanai par panākumiem un sasniegumiem.

SET plāna koordinācijas grupas sanāsmēs attiecīgās īstenotājas struktūras ziņos par katra īstenošanas plāna sasniegumiem.

91. Jaunajā *SET* plāna programmā 2018.–2023. gadam ir norādīts, ka nepieciešams veicināt valstu finansēšanas struktūru iesaistīšanos *SET* plāna īstenošanā.

92. Komisija vēlas uzsvērt to, ka *SET* plāna ceļveži, kas ir *SET* plāna pagaidu darba grupu produkts, ir daļa no Inovāciju fonda attīstības pamatojuma.

Komisija organizēja visaptverošus seminārus, piesaistot visu atbilstošo Inovāciju fonda nozaru pārstāvjus, un pēc tam rīkoja atklātu sabiedrisko apspriešanu, kurā Komisijas dienestī kopīgi strādāja pie *SET* plāna īstenošanas Kopienā. Komisija arī izveidoja ekspertu grupu, kurā iekļāva

nozaru un dalībvalstu pārstāvjus. Ekspertu grupas uzdevums ir palīdzēt izveidot Inovāciju fonda deleģēto aktu.

93. Lai optimizētu *SET* plāna ietekmi un īstenošanu, *SET* plānā koordinācijas grupa izveidoja jaunu *SET* plāna programmu 2018.–2023. gadam, kurā paredzēja darbības nākamajiem pieciem gadiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta 14 īstenošanas plānu īstenošanas pamatprincipiem.

Lai novērtētu Komisijas paziņojuma – ceļā uz integrētu stratēģisko energotehnoloģiju (*SET*) plānu un īstenošanu un 2018.–2023. gada programmas mērķu īstenošanu, 2020. gadā tiks veikta neatkarīga novērtēšanas procedūra. Turklāt, sākot ar 2020. gadu, dalībvalstīm savu integrēto enerģētikas un klimata plānu ietvaros būs jāizveido ziņojumi.

SET plānu īstenošanas plānu īstenošanu uzraudzīs, izmantojot Stratēģisko energotehnoloģiju informācijas sistēmu (*SETIS*). Sistēmā *SETIS* ir pieejama informācija par ievērojamiem gadu gaitā (kopš 2007. gada) sasniegtajiem rezultātiem, kā arī noderīgi dati par ieguvumiem.

InnovFin enerģētikas izmēģinājuma projekti (*InnovFin Energy Demo Projects — InnovFin EDP*), kas tika izveidoti pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” ietvaros, lai īstenotu *SET* plāna ieinteresēto pušu vajadzības, ir ievērojams sasniegums.

99. Komisija vēlas vērst uzmanību tam, ka *InnovFin EDP* ietvaros aktīvi tiek caurskatīti vai izstrādāti vairāki *NER300* projekti. Daļai projektu tiks piešķirts papildu atbalsts no *InnovFin EDP*. Sasniedzot noteiktu termiņu un rentabilitātes rādītāju, projektu atbalstam var tikt izmantoti finanšu instrumenti. Tādā gadījumā projektiem ir jānodrošina ieņēmumi, kas segtu parāda apkalpošanu vai kapitāla atdevi. Tam ir nepieciešams laiks, jo vispirms ir jādemonstrē tehnoloģiju dzīvotspēja.

102. Komisija norāda, ka pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” un Inovāciju fonda juridiskajā pamatā ir paredzēti atšķirīgi mērķi, kurus nevar īstenot, izmantojot tikai vienu kopīgu programmu. Tādēļ tie joprojām būs savstarpēji papildinoši, lai arī būs nepieciešams uzlabot iespējamās sinerģijas.

103. Komisija nesēn pieņēma priekšlikumu saistībā ar programmu *Invest EU*, kas racionalizēs un konsolidēs ES finanšu instrumentus. Ierosinātās regulas, ar ko izveido programmu *InvestEU*, 6. punktā ir iekļauti noteikumi dotāciju papildināšanai ar finanšu instrumentiem, kas ir galvenais pasākums, lai varētu efektīvi piedāvāt konkrētus produktus, kas ir piemēroti dažādām jomām un riska profiliem.

Eiropas infrastruktūras savienošanas parāda instrumentos (*EISI*) ir iekļauts arī apvienošanas uzaicinājums. *H2020* un *InnovFin EDP* apvienošanas mehānisms vēl ir izveides stadijā.

104. Komisija norāda, ka, lai nodrošinātu pareizu finanšu pārvaldību, deleģēšanas nolīgumā ar EIB ir paredzēta stingra uzraudzība un pienākums iesniegt ziņojumus.

Komisija risinās jautājumus saistībā ar finanšu kontroli attiecīgajos deleģēšanas nolīgumos ar EIB, kā arī Inovāciju fonda deleģētajā aktā.

105. *NER 300* ieņēmumi un EIB pārvaldītie aktīvi nav iekļauti ES budžetā, un Komisija tos nekontrolē. Projektus atlasa un līgumus slēdz dalībvalstis, tādēļ uzkrātie ieņēmumiem arī pieder dalībvalstīm. Tādēļ saskaņā ar ES grāmatvedības 2. noteikumu tos nevar integrēt ES budžetā un iekļaut ES bilanci (“Kopīgo struktūru un asociēto uzņēmumu konsolidētie pārskati un grāmatvedība”).

Komisija savos gada pārvaldības plānos un gada darbības pārskatos reizi gadā iekļauj ziņojumu par *NER300* īstenošanu.

106. Lūdzu skatīt Komisijas atbildi uz 104. punktu.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

109. Komisija īpašu uzmanību vērš nelabvēlīgajiem apstākļiem, kas dominēja kopš 2012. gada. Lai gan Komisija īstenoja ievērojamus centienus attiecībā uz iepriekš minētajiem sešiem projektiem, tas nedrīkstēja būt pretrunā ar nozares tendencēm, vispārīgāku tirgus pieprasījumu vai dalībvalstu valdību mainīgajām politiskajām prioritātēm.

112. Komisija vēlas uzsvērt to, ka inovatīvo projektu izslēgšana ir normāla tirgus iezīme. 50 % izslēgšanas rādītājs ir normāla situācija, un tas tiek novērots arī citās starptautiskās inovāciju atbalsta programmās. Bez šaubām izslēgtus projektus nevar īstenot, jo tika pierādīts, ka tie nav īstenojami tirgū. Tas, ka šiem projektiem netika izmantoti *NER300* resursi, nepārprotami nozīmē to, ka resursi netika nelietderīgi izlietoti, un var tikt atbalstīti jauni projekti (*InnovFin* enerģētikas izmēģinājuma projekti vai Eiropas infrastruktūras savienošanas parāda instrumentu projekti). Otrajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus neizmantotie resursi tiks novirzīti Inovāciju fondam, tādējādi atbalstot jaunus projektus. Tomēr Komisija atzīst, ka “iesaldēti resursi” nav efektīvs programmas iznākums.

113. Komisija vēlas uzsvērt to, ka starptautiskā līmenī zemas naftas cenas var radīt neatgriezeniskas sekas bioenerģijas projektiem. Saskaņā ar investoru teikto pēc straujās naftas cenu pazemināšanās un pārmērīgas naftas rezervju piegādes tirgū sabruka inovatīvās bioenerģijas tirgus.

115. Komisija, Padome un Eiropas Parlaments uzskata, ka lēmums atbalstīt inovācijas ir politisks risks. Dalībvalstis un ieinteresētās puses aicināja Komisiju atbalstīt inovācijas, kas tika pamatots ar to, ka *CCS* ir liels potenciāls sekmēt Savienības enerģētikas un klimata mērķu īstenošanu.

Trīs no sešu *EEPEA CCS* projektu dotāciju nolīgumiem tika pārtraukti nosacīti ātri, savukārt, īstenojot vienu projektu, tika uzbūvēta izmēģinājuma iekārta. Attiecībā uz pēdējiem diviem projektiem Komisija ir veikusi nozīmīgu darbu, lai noteiktu papildu finansējuma avotus finansējuma trūkuma novēršanai. Iesaistītās dalībvalstis joprojām atbalstīja projektus, un Komisija uzskata, ka tika izveidots uzticams to īstenošanas plāns. Tādēļ Komisija uzskata, ka tajā laikā bija pamatojums ticēt tam, ka projekti tiks īstenoti.

Šajā procesā iegūtās ievērojamās zināšanas joprojām tiek izmantotas ES līmenī, jo īpaši Stratēģisko energotehnoloģiju plānā un Eiropas *CCS* demonstrējumu projektos. Tādējādi var tikt savstarpēji nodotas šo projektu īstenošanas gaitā iegūtās zināšanas.

116. Lai noteiktu, vai Dalībvalstu plānos un ziņojumos ir iekļauti visi nepieciešamie elementi, Komisijai tie būs jāstrukturizē. Piešķirot ES finansējumu, būs jāņem vērā integrētie nacionālie enerģētikas un klimata plāni.

Tomēr attiecībā uz centralizēti pārvaldītajām ES programmām, kurās galvenais fondu līdzekļu saņēmējs nav pati dalībvalsts, integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu pabeigtību nedrīkst izmantot kā kritēriju, novērtējot pamatotību vai pieņemot galīgo lēmumu par finansējuma piešķiršanu projektiem. Citādi var tikt radītas neatgriezeniskas sekas, jo tiks apdraudēta tādu projektu īstenošana, kuri varētu būt izdevīgi enerģētikas un klimata politikai. Attiecībā uz centralizēti pārvaldītajām programmām Komisijai būs jāuzrauga, lai projekti tiek saskaņoti ar ES enerģētikas un klimata politikas mērķiem.

1. ieteikums. Palielināt potenciālu efektīvam ES atbalstam, ko piešķir mazoglekļa energotehnoloģiju inovācijām

Komisija akceptē šo ieteikumu.

Attiecībā uz inovāciju fondu dalībvalstīm tiks lūgts uzņemties pārredzamas saistības, ja tas būs nepieciešams. Ieteikums tiks iekļauts atlases kritērijos.

Attiecībā uz pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”/“Apvārsnis Eiropa”, valstu līdzfinansējums varētu veidot daļu no projekta finansējuma (ar noteiktiem ierobežojumiem), tomēr šāda tendence tiek

novērota reti. Atlikušā finansējuma, bet ne dotāciju, pieejamība tiek ņemta vērā priekšlikumu un projektu pamatotības novērtēšanas stadijā, neatkarīgi no tā, vai tā avots ir publiskais vai privātais sektors. Ņemot vērā pieredzi, lai arī priekšlikumu novērtēšanas stadijā finansējums šķiet nodrošināts, vēlākās stadijās tas var tikt apdraudēts.

Saskaņotība ar nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem būtu jāņem vērā dažu ES programmu atlases kritērijos, piemēram, attiecībā uz konkrētiem projektiem visas Eiropas interesēs¹.

118. Programma *NER300* tika izveidota koplēmuma procedūras laikā, ar nolūku atbalstīt inovatīvus atjaunojamo energoresursu projektus, izdodot ES *ETS* direktīvu. Komisija izstrādāja *NER 300* programmas īstenošanas iespēju ietekmes novērtējumu, ievērojot *ETS* direktīvā paredzētos ierobežojumus. Saskaņā ar *ETS* direktīvu atbalsts ir jāsniedz, ņemot vērā pārbaudītu emisiju samazinājumu. Tādēļ vienīgā iespēja bija līguma slēgšanas tiesību piešķiršana pārbaudītai izpildei, paredzot iespēju dalībvalstīm nodrošināt sākotnējo finansējumu, kas mazinātu ar projektiem saistītos riskus.

119. *NER300* projektu atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras ir noteiktas juridiskajā pamatā, *ETS* direktīvā un *NER300* lēmumā. Vienīgais *NER300* juridiskajā pamatā noteiktais atlases kritērijs ir IIV. Citi kritēriji nav daļa no programmas *NER300* īstenošanas noteikumiem, jo tos nevarēja izmantot atlases procedūrā.

2. ieteikums. Uzlabot jaunā Inovāciju fonda projektu atlases un lēmumu pieņemšanas procedūras

(a) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Inovāciju fonds paredz izmaksāt finansējumu, ja tiek sasniegti noteiktie starpposma mērķi. Citādi finansējums tiks atsaukts un novirzīts citiem rezerves sarakstā iekļautajiem projektiem vai turpmākajiem aicinājumiem iesniegt priekšlikumus.

(b) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Lai atlasītu vislabāko projektu portfeli, kas atbilst mērķiem, ko Inovāciju fonds paredz ES *ETS* direktīvā, tiks izvērtēti projektu ekonomiskās dzīvotspējas aspekti un riski, kā arī citi efektivitātes, lietderības un ietekmes kritēriji.

Turklāt atlasīto projektu līdzfinansējuma nodrošinātājiem tiks pieprasīta stingru saistību uzņemšanās.

(c) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Lai izvērtētu visus inovāciju projektu aspektus, Inovāciju fonds paredzēs vairāku kritēriju novērtējumu, t. i., kvalitatīvo un kvantitatīvo kritēriju kopumu. Tādējādi tiks nodrošināts, ka līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas brīdī tiks atlasīti visperspektīvākie un dzīvotspējīgie projekti.

(d) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Dalībvalsts tiks iesaistīta Inovāciju fondu uzraudzībā. Visa informācija, kas nav konfidenciāla un ir nodrošināta projektu īstenošanā, tiks nodota dalībvalstīm, nodrošinot to, ka iesaistītās puses saņem pārredzamu informāciju, kas ir nepieciešama svarīgo projekta risku noteikšanai un mazināšanai.

(e) Komisija akceptē šo ieteikumu.

¹ Piemēram, ierosinātajā regulā, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (COM(2018)438 final), kā viens no piešķiršanas kritērijiem ir paredzēta "saskaņība ar Savienības un valstu enerģētikas un klimata jomas plāniem".

Atlases procedūra nodrošinās, ka Inovāciju fonds atlasīs plašu projektu portfeli gan attiecībā uz nozarēm, gan uz dalībvalstīm, un tas ievērojami sekmēs ES dekarbonizācijas mērķu īstenošanu. Galvenais atlases kritērijs būs projektos paredzētā siltumnīcefekta gāzu novēršanas/samazināšanas iespējamība.

(f) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Inovāciju fonda deleģētajā aktā tiks paredzēta lielāka elastība saistībā ar inovāciju mainīgās dinamikas atspoguļošanu, vienlaikus nodrošinot programmas mērķu īstenošanu.

Projektu grozījumus, kas neietekmēs projekta apjomu vai atlases procedūru, īpaši efektīvi pārvaldīs īstenotāja struktūra.

121. *NER300* atbalstam novirzītie finanšu instrumentu mērķi un pārskatbildība ir saskaņoti attiecīgajos deleģēšanas līguma ar EIB grozījumos.

3. ieteikums. Nodrošināt Inovāciju fonda elastību, lai reaģētu uz norisēm tirgū un tehnoloģiju jomā

(a) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Projektu atbilstība tieši izriet no ES *ETS* direktīvas. Tiks novērtēts projektu devums politikas mērķu sasniegšanā, nevis konkrētu tehnoloģiju vai produktu parametru īstenošana, ko ir grūti iepriekš un pārlicinoši noteikt.

(b) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Inovāciju fonds organizēs regulārus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus. Finanšu instrumenti, ja tos būs paredzēts izmantot, tiks piešķirti rindas kārtībā.

122. Nākamajā plānošanas periodā galvenais mērķis ir veicināt ES programmu sinerģiju.

Attiecībā uz pamatprogrammu “Apvāršnis Eiropa” tiks izveidots stratēģisks plānošanas process, un kopīgajā prioritāšu noteikšanas un aicinājumu iesniegt priekšlikumus izveides procedūrās tiks iesaistīti visi Komisijas dienesti. Lai visas programmas tiktu ieviestas saskaņoti un savstarpēji papildinoši, tiks izveidota kopēja inovāciju pamatprogramma.

Noteikumi saistībā ar pārskatbildību tiks paredzēti nākamajā plānošanas periodā attiecīgajā juridiskajā pamatā.

123. Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna (*Strategic Energy Technology Plan — SET plāns*) koordinācijas grupa apstiprināja jauno īstenošanas plānu, kurā salīdzinājumā ar *SET* plāna iepriekšējām darbībām ir iekļauti jauni, skaidri definēti un novērtējami mērķi.

Lai optimizētu *SET* plāna ietekmi un īstenošanu, koordinācijas grupa izveidoja jaunu *SET* plāna programmu 2018.–2023. gadam, kurā paredzēja darbības nākamajiem pieciem gadiem. Tādēļ iepriekš minētais nodrošina labāku pamatu turpmākam novērtējumam.

Kā tika minēts iepriekš (skatīt 93. punktu), 2020. gadā tiks veikta neatkarīga novērtēšanas procedūra. Izmantojot dalībvalstu ziņojumus un īstenošanas plānos iekļautos ziņojumus, varēs novērtēt jau noteikto mērķu īstenošanas vispārējo progresu.

124. Priekšlikumā par jauno daudzgadu finanšu shēmu (DFS) ir iekļauta regula, ar ko izveido programmu *InvestEU*. Lai ievērojami efektīvāk risinātu dažādus atšķirīgu ekonomisko nozaru riska profilus, jaunajā *InvestEU* Fondā tiks apvienoti visi ES finanšu instrumenti un racionalizēti piedāvātie produkti. Saistībā ar pētniecību un inovāciju tiks apvienoti saistītie instrumenti. Ierosinātās regulas 6. pantā ir iekļauti noteikumi papildināšanai ar citām ES programmām, tostarp Inovāciju fondu. Tādējādi tiks novērsta pārklāšanās un nodrošināti produkti, kas ir izmantojami ar ieguldījumiem saistīto problēmu risināšanā.

125. Komisija norāda, ka tagad “Apvārsnis 2020” *NER300*/Inovāciju fonda apjoms, darbības joma un mērķi atšķiras. Nākamajā plānošanas periodā pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” un Inovāciju fonda deleģētā akta stratēģiskās plānošanas stadijā Komisija abu programmu darbībām izveidos efektīvu un jaunu pieeju.

Attiecībā uz EIB darbībām — *InnovFin EDP* ietvaros aktīvi tiek caurskatīti vai izstrādāti vairāki *NER300* projekti. Lai finanšu instrumentiem nodrošinātu finansējumu, ir nepieciešami projekti ar noteiktu gatavības stadiju. Saistībā ar iepriekš minēto pirmās darbības īstenošana tiek plānota tuvākajā laikā.

126. Pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” stratēģiskās plānošanas process pirmajiem gadiem tiks sākts 2018. gada jūlijā. Paredzēts, ka līdz 2018. gada beigām tiks izstrādāts vienots stratēģiskais pētniecības un inovāciju plāns, kas tiks apspriests ar ieinteresētajām pusēm.

Tiks noteiktas prioritātes pētniecības un inovāciju jomā, kas tiks saskaņotas ar attiecīgajiem Komisijas dienestiem un izmantotas visās ES programmās, lai atbilstoši katras ES programmas juridiskajam pamatam atšķirīgās programmās saskaņoti un savstarpēji tiktu paredzēti vieni mērķi.

4. ieteikums. Uzlabot Komisijas veikto koordinēšanu ES atbalsta mērķtiecīgākai piešķiršanai

(a) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Starpdienestu novērtējumu jau paredzēts izstrādāt kopā ar nākamo DFS struktūru un Inovāciju fondu.

(b) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Jānodrošina, ka sinerģija ir pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa”, programmas *InvestEU* priekšlikumu un Inovāciju fonda galvenie mērķi. Programma *InvestEU*, citu pasākumu starpā, ir klimata pasākumu atbalsta finanšu produktu vienkāršošanas un racionalizēšanas pasākums. Tas attiecas arī uz iespēju apvienošanu ar citām ES programmām un *ETS* Inovāciju fondu, ja tas ir atbilstoši un nepieciešams.

Komisija uzlabos attiecīgo uzaicinājumu pieteikties dotācijām vai finanšu instrumentu koordinēšanas pasākumus.

Tomēr, lai nodrošinātu atbilstību konkrētu politiku mērķiem, ir jāievēro atbilstošs juridiskais pamats saistībā ar atlases kritērijiem.

5. ieteikums. Nodrošināt pārskatatbildību

(a) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Pārskatatbildības noteikumi attiecībā uz neizlietoto *NER300* finansējumu tiks skaidri norādīti Inovāciju fonda tiesiskajā regulējumā, un tie tiek uzlaboti sadarbības nolīgumos ar EIB.

(b) Komisija daļēji akceptē šo ieteikumu.

Līdzekļu iekļaušana ES bilancē jāveic saskaņā ar piemērojamajiem grāmatvedības standartiem, Starptautiskajiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem un jo īpaši ES grāmatvedības 2. noteikumu (“Kopīgo struktūru un asociēto uzņēmumu konsolidētie pārskati un grāmatvedība”). ES programmas, kas tiek finansētas no ES budžeta, jāiekļauj tā bilancē, kā arī ir jāveic budžeta izpildes apstiprināšana. Saskaņā ar DFS juridisko pamatu ES programmas, kuras nav iekļautas ES budžetā un nav ES iestāžu vispārējā atbildībā (piemēram, līdzekļi, ko Komisija pārvalda trešo pušu vārdā), nevar iekļaut ES bilancē, ja vien tās nav iekļautas budžetā (piemēram, piešķirtie ieņēmumi).

Inovāciju fonds nav DFS priekšlikuma sastāvdaļa, jo tas tiek finansēts no *ETS* līdzekļiem nevis no ES budžeta, un tā dzīves cikls pārsniedz DFS budžeta ciklu. Turklāt nevar iepriekš pieņemt lēmumu

par ieņēmumiem vai tos paredzēt, jo tie ir atkarīgi no oglekļa cenas kvotu monetizācijas brīdī. Tomēr tiks īstenoti atbilstoši finanšu pārvaldības pasākumi, tostarp revīzijas un ziņojumu iesniegšana.

(c) Komisija akceptē šo ieteikumu.

Regulāri progresa ziņojumi, kas iesniedzami atbilstošajām budžeta iestādēm, tiks paredzēti Inovāciju fonda deleģētajā aktā atbilstoši izvēlēto pārvaldības modelim.

Notikums	Datums
Revīzijas plāna pieņemšana / revīzijas sākums	17.5.2017
Ziņojuma projekta oficiāla nosūtīšana Komisijai (vai citai revidējamai vienībai)	8.6.2018
Galīgā ziņojuma pieņemšana pēc pretrunu procedūras	5.9.2018
Komisijas (vai citas revidējamās vienības) oficiālās atbildes saņemtas visās valodās	5.10.2018

PDF ISBN 978-92-847-0806-2
HTML ISBN 978-92-847-0804-8

doi:10.2865/57458
doi:10.2865/79228

QJ-AB-18-021-LV-N
QJ-AB-18-021-LV-Q

Lai veicinātu klimata un enerģētikas jomas mērķu sasniegšanu līdz 2020. gadam un ilgākā termiņā, ES 2009. gadā uzsāka divas lielas finansēšanas programmas, lai atbalstītu oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu (CCS) un inovatīvus atjaunojamus energoresursus: Eiropas enerģētikas programmu ekonomikas atveseļošanai (EEPEA) un *NER300* programmu. Kaut arī, visticamāk, ES sasniegs 2020. gadam izvirzītos mērķus, mēs konstatējam, ka neviena no šīm abām programmām Eiropas Savienībā sekmīgi neieviesa CCS. EEPEA diezgan lielā mērā veicināja atkrastes vēja enerģijas ieguves nozares attīstību, bet *NER300* programmā netika panākts plānotais progress plašāka klāsta inovatīvu atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju demonstrācijas atbalstīšanā.

ES tagad gatavojas ieviest Inovāciju fondu, ar kuru no 2021. gada tiks aizstāta *NER300* programma, un izstrādā jauno daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam. Lai sasniegtu ES klimata un enerģētikas jomas mērķus līdz 2030. gadam un ilgākā termiņā, ir jāpātrina pāreja uz mazoglekļa ekonomiku. Mēs esam formulējuši ieteikumus Eiropas Komisijai, kuru ieviešana ļautu novērst mūsu revīzijā apzinātās nepilnības un nostiprināt turpmāko programmu izstrādi.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx
Tīmekļa vietne: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

© Eiropas Savienība, 2018

Lai izmantotu vai reproducētu fotoattēlus vai citus materiālus, uz kuriem neattiecas Eiropas Savienības autortiesības, atļauja jālūdz tieši autortiesību īpašniekam.